

รายงานสรุป มิติหญิง-ชายและการศึกษาเพื่อปวงชน การรุดหน้าสู่ความเสมอภาค

มิติหลัง-ชาຍและการศึกษาเพื่อป้องชน
การรุดหน้าสู่ความเสมอภาค

รายงานสรุป

กทระบุชื่อที่ไม่สามารถเข้าถึงบัญชีสาธารณะในสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลไม่ได้รวมถึงเอกสารทางการเมืองพิมพ์ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ของรัฐบาลนั่นเอง หรืออย่างไรก็ตามที่เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายและได้รับการอนุมัติจากกฎหมายดังที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติฯ ที่ก่ออาชญากรรมทางกฎหมายดังที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติฯ ตามมาตรา เมื่อ หรือ ทันที หรืออย่างก้าวได้ออกกฎหมายน้ำที่ ซึ่งเป็นข้อบทด้วยความเห็นชอบโดยเสียงคนไทยให้

การพิจารณาที่ ๒๖ การเสนอใช้บทของร่างฯ ไม่ถือจะท่อนถึงทักษะลักษณะนุสกา งานนี้เป็นสิ่งที่พิมพ์อีกครั้งที่ได้รับ
อนุญาตมาหน้าที่ โควตานุสกา ให้จัดทำในนามของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยของความหมายเดียวกันกับหน้าที่ที่ได้รับ
ของคณะคุณจัดการเรียนรู้ และประชารัตน์ อุปถัมภ์งานนี้ หน่วยงานและสถาบันต่างๆ ซึ่งหัวหน้าหน่วยนี้ต้องดำเนินการจะเป็น
ผู้รับผิดชอบในด้านที่เกี่ยวดังนั้นที่ได้แสดงออกมากในเรื่องนี้

ก่อนจะเข้าสู่ห้องทำงานการพิจารณาการประเมินผลการศึกษาที่บ่อบรรลุทั่วโลก

๑๘๙

សំណើលាងសែនសម្រាប់

សិទ្ធិ ពាណិជ្ជកម្ម (អ្នកចំណាំនានាការ),

ទីនំនៃលក្ខណ៍ (សែរបានសម្រួលពេញចិត្ត)

និង រាល់ គារ៉ាន់ត៊ី, ដឹកជញ្ជូន បានការណ៍ដែល មានភ័យ ការបាន។

ວິກຄອນເວັບ ກາງກົມໄດ້, ວິກຄອນ ຂີ່ໄດ້, ກາງກົມ ໂກສີໄດ້,

ນໍາເຫັນປ່າຊີ່ເກົ່າວິທະຍາກສ.-ມອນໂລດ່າ, ປ່າສະຫວຼຂົງ ຫິນເພົາ.

ເຫດຜົນ ແນວດກິມາງ່າ, ພີເຊີຍນ, ພົມ, ປີເຄອງ

ខេត្តកណ្តាលនាមពេល រាជរាជធានីភ្នំពេញ, ក្រុងពេលខែ

卷之三

សាស្ត្របុរិយាណី និងវត្ថុការណ៍ទាំងអស់នៃប្រជាជាតិនានាពេលវេលាដែលបានការគោលដៅពី UNESCO នៃភ្នែកបច្ចេកទេស

c/o UNESCO, 7, place de Fontenoy
75352 Paris 7^e

75352 Paris 07, France

e-mail: clarkport@unesco.org

1977W133 1 45 68 21 28

ISSN : 33-14568562

www.cfarpprj.unc.edu

ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้ผลิตภัณฑ์การศึกษา วันนี้

7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07, France / ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ ประเทศไทย / ถนนกรุงโซน กรุงโซน-พัทยา / ถนน โทร. Graphoprint, 1312

© UNESCO 2003 / ទីកន្លែងពីរបាយកម្ម សាខា

คำนำ

เป้าหมายของการศึกษาเพื่อป้องชั่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความเสมอภาค ถ้าเด็กถูกกีดกันออกจาก การศึกษา พวกรากจะถูกปฏิเสธทางด้านสังคมและมุขย์ชน และจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาความสามารถพิเศษและอาชีพของพวกราก การศึกษาเปรียบเสมือนไฟฉายที่จะช่วยนำทาง และส่องสว่างให้เกี้ยวต์ของพวกราก มันเป็นความรับผิดชอบของทุกหน่วยราชการที่จะทำให้มั่นใจได้ว่าทุกๆคนจะได้รับโอกาส และผลประโยชน์จากการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งถือว่าเป็นความสนใจขั้นพื้นฐานของสังคม ที่ควรจะผลักดันให้สิ่งนี้ได้เกิดขึ้น และเริ่มต้นก้าวหน้าไปพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แต่ทว่า เด็กฯลันคนทั่วโลกยังคงประสบความล้มเหลวในการเข้ารับการศึกษา และยังมีอีกจำนวนมากที่ได้เข้าเรียน ต้องลาออกจากอันวัยอันสมควร หรือต้องหยุดเรียนกลางคัน ก่อนที่จะมีทักษะในการอ่านออกเขียนได้ หรือแม้แต่การนับตัวเลข ตามที่สมควรจะเป็น ซึ่งส่วนใหญ่ของเด็กเหล่านี้เป็นเด็กผู้หญิง สรุปได้ว่าการได้รับการศึกษาของเด็กผู้หญิงมากกว่า 850 ล้านคน ซึ่งก่อให้ส่องในสามของขาด่านนี้คือผู้หญิง

การประชุมโลกว่าด้วยการศึกษา (The World Education Forum) ณ กรุงจาการ์ ประเทศเชลเนกัล ในเดือนเมษายน ปีพ.ศ. 2543 ได้นำเป้าหมายหลัก 6 ประการ สำหรับการศึกษามาใช้ ซึ่งต่อมาเป้าหมายหลัก 2 ประการ ได้กล่าวมาเป็นการพัฒนา เป้าหมายแห่งสหศรรษ (Millenium Development Goals) ในปีเดียวกัน เป้าหมายของค่าการได้ครอบคลุมถึงความสำเร็จของการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาอย่างทั่วถึง (Universal Primary education) และความเสมอภาคทางเพศ การปรับปรุงรื่องคุณภาพของการรู้หนังสือ และการศึกษา และการเพิ่มพูนทักษะชีวิต รวมถึงแผนการศึกษานี้องค์นี้ ในวัยเด็ก ที่จะต้องทำให้บรรลุผลสำเร็จภายใน 15 ปี อย่างไรก็ตาม เป้าหมายทางด้านนี้นี้ได้รับการพิจารณาให้เป็นเรื่องเร่งด่วนพิเศษ โดยความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในความเท่าเทียมกันของการได้เข้าเรียนของเด็กผู้หญิง และเด็กผู้ชาย ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต่อไปปีพ.ศ. 2548 ส่วนความเสมอภาคที่สมบูรณ์ทางการศึกษาต่อไปปีพ.ศ. 2558

ขณะที่รายงานการติดตามการประเมินผลการศึกษาเพื่อป้องชั่นทั่วโลก (Global Monitoring Report) ได้เริ่มจัดพิมพ์ โลก เหลือเวลาอีกเพียง 2 ปีจากวันที่ได้ตั้งเป้าหมายว่าจะประสบความสำเร็จในเรื่องความเท่าเทียมกันทางเพศ ดังนั้น จึงเป็นเวลาที่เหมาะสมแล้ว ที่รายงานฉบับนี้ซึ่งมีความสนใจเป็นพิเศษที่จะทำให้เกิดความคืนหน้าและความสำเร็จ และด้วยเหตุที่ความเสมอภาคทางเพศในด้านการศึกษา เป็นเป้าหมายที่ใช้ระยะเวลาในการที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ รายงานจึงแสดงให้เห็นว่าในขณะที่หลายประเทศหนึ่งว่าจะไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายในปีพ.ศ. 2548 ในสถานะการณ์ชั่วโมง สามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ถ้ามีการปรับเปลี่ยนนโยบายที่ดี อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของความเสมอภาคทางการศึกษาก็ถือเป็นความท้าทายอย่างมาก ความไม่เสมอภาคทางการศึกษามีอิทธิพลอย่างมากในสังคมซึ่งได้แผ่ขยายออกไปนอกขอบเขตของระบบการศึกษา สถาบัน และการดำเนินการรายงานข้อได้เสียให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ในวงกว้าง และนโยบายต่าง ๆ ของสังคม รวมทั้งทางการศึกษาเอง นี่คือสิ่งที่ต้องการเป็นอย่างมาก ถ้าจะทำให้ความเสมอภาคทางเพศในการศึกษาประสบความสำเร็จ

ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าโลกได้อวยุ่นนานทางที่ใกล้จะไปถึงความเสมอภาคทางเพศในการศึกษา แต่ว่าขั้นนี้ยังคงทางที่เหลือให้เดินทาง รายงานนี้ได้ขัดแย้งกับแผนที่ซึ่งอย่างน้อยก็เป็นส่วนที่หนึ่งสำหรับการเดินทาง ความร่วมมือของหน่วยงานราชการ NGO's พลเรือน สมาคม และประชาคมสากลเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดความคืนหน้าให้ปรากฏเป็นสันทางแห่งความจริงขึ้นมา

โภอชิโระ มัทซือระ
ผู้อำนวยการ ให้ผู้หญิงค์การ ญี่ปุ่นสโก

ภายในเวลาอีก 2 ปี คือ ปีพ.ศ. 2548 ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศของการเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ควรที่จะถูกขัดออกไปให้ได้ นี่คือการให้คำมั่นสัญญาที่ประชาคมสากลได้ทำไว้กับ การประชุมโลกว่าด้วยการศึกษา ที่เมืองดาการ์ เมื่อเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2543 ซึ่งเวลาต่อมา เด็กชายและ 57 จาก 104 ล้านคน ที่ไม่ได้เข้าโรงเรียนเป็นเด็กผู้หญิง และสองในสาม ของผู้หญิง จำนวน 860 ล้านคนที่โรงเรียนเป็นผู้หญิง เป้าหมายในปีพ.ศ. 2548 ถือว่าเป็นเพียงก้าวแรกเท่านั้น โดยในปี พ.ศ. 2558 เราต้องรับมอบหมายหน้าที่ที่จะทำให้เกิดความเสมอภาคทางเพศในการศึกษา ดังนั้น นี้ไม่ใช่เป็นเพียงเนื้อหาที่เกี่ยวกับตัวเลข ความเท่าเทียมกันเป็นสิ่งที่สำคัญแต่เป็นสิ่งที่มั่นคงนี้ไม่เพียงพอ การศึกษาคือสิทธิตามกฎหมายซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการความเท่าเทียมกันที่จะนำไปสู่การศึกษาที่มีคุณภาพดีเพื่อคนทั่วมวล กระบวนการเรียนรู้ ในเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย, ผู้หญิง และผู้ชาย มีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถ ได้อย่างเต็มที่ผลที่มอบให้กับสังคมและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะให้กับประชากรทุกๆคน โดยปราศจากการแบ่งแยกนั้นผลประโยชน์เหล่านี้มีมากหมายมหาศาล และสามารถทำให้บรรลุผลสำเร็จได้ ตามที่รายงานฉบับนี้ได้ชี้ให้เห็นว่ามีนโยบายและกลยุทธ์หลายอย่างที่สามารถจะวางไว้ให้กับทุกๆสังคมในการการศึกษาเพื่อนำไปสู่ความเสมอภาคทางเพศซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้กำหนดให้ตนนั้นสามารถที่จะพิสูจน์ความเป็นจริงได้เป็นอย่างดี

บทที่ 1

สิทธิ, ความเสมอภาค และการศึกษาเพื่อปวงชน

สนธิสัญญา

เป้าหมายและขอบเขตของเวลา

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนา

“การศึกษาเพื่อปวงชน” มีความหมายดังจะกล่าวไว้ว่า ประชาชนสามาถได้รับมอบหมายที่จะจัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในการเข้ารับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ภายในปี พ.ศ. 2548 และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาภายในอีก 10 ปีข้างหน้า มีคำตามว่า ทำไม่ความเสมอภาคทางเพศจึงเป็นที่ยอมรับให้ปรากฏในกรอบปฏิบัติการดำเนินการ (Dakar Framework for Action) และใน Millennium Declaration ซึ่งได้มีการนำมาใช้แล้วในปี พ.ศ. 2543

ยังไม่มีสังคมใดที่ให้ผู้หญิงได้มีส่วนร่วมในโอกาสเดียวกันกับผู้ชายพวกเรอทำงานมากกว่าแต่ได้รับเงินค่าจ้างน้อยกว่าโอกาสและทางเลือกต่างๆ ในชีวิตของพวกเรอก็ถูกจำกัดมากกว่าผู้ชายความไม่เท่าเทียมกันของเด็กผู้หญิงที่จะได้เข้ารับการศึกษา และประสบความสำเร็จทางการศึกษา เป็นทั้งเหตุและผลของความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งส่วนนี้ ในรายงานฉบับนี้ จึงได้ให้ความสนใจหลักไปยังความไม่เสมอภาคทางการศึกษาเหล่านี้ และเน้นไปยังกลยุทธ์ที่จะพิชิตสิ่งเหล่านี้ให้ได้

ความไม่เสมอภาคทางการศึกษาเป็นเรื่องการละเมิดสิทธิมนตรี และเด็กผู้หญิง เสียส่วนใหญ่ และสิ่งสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ในปี พ.ศ. 2491 ปฏิญญาสาภกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights)¹ ยอมรับเรื่องสิทธิทางการศึกษา และได้ประกาศว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีทั้งเป็นแบบอิสระ และเชิงบังคับ และในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นควรที่จะได้เข้ารับการศึกษาได้ง่ายขึ้นตามสมควร เท่าที่ผ่านมา เคยมีความพยายามที่จะผลักดันให้เกิดสนธิสัญญา ประกาศต่างๆ เพื่อจะแบ่งปันความประรรณาน่าที่ทำให้สิ่งเหล่านี้เป็นจริง ขึ้นมา พระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชนสาภก (The International Bill of Human Right) ได้บัญญัติไว้ว่า ให้ใช้บังคับเรื่องการได้รับอิสระในการเข้ารับการศึกษาขั้นประถมศึกษา โดยไม่มีการแบ่งแยก และเมื่อไม่นานมานี้ ได้มีสนธิสัญญาอีก 2 ฉบับ ว่าด้วยเรื่อง การกำจัดระบบทุกประเภทที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกต่อสตรี (CEDAW, 1979) และในสิทธิของเด็ก (CRC, 1990) ได้ระบุให้กรอบกฎหมายการปฏิบัติการกฎหมายอย่างกว้างขวางมากที่สุด ซึ่งเกี่ยวกับทั้งเรื่องของสิทธิทางการศึกษา และความเสมอภาคทางเพศ เมื่อถัดมาปี พ.ศ. 2546 มี 173 ประเทศที่ได้ให้สัดขยายบันสนธิสัญญา CEDAW ส่วนสนธิสัญญาเรื่องสิทธิของเด็กนั้น ทุกชาติทั่วโลกได้ให้สัดขยายบันน ยกเว้นแต่ประเทศ โอมาราเลีย และสหราชอาณาจักร

อย่างไรก็ตาม การถูกแบ่งแยกของเด็กผู้หญิง และสตรีนั้นยังมีหลงเหลือและกระจายไปสู่สังคมส่วนใหญ่ทั้งในเรื่องการศึกษา และเรื่องทั่วๆ ไป เพื่อจะนับ การออกกฎหมายสิทธิมนุษยชนก็เป็นได้แค่เพียงส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการที่จะผลักดันให้เกิดความเสมอภาค เพื่อกระตุ้นให้เกิดผลในทางปฏิบัติทางด้านการเมืองความเข้มแข็งมีส่วนร่วมช่วยกันสนับสนุนคำประกาศของสหประชาชาติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ที่จะช่วยกันรักษาไว้ซึ่งภาระหน้าที่ของสิทธิมนุษยชน เรื่องหลักๆ ที่ได้ประชุมกันในปี พ.ศ. 2533-2542 เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน สตรี ประชารัฐ และการพัฒนาสังคม ซึ่งได้มีความเห็นชอบร่วมกันอีกครั้ง ส่วนเนื้อหาอื่นๆ ก็คือเรื่องข้อกำหนดของความเสมอภาคทางเพศในการศึกษา ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วในสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชน

ประกาศหลายฉบับสนับสนุนทางด้านการเมือง สนธิสัญญาหลายฉบับก็สนับสนุนอำนาจทางกฎหมาย ข้อความหลัก ข้อความที่เกี่ยวกับการเมือง และข้อตกลงทางกฎหมายสามารถที่จะถูกนำมาใช้สนับสนุน ซึ่งกันและกัน ปฏิญญาจากอีก 1 ฉบับ (ปี พ.ศ. 2533) และ กรอบปฏิบัติการดำเนินการ (ปี พ.ศ. 2543) มีเนื้อหาที่อยู่นอกเหนือจากสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชน ทั้งสองฉบับ ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการคุ้มครองเด็กก่อนวัยเรียน และการศึกษา แผนการเรียนรู้สำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ ทั้งหมดรวมถึงการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาด้านการศึกษาและการพัฒนาแห่งสหศรรษณ์ (MDGs) รวมทั้งเป้าหมายของเขตของเวลา ซึ่งสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนไม่ได้มีกล่าวถึง สิ่งที่ได้กระตุ้นให้เกิดความสำนึกที่ว่าจะ “ไร้คือสิ่งที่หวังว่าจะ

¹ รวมถึง The International Covenant on Civil and Political Rights, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights และปฏิญญาสาภกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

ทำให้เกิดความก้าวหน้าที่เป็นประโยชน์ต่อปีหน้าย ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างยากที่บังประเทศอาจละเลยไม่ได้ปฏิบัติตาม หน้าที่ของตนเอง จุดมุ่งหมายต่างๆ ล้วนมีขอบเขตในเรื่องเวลา รวมถึงการสนับสนุนที่สามารถจะควบคุมความก้าวหน้าได้ อย่างชัดเจน การที่จะทำให้เกิดความคาดหวังที่เป็นไปได้ ที่เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสิทธิพิเศษในทางปฏิบัติของชาติ และ สหประชาชาติ ดังนี้ การเข้าถึงทั้งหน่วยงานราชการและองค์กรภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชามติภาคที่ได้ให้ คำมั่นสัญญาไว้ว่าจะ ไม่มีประเทศใดที่มีแผนการที่น่าเชื่อว่าจะประสบความสำเร็จในเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน (EFA) ที่จะ เป็นอุปสรรคในความสำเร็จ ซึ่งเนื่องมาจากการขาดแคลนทรัพยากร

กฎเกณฑ์ด้านเศรษฐกิจ และสังคม

สิทธิทางการศึกษาได้รับการยอมรับอย่างชัดเจนและกว้างขวาง ไปทั่วโลก อีกทั้งยังมีส่วนเป็นแรงผลักดันทำให้เกิด ความสำเร็จในเรื่องความเสมอภาคทางเพศ โดยแท้ที่จริงแล้วประเทศต่าง ๆ ก็ยังได้อาไรส์ในด้านหลักศีลธรรมจรรยา, กฎหมาย และข้อตกลงทางการเมือง รวมทั้งได้มีการปฏิบัติกันอย่างจริงเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของพวกราชอาณาจ ะเห็นได้ชัดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อทั่วบุคคล และ ต่อสังคมของทุกภาคที่ได้ลดความเสมอภาคทางเพศใน การศึกษาไม่ว่าจะเป็นที่ใดก็ตามที่พอกขาใช้ชีวิตอยู่ ในระยะสั้น โดยสังเขป การลงทุนทางการศึกษาของเด็กผู้หญิงได้ผล รับสูง ผลรับที่ได้จากการเข้ารับการศึกษาของเด็กผู้หญิงอย่างน้อยก็สูงพอๆ กับการลงทุนของครอบครัวในด้านอื่นๆ ถึงแม้ว่า ในประเทศไทยส่วนใหญ่ ผู้หญิงจะหารายได้ ได้น้อยกว่าผู้ชาย รวมทั้งอายุและระดับการศึกษา, อัตราส่วนของการ เพิ่มขึ้นในค่าจ้างมีความเกี่ยวพันกับการเข้ารับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ในแต่ละปี ซึ่งมีแนวโน้มที่เท่าเทียมกันของทั้งสองเพศ ยิ่งไปกว่านั้น ในประเทศไทย การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นยังไม่กว้างขวาง บุคคลต่าง ๆ กลับ ได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นจำนวนมากสูงสุด ขณะนั้น การปิดช่องว่างทางเพศที่ระดับชั้นประถมศึกษาดูเหมือนว่า จะเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า

การศึกษาของเพศหญิงที่มีมากขึ้นและเดินหน้าทำให้เกิดผลกระทบในเชิงบวกต่อการจ้างแรงงานทั้งหมด การเพิ่มการ สนับสนุนผู้หญิงจึงทำให้เกิดการว่างงานมากขึ้น และเพื่อเพิ่มเวลาที่พอกขาได้สูญเสียไป เหล่านี้เป็นผลสืบ เนื่องมาจากการทั้งพื้นฐานทางด้านภายนอก และความเจริญทางเศรษฐกิจ ในส่วนของผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับงานด้านเกษตรกรรมนั้น การศึกษายังช่วยเพิ่มผลผลิต ให้แก่พอกขา ได้มากขึ้น ด้วยวิธีนี้ยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และลดปัญหาความ ยากจนลง การศึกษาช่วยเสริมสร้างสถานะความเป็นพลเมือง ซึ่งทำได้โดยการให้เด็กผู้หญิงได้มีความรู้เพื่อเป็นกำลังเสริม ให้กิจทางของสังคมที่จะเชื่อมโยงไปถึงชีวิตทางการเมืองมีอีกด้วยโดยเป็นผู้ใหญ่

การลงทุนทางการศึกษาของเด็กผู้หญิงเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ที่เสริมสร้างทั้งส่วนบุคคลและสังคมให้ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็น หมายสุดท้ายของการพัฒนาทุกๆ กิจกรรม เมื่อพ่อ-แม่ โดยเฉพาะแม่ ได้รับการศึกษา ลูกๆ ของพอกขาทั้งเด็กผู้หญิงและ เด็กผู้ชายก็จะมีสุขภาพกายที่ดี และการได้รับการเลี้ยงดูที่ดีกว่าก็ย่อมจะทำให้เด็กๆ มีโอกาสมากกว่าที่จะเข้ารับการศึกษาใน โรงเรียน และมีผลการเรียนที่ดี ปัจจุบันนี้ การลงทุนทางการศึกษาของเด็กผู้หญิงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดที่จะรับประกันได้ว่า เยาวชนในอนาคตจะได้รับการศึกษา

ผลของการเข้ารับการศึกษาของสตรีมีอีกหนึ่งด้านที่สำคัญคือการเกิดนั้นเป็นที่ทราบกันอย่างแพร่หลาย บางสังคมในแอฟริกา, เมื่อ 2-3 ปีแรกของการเข้าเรียนประถมศึกษา มีผลผลกระทบเพียงเล็กน้อยกับอัตราการเกิด แต่บางที่การศึกษามีความสัมพันธ์ต่ออัตรา การเกิดในแต่ละปีอย่างเห็นได้ชัด และนี้ยังเป็นผลทางบวกต่อความเจริญทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นการลดสัดส่วนของประชากร ที่อยู่อาศัย

กลยุทธ์ที่จะทำให้ความเสมอภาคทางเพศในการศึกษาระดับสามัญจะนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนระหว่างกันทางด้านการค้า ข้อคิดเหยิงที่ว่าความเสมอภาคไม่สามารถทำให้เกิดเป็นรูปธรรมได้ หรืออาจทำให้เกิดความขัดแย้งและแรงกดดันต่อการ พัฒนาทางด้านสิทธิ์ต่างๆ นั้น ในทางตรงกันข้าม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อความคิดสร้างสรรค์ของความไม่เสมอภาค ทางเพศในด้านการศึกษาสามารถที่จะส่งผลอย่างกว้างขวางต่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในสังคม นี้คือเหตุผลว่าทำไมสิ่งนี้ จึงเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญที่สุดที่ท้าทายความเสมอภาคของรัฐบาลและสังคมต่างๆ ในช่วงต้นปีของศตวรรษใหม่

บทที่ 2

มุ่งสู่การศึกษาเพื่อปวงชน: การประเมินความคืบหน้า

ความท่าเที่ยมกัน และความเสมอภาค: อะไรคือความแตกต่าง

โอกาสที่ไม่เท่าเที่ยมกันของเด็กผู้หญิงก่อนที่จะเข้าโรงเรียน

การก้าวขึ้นสู่การศึกษาแบบปรัมิติ

การรู้หนังสือที่เพิ่มขึ้นทีละน้อย

การขาดแคลนครูที่มีคุณภาพ

ด้านนี้การพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชน

การใช้ประโยชน์จากข้อมูลของระบบการศึกษาที่เพิ่งผ่านมาของปีพ.ศ 2543, รายงานการศึกษาเพื่อปวงชนปีพ.ศ 2546/7 ได้ติดตามประเมินความคืบหน้าสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 ประการ ที่ได้เน้นย้ำในเรื่องมิติ
หญิง-ชาย การวิเคราะห์ขั้นนำไปสู่ด้านนี้การพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชนแบบใหม่ซึ่งชี้ให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นของความ
คืบหน้าของชาติ

รูปแบบของการศึกษา และเป้าหมายทางด้านมิติหญิง-ชาย

ปีพ.ศ 2548 นับเป็นปีแห่งเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ ความท่าเที่ยมกันทางเพศในการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา
และมัธยมศึกษา คือเป้าหมายสำคัญ รวมถึงอีก 10 ปีข้างหน้าสู่ปีพ.ศ 2558 เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จของความเสมอภาคทางเพศ
ความท่าเที่ยมกันเป็นแนวคิดที่อยู่ในรูปของตัวเลข โดยสิ่งชี้: การเข้าถึงความท่าเที่ยมกันทางเพศมีความหมายว่าใน
อัตราส่วนที่เท่ากันระหว่างเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง มีความสัมพันธ์ต่อคู่น้อยอายุของพวกรебao ย่างเป็นลำดับ การเข้าสู่ระบบ
การศึกษาและเข้าร่วมในวงจรของการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งสามารถประเมินได้
โดยอัตราส่วนของค่าตัวบ่งชี้ตัวได้ตัวหนึ่งของผู้หญิงต่อค่าตัวบ่งชี้ของผู้ชาย โดยให้ความท่าเที่ยมกันมีค่าเท่ากับ 1 และนี้คือ
ด้านนี้ความเสมอภาคทางเพศ (GPI)²

ความเสมอภาคทางเพศเป็นความคิดเห็นที่มีความซับซ้อนมากอีกทั้งยังยากที่จะประเมิน ให้ ความเสมอภาคทางเพศที่
สมบูรณ์แบบ ควรจะหมายถึงการที่เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายได้รับโอกาสเท่าเที่ยมกัน ใน การที่จะ เข้ารับ การศึกษาใน
โรงเรียนและได้ความสนุกสนานจากการเรียน และหลักสูตรที่เป็นอิสระจากกฎเกณฑ์และการกำหนดบทบาททางของทฤษฎี
เชิงวิชาการ รวมทั้งการให้คำปรึกษาที่ไม่เกิดผลกระทบต่อทัศนคติทางด้านเพศ และขั้นหมายรวมถึงความเสมอภาคของผล
ที่จะได้รับในระยะยาวจากการเข้ารับการศึกษาในโรงเรียน, ความสำเร็จจากการเรียนรู้ และคุณสมบัติทางด้านวิชาการ และ
โอกาสในการทำงาน และการหารายได้โดยใช้คุณสมบัติและประสบการณ์ที่เท่าเที่ยมกัน ด้านนี้ในปัจจุบันของผลลัพธ์การ
ศึกษาและการประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ สามารถประเมิน ได้เพียงล่วงหนึ่งของความเสมอภาคยังมีตัววัดที่มี
คุณสมบัติอีกมาก ยกตัวอย่างเช่น การประเมินความเข้าใจ และความคาดหวังในเรื่องการปฏิบัติต่อเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย ที่
ควรจะท่อนให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้น

² ด้านนี้ความเสมอภาคทางเพศ เป็นอัตราส่วนของค่าตัวบ่งชี้ตัวได้ความนิ่งของผู้หญิงต่อค่าตัวบ่งชี้ของผู้ชาย หากค่าตนนี้ค่าเป็น 1 แสดงว่ามีความเสมอภาคระหว่างเพศที่ยังคงสภาพ หากมีการห่วง 0 ถึง 1 และดังว่าเด็กผู้ชายได้อิสระมากกว่า หากค่าตนนี้มีค่านานกว่า 1 แสดงว่าเด็กผู้หญิงได้อิสระมากกว่าเด็กผู้ชาย

กรอบที่ 2.1 เป้าหมาย 6 ประการ : เตือนความจำ

- ❖ **เป้าหมายที่ 1** การขยายและปรับปรุงการศึกษาและการดูแลเด็กก่อนวัยเรียนให้ทั่วถึง โดยเฉพาะเด็กๆ ที่อ่อนแอดอกจากอาบีร์ยัน
- ❖ **เป้าหมายที่ 2** การรับประกันว่าในปีพ.ศ 2558 เด็กๆทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กผู้หญิง, เด็กที่อ่อนในสภาพที่ยากลำบาก และพวกร่วมกันน้อยให้ได้เข้าสู่อิสรภาพอย่างสมบูรณ์ และได้รับการศึกษาภาคบังคับในระดับชั้นประถมศึกษาเพื่อคุณภาพที่ดีต่อไป
- ❖ **เป้าหมายที่ 3** การรับประกันว่าการเรียนรู้ที่เยาวชนและผู้ใหญ่ต้องการนั้นมีความยุติธรรมเพียงพอและเพื่อได้รับการเรียนรู้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อแผนการดำเนินชีวิต
- ❖ **เป้าหมายที่ 4** ภายในปีพ.ศ 2558 จะต้องประสบความสำเร็จในการปรับปรุงให้ผู้ใหญ่ โดยเฉพาะผู้หญิง ได้รับหนังสือถึงร้อยละ 50 และให้มีความเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและ การศึกษาต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่ทุกคน
- ❖ **เป้าหมายที่ 5** การขัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยม-ศึกษาภายในปีพ.ศ 2558 และการประสบความสำเร็จในความเสมอภาคทางเพศในการศึกษาภายในปีพ.ศ 2558 โดยมุ่งความสนใจไปที่การรับประกันว่าเด็กผู้หญิงจะได้รับความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ และประสบผลสำเร็จในการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยคุณภาพที่ดี
- ❖ **เป้าหมายที่ 6** การปรับปรุงหลักเกณฑ์ทั้งหมดของคุณภาพทางการศึกษา เพื่อที่จะได้เห็นว่าผลลัพธ์ทางการศึกษาจะนำมาซึ่งความสำเร็จทั้งปวง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรู้หนังสือ, การมีความรู้เกี่ยวกับตัวเลข และการมีทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิต

แหล่งที่มา : The Dakar Framework for Action. Education for All. Meeting our Collective Commitments, โดยที่ประชุมโลกว่าด้วยการศึกษา (ดาวร์, ประเทศไทย, 26-28 เมษายน พ.ศ. 2543), ตอนที่ 7, ปารีส, ยูนอส, พ.ศ. 2543

การเข้ารับการศึกษาในโรงเรียน - การแบ่งแยกอย่างรุนแรง

การประสบผลสำเร็จของความเท่าเทียมกันทางเพศเป็นเรื่องที่ซับซ้อนอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งได้รับการยอมรับในส่วนของการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา (เป้าหมายที่ 2, กรอบ 2.1) การเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถวัดได้จากอัตราการรับเข้าศึกษาจำนวนมาก – ที่เพิ่มขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2533 สิ่งที่เป็นพื้นฐานของความก้าวหน้าทางการศึกษาในบางกรณีนี้เนื่องมาจากความพยายามที่จะมีการยกเลิก หรือการลดค่าเล่าเรียน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการศึกษา อย่างไรก็ตาม นี่คือความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ ประเทศ (อัลจีเรีย กองโก สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน โอมาน ชาอดิอาระเบีย ชูดาน ประเทศไทย และแทนซาเนีย)

ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงสำคัญต่อความเท่าเทียมกันทางเพศ, ผู้หญิงยังคงเผชิญหน้ากับความแบ่งแยกอย่างรุนแรงในการที่จะเข้ารับการศึกษา ใน 11 ประเทศ, มี 7 ประเทศอยู่ใน sub-Saharan Africa, เด็กผู้หญิงเพียงร้อยละ 20 ที่มีโอกาสได้เรียนเข้าโรงเรียนซึ่งน้อยกว่าเด็กชาย ประเทศที่มี GPI ต่ำกว่า 0.80 มีโอกาสที่จะไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายปีพ.ศ. 2548 แทบทุกคน เนื่องจาก ฟาราโซ่ กินี-บิสเซา มาลี ไนเจอร์ และปา基สถานเป็นประเทศที่ไม่ประสบความสำเร็จตามเงื่อนไขที่จะช่วยให้เด็กผู้หญิงได้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนมากที่สุด ด้วย GPI ที่ 0.75 หรือต่ำกว่านั้น 14 ประเทศ ที่มีดัชนีอยู่ที่ระหว่าง 0.80 ถึง 0.90 ที่มากที่สุดอยู่ใน sub-Saharan Africa รวมไปถึงประเทศไทยด้วย, สาธารณรัฐประชาธิ剔ประชาชนลาว และชูดาน ในชาติต่างๆ ที่มีความไม่เท่าเทียมกันสูง (GPI ต่ำกว่า 0.80) มีแนวโน้มว่าจะมีความเสียเบี่ยงทางด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งรายได้ต่อคนยังน้อยกว่า 1 долลาร์ ต่อวัน

การเพิ่มขึ้นของการเข้าเรียนของเด็กผู้หญิง

จำนวนการสมัครเข้าเรียนทั้งหมดในระดับชั้นประถมศึกษาเพิ่มขึ้นจาก 596 ล้านคนในปีพ.ศ. 2533 เป็น 648 ล้านคนในปีพ.ศ. 2543 รวมเพิ่มขึ้นทั้งสิ้นร้อยละ 8.7 ใน sub-Saharan Africa ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นที่มีความสัมพันธ์กับสูงสุด (ร้อยละ 38) กับส่วนที่น้อยกว่า แต่มีความสำคัญต่อความก้าวหน้าในเชิงได้และเอเชีย ตะวันตก (ร้อยละ 19) และสาธารณรัฐอาหรับ (ร้อยละ 17) ในสองภูมิภาคนี้ยังมีอีกเกือบร้อยละ 20 ของกลุ่มอายุที่ไม่ได้เข้าเรียน กว่าครึ่งหนึ่งของประเทศในอัตราส่วนการเข้าโรงเรียนสูง (NER)³ ระหว่าง ร้อยละ 60 และ ร้อยละ 80 เป็นชาวแอฟริกัน ขณะที่อีกกว่า 14

³ อัตราส่วนสูงของการสมัครเข้าเรียน คือ จำนวนของนักเรียนในกลุ่มอายุท่องานการ เพื่อให้ระดับการศึกษาที่สมัครเข้าเรียนอยู่ในระดับที่เหมาะสมมีอีกจำนวนประชากรทั้งหมดที่อยู่ในกลุ่มอายุนั้น

ประเทศไทยในภูมิภาคนี้ต่อว่าร้อยละ 60 ที่ ดินดูด, ชาอุดีอะระเบีย, เหอร์เบีย, มอนติเนโกร และชดาน ก็จัดอยู่ในประเภทนี้ ด้วย ประเทศไทยในแอบโซเซียต์วันออกและแพซิฟิกก็มีการลดลงของ NER จากร้อยละ 96 เป็น ร้อยละ 93 เช่นเดียวกันที่ประเทศไทยเงื่อนั่งบัวเป็นแนวโน้มที่น่าผิดหวังอย่างยิ่ง สถาบันเอมริกาและเครื่องเบียนสามารถประนีดความสำเร็จได้ อย่างดีและเข้าไปปกคลุมความสำเร็จในการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในทั่วทุกแห่ง (UPE) โดยมีการเข้าเรียนทั้งหมดถึง ร้อยละ 97 ด้วยกัน

การเข้าเรียนของเด็กผู้หญิงได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมากกว่าเด็กผู้ชาย ในช่วง 10 ปีก่อนถึงปีพ.ศ.2543 ทั่วโลกมี GPI ที่เพิ่มขึ้นจาก 0.89 เป็น 0.93 และสามารถปิดช่องว่างที่มีอยู่ในประเทศแคนอนอเชียตะวันออกและแปซิฟิกได้เป็นผลสำเร็จ ประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุตสาหกรรมได้ประสบความสำเร็จในเรื่องความเท่าเทียมกันทางเพศแต่ปีพ.ศ.2533 ส่วนในอีก 3 ภูมิภาคที่ความไม่เสมอภาคทางเพศเป็นปัญหาใหญ่มาก คือ ใน sub-Saharan Africa, สาธารณรัฐอาหรับ, เอเชียใต้ และ เอเชียตะวันตก ความไม่เท่าเทียมกันได้ลดลงเรื่อยๆ ไปได้บางส่วน ซึ่ง GPI ล่าสุดเพิ่มขึ้นจาก 0.67 เป็น 0.85

ในบางประเทศของ sub-Saharan Africa มีการซ้ำซึ้งถึง 1 ใน 4 ของการเข้าเรียนนั้น ทำให้เด็กอื่นๆไม่ได้เข้าเรียน ยกเว้นที่ sub-Saharan มีการทบทวนเรื่องของเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง อัตราการอยู่รอดของโรงเรียนเป็นตัวชี้ความสามารถของระบบการศึกษา ที่สามารถจะคงจำนวนของนักเรียนเอาไว้ได้ ในหลายประเทศส่วนใหญ่ที่จะคงไว้ของเด็กผู้หญิงมีสูงกว่าเด็กผู้ชาย ยกเว้นใน sub-Saharan Africa มีอัตราการอยู่รอดที่ต่ำมากและยังพบอีกว่าหลาย ๆ ประเทศในแคนาดาเชีย ที่น่าสังเกตคือประเทศสหนิเดีย ซึ่งความไม่เท่าเทียมกันในการดำรงชีวิตสูงมาก โดยจะให้สิทธิพิเศษแก่เด็กผู้ชาย (GPI 0.81) รวมทั้งที่พม่า และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อัตราการดำรงชีวิตในลาตินอเมริกามากกว่า 80% ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของ UPE

เด็กที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียน - ร้อยละ 57 เป็นเด็กผู้หญิง

ประเมินได้ว่าเด็กๆ 104 ล้านคน⁴ ที่อยู่ในวัยประถมฯ ไม่ได้รับการลงทะเบียนเข้าเรียนเมื่อช่วงเปลี่ยนเข้าสู่ปี สาหัสธรรม จำนวน 3 ใน 4 ของพกษาอาศัยอยู่ในประเทศแถบ sub-Saharan Africa รวมถึงแแกนเอเชียใต้และเอเชียตะวันตก ซึ่งต่อมา ระบบการศึกษายังได้ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็วนับจากปีพ.ศ.2533 โดยจำนวนของเด็กๆ ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียน ลดลงประมาณร้อยละ 20 ในทางตรงกันข้าม จำนวนเด็กๆ ในแอฟริกาที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนกลับเพิ่มขึ้น ใน อัตราเดียวกัน ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะ การเติบโตของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นรวดเร็วอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเด็กที่ไม่ได้เข้ารับ การศึกษาในโรงเรียนทั้งหมดประกอบด้วยเด็กผู้หญิงร้อยละ 57, ลดลงร้อยละ 6 จากปีพ.ศ. 2533 ส่วนประเทศไทยในแถบ เอเชียตะวันออกและ แปซิฟิกลดลงจากร้อยละ 70 เป็นร้อยละ 49 จำนวนของเด็กผู้หญิงที่ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนมี สูงสุดในแถบ sub-Saharan Africa (23 ล้านคน) ตามด้วยประเทศไทยในแถบเอเชียใต้และเอเชียตะวันตก (21 ล้านคน)

ครຸກົມ - ຕັ້ງບົງຫືສິນຄວາມຄືບໜ້າ

ในระหว่างปีพ.ศ. 2533 ถึง ปีพ.ศ. 2543 จำนวนครูที่เป็นผู้หญิงเพิ่มมากขึ้นเกือบทุกประเภทที่มีข้อมูลอยู่ใน 2 ปีนี้ ในบางกรณี (บังคคลาเทศ) นี้เป็นผลจากการนโยบายที่รับรองค่าตอบแทนที่สามารถประมวลผลได้ ยังมีเรื่องน่าวิตก อีกมากถึงการลดลงที่เกิดขึ้นในหลายๆ ประเภทซึ่งอัตราส่วนของผู้หญิงอยู่ต่ำสุดในปีพ.ศ. 2533 (เบนิน เบอร์กิน่า ฟาโซ สาธารณรัฐแอฟริกา ตอนกลาง ดีนูตี้ และ โทโกี)

มีผู้หญิงเพียง 1 ใน 3 หรือน้อยกว่านั้นที่มีหน้าที่สอนหนังสือใน 16 ประเทศแถบ sub-Saharan Africa โดยมีจำนวนที่แสดงให้เห็นถึงวัยละ 40 จากข้อมูลทั่วหมด ยกเว้นประเทศไทยซึ่งไม่มีประเทศใดในภูมิภาคอื่นๆ ของโลกที่ความเท่าเทียมกันทางเพศระหว่างครุไม่เท่ากันเหมือนอย่างเช่นที่ประเทศศandinavia ในระบบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาของ 14 – 16 ประเทศ, มีค่าเฉลี่ยของ GPI ต่อการเข้าเรียนสูตรธิอยู่ที่ 0.79 ในทางตรงกันข้าม หลาย ๆ ประเทศในแอลฟริกาใต้มีอัตราส่วนของเพศที่มีอยู่ในการเข้าสมัครเรียนที่ให้สิทธิเกิดเด็กผู้หญิง ดังนั้นประเทศไทยเหล่านี้ มากกว่า 3 ใน 4 ส่วน ของครูจึงเป็นครูผู้หญิง และนี่ก็แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน ประเทศไทยที่มีจำนวนครูผู้หญิงต่ำมากๆ ที่จะมีความไม่เท่าเทียมกันทางเพศสูงมากเช่นกัน

⁴การประเมินการในปัจจุบันจากจิตวิญญาณศึกษา 104 ล้านคนที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียน ปีพ.ศ.2543 ซึ่งถูกว่าเป็นผลของการขาดจิตวิญญาณที่บ่งชี้ว่าคนที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียน ปีพ.ศ.2533 ให้ข้อมูลโดยธรรมดางานการคิดค้นและการประดิษฐ์การศึกษาเพื่อไปใช้งานต่อไปได้ก็ปี พ.ศ.2545 (UNESCO 2002a; หน้า 52) นี่คือผลลัพธ์นึงของมาตรการที่เรียกว่า “เปลี่ยนแปลงราชอาณาจักร” หรือ “เปลี่ยนแปลงประเทศไทย” ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและสันติภาพในประเทศ แต่ในทางกลับกัน ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศที่ขาดจิตวิญญาณอยู่อย่างต่อเนื่อง แม้จะได้รับการสนับสนุนจากนานาประเทศที่ต้องการให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้า เช่น จีน ญี่ปุ่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ฯลฯ แต่ในความจริงแล้ว ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศที่ขาดจิตวิญญาณอยู่อย่างต่อเนื่อง แม้จะได้รับการสนับสนุนจากนานาประเทศที่ต้องการให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้า เช่น จีน ญี่ปุ่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ฯลฯ

ในประเทศไทยส่วนใหญ่ รวมทั้งประเทศไทยที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรม, จำนวนครูผู้หญิงที่มีอุปถัมภ์ลูกดลงจากระดับชั้นประถมศึกษาเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาและไปสู่การศึกษาที่สูงมากขึ้น ซึ่งก็จะทำให้มีครูผู้หญิงมากเพิ่มขึ้น

การศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา - การลดช่องว่าง

ความต้องการการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษามีมากขึ้นในหลายประเทศ ซึ่งมากพอๆ กับเด็กนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษา ในประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจทางด้านอุตสาหกรรมจะมีนักเรียนมากกว่า 95% ที่จบชั้นประถมศึกษา และจะศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งในหลายภูมิภาคอาจจะมีจำนวนที่ต่ำกว่านี้ อัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่เท่าเทียมกัน ที่ให้สิทธิพิเศษแก่เด็กผู้ชายจะพบได้บ่อยในประเทศแถบ sub-Saharan Africa และบางประเทศในแถบสาธารณรัฐอาหรับ อายุต่ำกว่า 15 ปี ตามประเทศแถบ ลาตินอเมริกาและแคริบีนเมียนมีมีแนวโน้มว่าจะให้สิทธิพิเศษแก่เด็กผู้หญิงมากขึ้น ระดับของการสมัครเข้าเรียนมีความผันแปรอย่างมากทั่วโลก: ใน 26 ประเทศ (19 ประเทศอยู่ในแถบ sub-Saharan Africa) มีจำนวนน้อยกว่าร้อยละ 30 ของกลุ่มอายุที่ได้รับการลงทะเบียนเข้าเรียน สาธารณรัฐอาหรับ และลาตินอเมริกามีแนวโน้มที่จะมีอัตราการสมัครเข้าเรียนมากกว่าร้อยละ 70 ในขณะที่องค์กรความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) และประเทศส่วนใหญ่ในแถบยุโรปต่อนอกกลางและยุโรปตะวันออกได้ประสบความสำเร็จในการสมัครเข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาทั้งหมดครึ่งเดียวแล้ว

อัตราส่วนของความไม่เท่าเทียมกันทางเพศได้ลดลงอย่างมากในระดับชั้นมัธยมศึกษา เมื่อเทียบกับระดับชั้นประถมศึกษา และนี่ก็เป็นข้อเสนอแนะได้ว่าอุปสรรคที่เกิดกับพัฒนาการของเด็กผู้หญิงมีต่อครั้งที่พัฒนาทางกายภาพเข้าสู่ความรู้สึกทางเพศ ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างดี ในฐานะเดียวกันกับผู้ชายเมื่อครั้งที่พัฒนาทางกายภาพเข้าสู่ความรู้สึกทางเพศ ลักษณะนี้ไม่ได้หมายความถึงการที่จะไม่มีอุปสรรคในการใช้ชีวิตในโรงเรียน สำหรับเด็กผู้หญิง ยังมีปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น วัยหนุ่มสาว, การแต่งงานเร็ว, การตั้งครรภ์ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในการที่จะทำให้กระบวนการทางการศึกษาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

การเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาของเด็กผู้หญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพิ่มมากขึ้นในทุกภูมิภาคของประเทศที่กำลังพัฒนาในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2533 ซึ่งนับเป็นความสำเร็จอย่างมาก (มากกว่า 20 จุด ของระดับ GPI) ในประเทศอัลจีเรีย มาลาวี มองาวาเนีย เนปาล ในเจอร์ ปากีสถาน รัตนดา เชียร่า ลีวัน และคุนหมี่เชีย ความไม่เท่าเทียมกันในบังคับทางศึกษาเป็นในทางตรงกันข้าม ซึ่งในปัจจุบันผู้หญิงส่วนมากอยู่ในระดับชั้น มัธยมศึกษา (GPI ที่ 0.52 จาก 0.52 เป็น 1.05) อย่างไรก็ตาม ประเทศที่มีความไม่เท่าเทียมกันส่วนใหญ่จะให้สิทธิพิเศษแก่เด็กผู้ชายในการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา และยังรวมไปถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาด้วย (กัมพูชา อินเดีย อิรัก เนปาล ปากีสถาน และประเทศไทยส่วนใหญ่ใน sub-Saharan Africa) ซึ่งในประเทศไทยต่างๆ เหล่านี้ มีความไม่เท่าเทียมกันอยู่ในระดับปานกลาง และพยายามที่จะลดหรือเติมช่องว่างให้เต็ม (บางประเทศในสาธารณรัฐอาหรับ และหลายประเทศในแถบเอเชียและแปซิฟิก) ในขณะเดียวกันก็มีหลายประเทศได้เข้าไปใกล้ความเท่าเทียมกันอย่างมาก และมีแนวโน้มว่าจะปิดช่องว่าง หรือสนับสนุนให้เพศหญิงได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา (ประเทศไทยในแถบลาตินอเมริกาและแคริบีนเมียนมี ฟินแลนด์ สวีเดน และสหราชอาณาจักร)

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา - การเปลี่ยนแปลงในวงกว้าง

การสมัครเข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั่วโลก ที่ได้ประเมินไว้เพิ่มขึ้นจากจาก 69 ล้านคนในปี พ.ศ. 2533 เป็น 88 ล้านคนในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งร้อยละ 50 เกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา ผู้หญิงมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องสู่ความสำเร็จที่จะมีความเท่าเทียมกันกับผู้ชาย ส่วนหนึ่งของการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 46 เป็น ร้อยละ 46.8 ในระดับโลก ซึ่งได้ผลลัพธ์สุดในประเทศกำลังพัฒนา ยังมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดในการเข้ามามีส่วนร่วม อัตราการส่วนการเข้าโรงเรียนโดยมวลรวม (GERs) ในระดับอุดมศึกษา ประมาณร้อยละ 45 ในประเทศไทยส่วนใหญ่จาก OECD และยุโรป ในทางตรงกันข้าม ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มีค่าต่ำกว่าร้อยละ 30 ไม่มีประเทศใดเลย ในแถบ sub-Saharan Africa (ยกเว้นประเทศแอฟริกาใต้) หรือ เอเชียตะวันตก และเอเชียใต้ ที่มี GERs สูงกว่าร้อยละ 15 มากกว่าครึ่งหนึ่งของหลายประเทศที่ได้ข้อมูลนานนั้น พบว่าผู้หญิงเป็นองค์ประกอบส่วนใหญ่ในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (ส่วนใหญ่ในประเทศแถบยุโรป ลาตินอเมริกา และ แคริบีนเมียนมี และอเมริกาเหนือ) ประเทศไทยหลังนั้นเป็นตัวอย่างที่ไม่สมบูรณ์เพียงพอ ซึ่งมักอยู่ในประเทศในแถบ sub-Saharan Africa และสาธารณรัฐอาหรับ (นักเรียน 2 ใน 10 คนเป็นผู้หญิงในมัวริทานี) แต่ทว่าหลาย ๆ ประเทศในแถบเอเชีย และ แปซิฟิก อัตราการเข้าเรียนของผู้หญิงมีน้อยกว่า 2 ใน 3 ของผู้ชาย อย่างไรก็ตามที่ผู้หญิงเลือกเรียนก็จะถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่า 3 ใน 4 ส่วนหรือมากกว่านั้น คือการเข้าเรียนในสาขาวิชาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม ยกเว้นประเทศไทยในแถบ sub-Saharan Africa มีเพียง 3 ประเทศ (บอสวาเนีย มองาวาเนีย และ สาซิลแลนด์) ที่สามารถนับจำนวนผู้หญิงที่สมัครเข้าเรียนได้มากกว่าครึ่งหนึ่งของการเข้าเรียนทั้งหมดใน

สาขาวิชาศึกษา โดยส่วนใหญ่ของภูมิภาคอื่น ๆ “สุขภาพ และสวัสดิการ” ได้พัฒนาเป็นสาขาวิชาลำดับที่ 2 ของการศึกษาที่ได้รับเลือกมากที่สุด (ระหว่าง 2 ใน 3 และ 3 ใน 4 ส่วน ของนักเรียนหลัง) ตามมาด้วยมนุษยศาสตร์ และศิลปะ จากจำนวนผู้หลังโดยทั่วไปที่นับได้มีประมาณร้อยละ 20 ที่เลือกเรียนในสาขาวิชารัฐ, การผลิต และการก่อสร้าง และมีส่วนน้อยมากกว่าหนึ่งในสิบในสาขาวิชาศึกษา และ การเกษตร

โอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายความเสมอภาคทางเพศในปีพ.ศ.2548

นี่คือผลสรุปจากจุดที่ได้สำรวจเพื่อร่วมความคืบหน้าที่ขยายออกไปสู่การศึกษาของเด็กผู้หลัง บนพื้นฐานของอัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างปีพ.ศ.2533 และ ปี พ.ศ.2543 ความหวังที่จะบรรลุเป้าหมายถึงความเท่าเทียมกันทางเพศในปีพ.ศ.2548 มีอย่างไรบ้าง

- ❖ 52 ประเทศ จาก 128 ประเทศ จากข้อมูลที่ได้มาในปีพ.ศ. 2543 ที่ประสบความสำเร็จในความเท่าเทียมกันทางเพศในการสนับสนุนการเข้าเรียนทั้งในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา และคูเมื่อนอนว่าจะประสบผลสำเร็จในปีพ.ศ. 2548 กลุ่มนี้ (สีเขียวในตาราง 2.1) ประกอบด้วย ประเทศไทยส่วนใหญ่ในเอเชียเหนือ และยุโรปตะวันตก (14 ประเทศ), ประเทศไทยและยุโรปตะวันกลาง และ ยุโรปตะวันออก (13 ประเทศ), ประเทศไทยและลาตินอเมริกา และแคริบเบียน (6 ประเทศ) และประเทศไทยและสาธารณรัฐอาหรับ (5 ประเทศ)
- ❖ 22 ประเทศเหล่านี้ (สีเหลืองในตาราง 2.1) จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายความเท่าเทียมกันทางเพศในปีพ.ศ. 2548 แต่ควรที่จะประสบความสำเร็จในความเท่าเทียมกันในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในปีพ.ศ. 2558
- ❖ มากกว่าร้อยละ 40 ของประเทศที่แสดงให้เห็น (สีน้ำเงินในตาราง 2.1) มีจำนวน 54 ประเทศ จาก 128 ประเทศที่มีความเสี่ยงต่อการไม่ประสบความสำเร็จในความเท่าเทียมกันทางเพศทั้งในระดับชั้นประถมศึกษา(9)และมัธยมศึกษา (33) หรือทั้งสองระดับ (12) ได้ทันปีพ.ศ.2558 ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในแอฟริกาใต้-Saharan Africa (16), ในเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (11), และในสาธารณรัฐอาหรับ (7) สองประเทศใน E9⁵ ความเสี่ยงยังมีแนวโน้มที่จะมีต่อเนื่องไปอีก อินเดีย (มีทั้งสองระดับ) และจีน (มีเพียงระดับมัธยมศึกษา) ในบางประเทศที่การเข้าเรียนของเด็กผู้หลังมีน้อยกว่าเด็กผู้ชาย สถานะการณ์ของเด็กผู้หลังหลังนั้นนับวันก็จะยิ่งแย่ลง ประเทศไทยที่ความไม่เสมอภาคในการเข้าเรียนได้รับความเอาใจใส่และให้สิทธิพิเศษแก่เด็กผู้หลังคือประเทศไทยและลาตินอเมริกาและแคริบเบียน ยุโรป สาธารณรัฐอาหรับ และเอเชีย (แสดงด้วยสีน้ำเงินในตาราง 2.1) เกือบทุกประเทศที่แสดงให้เห็นว่ามีแนวโน้มว่าความเสี่ยงจะยังคงอยู่ในปี พ.ศ.2558 ซึ่งจะเป็นเพียงในระดับชั้นมัธยมศึกษาเท่านั้น

สรุปได้ว่า เกือบร้อยละ 60 ของ 128 ประเทศ อาจจะพลาดโอกาสที่จะไปให้ถึงเป้าหมายความเท่าเทียมกันทางเพศในระดับชั้นประถมศึกษา และ/หรือ มัธยมศึกษาภายในปีพ.ศ.2548 อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกจำนวนหนึ่งในประเทศเหล่านี้ที่วางแผนนโยบายที่เหมาะสมที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดความเท่าเทียมกันภายในอีก 2-3 ปีข้างหน้าซึ่งจะได้อธิบายในบทต่อไป

เด็กก่อนวัยเรียน - การแสดงออกถึงความไม่เสมอภาค

การศึกษาและคุณภาพเด็กก่อนวัยเรียน (ECCE) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลและเป็นประโยชน์อย่างสูงต่อการเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้ารับการศึกษาในโรงเรียน รูปแบบที่ได้แสดงให้เห็นว่าไม่ว่าอย่างไรก็ตามเด็กๆ ที่จะเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาในหลายภูมิภาค มีความแตกต่างกันมากมายในสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ที่เด็กจะต้องเผชิญ ยิ่งไปกว่านั้น ECCE ยังแยกแจ้งและแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันในหลายประเทศ ซึ่งจะมีมากในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ประกาศให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันทั้งในชนบทและในเมือง มีกองทุนเอกชนและการบริหารหลายแห่งที่สนับสนุนให้เด็กก่อนวัยเรียนได้รับการศึกษาที่ดี ไม่มีสำนักที่จะช่วยเหลือหรือพยาบาลที่จะจัดเตรียมการศึกษาระดับเตรียมประถมฯ ไว้ให้สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

ในทุกภูมิภาค การสมัครเข้าเรียนได้เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยพิจารณาจากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในลาตินอเมริกาและแคริบเบียน แต่ความล้มเหลวกลับแผ่ขยายออกมากยิ่งเป็นวงกว้างในแอฟริกาและตะวันออกของยุโรป ในขณะที่ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาลดลง

1 ใน 3 (56) ของ 152 ประเทศสำหรับข้อมูลที่ได้มานั้นมีการเข้าเรียนของระดับตรียุบประมาณฯ ในระดับที่ต่ำมาก (น้อยกว่าร้อยละ 30 ของกลุ่มอายุ) ซึ่งเกือบครึ่งหนึ่งของพวกร้อยใน sub-Saharan Africa ทุกๆ ประเทศในอเมริกาเหนือและยุโรป ตะวันตก และเกือบทั้งหมดในยุโรปตะวันออกและยุโรปตอนกลางมีการเข้าเรียนเทียบได้มากกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มอายุเด็ก ก่อนวัยเรียน ซึ่งเกือบจะเป็นครึ่งหนึ่งของชาติที่ร่วมราย

ส่วนใหญ่ของ 145 ประเทศจากข้อมูลที่ได้มาทางเรื่องเพศนี้ ความไม่เที่ยงกันทางเพศที่บังคับให้สิทธิพิเศษแก่เด็กผู้ชายแสดงให้เห็นถึงการศึกษาในระดับตรียุบประมาณน้อยกว่าการศึกษาระดับอื่นๆ ในความเป็นจริงมีเพียง 1 ใน 5 ของประเทศ (30 ประเทศ จาก 145 ประเทศ) ที่รายงานความไม่เท่าเทียมกันทางเพศนี้ (GPI 0.96 หรือน้อยกว่า) ขณะที่บังคับให้มีอิสระมากที่ได้รายงาน (23) ถึงความไม่เท่าเทียมกันในการให้สิทธิพิเศษแก่เด็กผู้หญิง อันที่จริงในประเทศกำลังพัฒนาในหลายๆ ประเทศ แผน ECCE มักจะได้รับการสนับสนุนจาก NGOs และรวมถึงการลดความไม่เสมอภาคทางเพศ และมีเป้าหมายที่ชัดเจนที่สนับสนุนผู้หญิงซึ่งจะช่วยอธิบายให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของเชื้อชาติยิ่งขึ้น

แผนการเรียนรู้เพื่อทักษะชีวิต และการรู้หนังสือ

รายงานการศึกษาเพื่อปวงชนปีพ.ศ. 2546/7 ได้กล่าวถึงเป้าหมายที่ 3 และ 4 พร้อมกันด้วยเหตุผลที่ว่ามีหลายแพนที่นำไปสู่การรู้หนังสือร่วมกับทักษะในการใช้ชีวิต การจะเข้าถึงการศึกษาในเรื่องการรู้หนังสือที่ดีนั้น โดยการแยกออกมายากการเรียนรู้ทักษะอื่นๆ ที่ได้รับการพิจารณาอยู่ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพพอ

ดังนั้น เป้าหมายที่สองของประการจึงถูกกำหนดให้ความคุณไว้ร่วมกัน อัตราการรู้หนังสือที่ประเมินได้นั้นเป็นที่ทราบกันว่าบังคับไม่เพียงพอ ซึ่งต้องอาศัยการแจ้งถึงการรู้หนังสือด้วยตัวเอง ซึ่งอาศัยการสอนนิยฐานว่าการรู้หนังสือของส่วนบุคคลนั้น จะรู้ได้หลังจากการรู้จำแนกของปีที่มีการสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานหลักการใหม่กำลังได้รับการพัฒนาและทดสอบจากตัวเลขของประเทศไทยน่าร่องต่างๆ ทักษะการใช้ชีวิตก็เป็นสิ่งที่ประเมินได้ยาก ซึ่งรวมถึงทักษะทั่วๆ อย่างเช่น ปัญหา-การแก้ไขปัญหา การเจรจา และทักษะในการใช้ถ้อยคำบรรยาย โดยจะเขื่อมโยงไปถึงทักษะการดำเนินชีวิต การให้คำนิค สุภาพและสิ่งแวดล้อม เป้าหมายที่สองของประการสามารถที่จะเป็นกุญแจไขไปสู่ความสำเร็จของแผนการรู้หนังสือ คำเตือนที่สำคัญอีกหนึ่งอย่างกันนี้ คือ อะไรก็อิจฉาที่จะเพิ่มอัตราการรู้หนังสือให้ได้ถึงร้อยละ 50 ภายในปีพ.ศ.2558

การประเมินในปัจจุบันนี้ให้เห็นว่ามีคนประมาณ 862 ล้านคนที่ไม่รู้หนังสือเมื่อปีพ.ศ.2533 ซึ่งลดลง ร้อยละ 2 จากช่วง 10 ปีที่ผ่านมา การลดลงอีกร้อยละ 7 คาดว่าจะเกิดภายในปีพ.ศ.2558 นี้คือสัญญาณของความคืบหน้า เกือบครึ่งหนึ่งของโลกที่มีผู้ไม่รู้หนังสืออาศัยอยู่ในเอเชียใต้และเอเชียตะวันตก (ตาราง 2.2) และยังมีอิสระมากที่เพิ่มขึ้นและส่วนใหญ่เป็นสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ของประเทศไทยบังคลาเทศ อินเดีย และ ปากีสถาน ซึ่งประเทศไทยเหล่านี้มีอัตราการรู้หนังสือต่ำกว่าร้อยละ 75 ประเทศ (บังคลาเทศ อิหริปต์ อินเดีย ไนจีเรีย และปากีสถาน) อยู่ใน E9⁵ เป็นประเทศที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ประเทศจีนเป็นหลักฐานที่สำคัญในการลดลงของจำนวนผู้ที่ไม่รู้หนังสือระหว่างปีพ.ศ.2533 และปีพ.ศ.2543 ใน sub-Saharan Africa และสาธารณรัฐอาหรับ อัตราการรู้หนังสือเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 เมื่อช่วง 10 ปีก่อนถึงปีพ.ศ.2543 อย่างไรก็ตามในบางส่วนของแอฟริกา และในประเทศอิรักยังคงมีต่ำกว่าร้อยละ 40

มีผู้หญิงอยู่ก่อ 2 ใน 3 ของผู้ที่ไม่รู้หนังสือทั่วโลก ยกเว้นในแถบเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ที่มีผู้หญิงเป็นส่วนประกอบอยู่ถึง 3 ใน 4 ส่วนของจำนวนทั้งหมดในปีพ.ศ.2558 การศึกษาเกี่ยวกับสถาบันประชากรส่งผลอย่างมากต่อข้อมูลทางสถิติ: ผู้หญิงส่วนใหญ่มีอายุยืนกว่าผู้ชายเพราะฉนั้นพวกร้อยจึงกล่าวเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศในกลุ่มของผู้สูงอายุที่มีระดับความไม่รู้หนังสือสูงมาก ในกลุ่มประเทศต่างๆ อัตราความไม่รู้หนังสือของเพศหญิงเป็นครึ่งหนึ่งของอัตราความไม่รู้หนังสือของเพศชาย หรือน้อยกว่าหนึ่งรวมถึงเบอร์กิน่า ฟ้าโซ, มาลิ, ไนเจอร์ และปากีสถาน

ความคาดหวังที่สุดใส่ในช่วงกลุ่มอายุ 15-24 ปี ใน 4 ภูมิภาค พร้อมด้วยระดับที่ต่ำสุดของผู้ใหญ่ที่รู้หนังสือ ซึ่งแตกต่างกันที่ประเทศในแถบเอเชียและเอเชียใต้ที่ประชากรซึ่งเยาวชนเกือบทั้งหมดเป็นผู้รู้หนังสือถึงแม้ว่าจะไม่มีประเทศใดที่ GPI ของ การรู้หนังสือต่ำกว่า 0.75 ในปีพ.ศ.2533 ที่ได้รับการวางแผนว่าจะบรรลุเป้าหมายความเท่าเทียมกันทางเพศภายในปีพ.ศ.2558 ยังมีอิสระอย่างฯ ประเทศรวมถึงบางประเทศใน sub-Saharan Africa และสาธารณรัฐอาหรับ ซึ่งสามารถที่จะไปให้ถึงเป้าหมายได้ด้วยเยาวชนคนรุ่นใหม่ของพวกร้อย

⁵ ประเทศ E9 คือ บังคลาเทศ, บราซิล, จีน, อิหริปต์, อินเดีย, อินโดนีเซีย, เม็กซิโก, ไนจีเรีย และปากีสถาน

ความเสมอภาคทางการศึกษา

ความแตกต่างระหว่างคุณค่าและความนักพร่องใจในเนื้อหาของการศึกษา ในเงื่อนไขของอะไร อย่างไร และเท่าไหร่ที่ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ ข้อความนี้ถือว่าเป็นความจริงที่เกิดขึ้นในสังคมที่ยากจน และ ประชาชนที่มีพื้นฐานที่ลูกเจ้าเปรียบ ดัชนีที่ใช้เป็นตัวแทน ได้ดีที่สุดที่สามารถใช้ได้ในปัจจุบันนี้ ซึ่งสามารถประเมินคุณภาพได้จากจำนวนของนักเรียนต่อครุ การฝึกฝนของครุ งบประมาณของชาติ และการบรรลุผลสำเร็จทางการศึกษา อัตราการต่อรองอยู่เพื่อให้ถึงชั้นประถมปีที่ 5 ก็ยังคงถูกใช้อยู่ตามปกติ

จำนวนนักเรียนต่อครุ: ข้อมูลที่ได้มาราจาก 122 ประเทศ ในอัตราส่วนระหว่างนักเรียนต่อครุในระดับชั้นประถมศึกษา การเปลี่ยนแปลงที่มากที่สุดพบในบางประเทศของแอบโซลูต Saharan Africa ที่ซึ่งมีอัตราส่วนมากกว่า 70 ค่าเฉลี่ยที่ได้เพิ่มขึ้นจาก 40 เป็น 46 ในภูมิภาคเดียวกัน ซึ่งทำนายໄให้ว่า เกิดความนักพร่องทางคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตาม ในเอเชียใต้และเอเชียตะวันตกมีการพัฒนาขึ้นเพียงเล็กน้อยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2533 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 40 ค่าเฉลี่ยของชาติและภูมิภาคเหล่านี้ เป็นที่แน่นอนว่า ยังคงปิดบังความแตกต่าง ไว้ภายในประเทศซึ่งเกิดขึ้นได้เป็นประจำ

การฝึกอบรมครุ: ครรุ่งหนึ่งของประเทศในภูมิภาคที่กำลังพัฒนาทั้งหมด ครรุจะได้รับการฝึกฝนในหน้าที่การสอน น้อยกว่า 2 ใน 3 ของครุที่ได้รับการฝึกอบรมในบางประเทศແเบนเอเชียและแปซิฟิก 2 ใน 3 ของประเทศที่มีข้อมูลค้านี้แสดง ผู้หญิงเป็นส่วนที่ได้รับการฝึกอบรมมากกว่าผู้ชาย ในหลายประเทศที่มีรายได้น้อยมีแนวโน้มว่าจะถูกจำกัดงบประมาณที่ใช้รับสมัครเพิ่มขึ้น ซึ่งถือเป็นสัดส่วนมากกว่าที่สูงขึ้นการ ต่อการที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม และมีคุณสมบัติที่ไม่ดีเพียงพอ ซึ่งมักจะเป็นผลลัพธ์เนื่องจากต้องรับภาระทางการศึกษา

งบประมาณ: เกือบครึ่งหนึ่งของประเทศที่ได้รับข้อมูลมา ได้จัดสรรระหว่างร้อยละ 3.4 และร้อยละ 5.7 ของรายได้ ประชากรที่มีต่อการศึกษา ซึ่งแบ่งออกได้เป็นร้อยละ 8 ในประเทศของ OECD และยุโรปตอนกลางและยุโรปตะวันออก ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ ซึ่งระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีน้อยกว่าประเทศที่มีรายได้ ได้จัดสรรระหว่าง 1 ใน 3 และครรุ่งหนึ่งของงบการศึกษาไปที่การศึกษาชั้นประถมศึกษา ครรุ่งหนึ่งของประเทศที่ได้ข้อมูล การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาได้รับอยู่ระหว่างร้อยละ 1.1 ถึง ร้อยละ 2.2

การเรียนรู้สู่ความสำเร็จ: การศึกษาในหลายประเทศลือเป็นการติดตามประเมินผลทางการศึกษาทั้งหมดแต่ในภูมิภาคที่ยากจนที่สุดก็มีบทสรุปอย่างเดียวกัน คือผู้หญิงสามารถปฏิบัติได้ดีกว่าผู้ชายในเรื่องการอ่าน, ขณะที่ผู้ชายมีแนวโน้มว่าจะทำได้ดีกว่าในเรื่องคณิตศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่านี้เป็นเพียงความแตกต่างเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่จะเปรียบเทียบได้ สถานการณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์นั้นมีความเท่าเทียมกัน การศึกษาง่ายอย่างทำให้เห็นว่าผู้หญิงมีแรงบันดาลใจที่จะเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นแรงบันดาลใจที่จะนำไปให้ถึงความคาดหมายที่ตั้งใจเอาไว้เพื่ออนาคตของพวกเชื้อ โครงร่างเช่นนี้มีแนวโน้มที่เห็นได้เด่นชัดที่สุดในประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และในลัตินอเมริกาและแอฟริกา (แม้จะไม่ชัดเจนเท่ากับประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม) และพบได้บ้างในแอฟริกา ในบางประเทศที่มีรายได้ปานกลางจะมีเด็กผู้ชายเป็นจำนวนมากที่มีผลการเรียนดีมีจำนวนน้อย ผลกระทบ สำราญในหลายด้าน สรุปได้ว่าความแตกต่างทางเพศในการที่จะประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้เป็นทั้งส่วนน้อยและไม่มีความสำคัญเลยใน sub-Saharan Africa แนวโน้มที่จะเสนอแนะได้ว่า เด็กผู้หญิงได้ประโยชน์มากกว่าเด็กผู้ชายเมื่อการศึกษาได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้นมากกว่านี้

ดัชนีใหม่ที่ใช้เปรียบเทียบความคืบหน้า

- ❖ มีเพียง 16 ประเทศ (จาก 94 ประเทศ) ที่ประสบความสำเร็จทั้งป้าหมายการศึกษาเพื่อป่วงชน และมี EDI 0.95 หรือมากกว่านั้น
- ❖ ไม่มีประเทศใดจาก sub-Saharan Africa, สาธารณรัฐอาหรับ หรือ เอเชียใต้ และเอเชียตะวันตก (ยกเว้น มาดิฟ) ที่สามารถบรรลุถึงเป้าหมาย และยังรวมไปถึงจำนวนหนึ่งของประเทศในแถบลาตินอเมริกาซึ่งได้กำหนดไว้เป็นเวลานานแล้วในการที่จะเน้นย้ำถึงการเข้ามามีส่วนร่วมใน การศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ❖ 42 ประเทศที่มีค่า EDI อยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 0.94 ประเทศที่อยู่ในกลุ่มนี้พูนได้ในภูมิภาคที่กำลังพัฒนาทั้งหมด
- ❖ 36 ประเทศที่มีค่า EDI ต่ำกว่า 0.80 และ 22 ประเทศของประเทศเหล่านั้นเป็นประเทศที่มีค่า EDI ต่ำสุดอยู่ในแถบ sub-Saharan Africa และยังรวมไปถึงบังคลาเทศ อินเดีย เนปาล และปากีสถาน
- ❖ ในกรณีนี้ ทำให้ความสำเร็จที่ต่ำกว่าสามารถบรรลุถึงแต่ละเป้าหมายของการศึกษาเพื่อมวลชน ได้หรือไม่ นั่นหมายถึงความท้าทายหลักประการที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่า การศึกษาเพื่อป่วงชนนั้น ได้ผลจริง

ดัชนีใหม่ที่ใช้เปรียบเทียบความคืบหน้า

เป้าหมายการศึกษาเพื่อป่วงชน ได้รับการทดสอบกันอย่างแพร่หลาย ประเทศต่างๆ ได้เคลื่อนเข้าสู่ข้อกำหนดสากลของระบบการเข้าโรงเรียนให้มีคุณภาพที่ดี สามารถคาดหวังได้ว่าจะทำให้เกิดความเจริญที่ดีโดยการลดระดับของการไม่รู้ หนังสือลง ความสำเร็จในความเท่าเทียมกันทางเพศในระดับขั้นประถมศึกษาโดยทั่วไปเป็นไปในเบนวก และเกิดผลต่ออัตราส่วนทางเพศในระดับขั้นมัธยมศึกษาและในระดับที่สูงกว่า

ดัชนีใหม่ของการพัฒนาการศึกษาเพื่อป่วงชน (กรอบ 2.2) ได้รับการกำหนดให้เกิดผลประโยชน์ต่อความเจริญให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นเพื่อช่วยประเทศที่ได้ระบุไว้ให้สามารถนำไปปฏิบัติและเพชริญหน้าได้กับทุกๆอย่างที่เข้ามา ซึ่งอาจจะประสบความสำเร็จ ได้ในบางพื้นที่แต่ไม่ทั้งหมด ประสบการณ์ต่างๆลือว่าเป็นอุปสรรคทุกๆรูปแบบที่ได้ประสบมา ในทางปฏิบัติ การรวมเป้าหมายทั้ง 6 ประการเข้าด้วยกันในดัชนีนี้เป็นเรื่องยาก - แผนการเรียนรู้ และทักษะชีวิตซึ่งไม่สามารถนำมาใช้ด้วยปัจมัย ได้ ขณะที่ข้อมูลของ ECCE ที่ยังไม่มีมาตรฐานที่ดีเพียงพอต่อหลายชาติประเทศ ดังนั้น ดัชนีของการพัฒนาการศึกษาเพื่อป่วงชนที่ได้รับรวมตัวชีนนำต่างๆเพื่อเด็กทุกคน ได้รับการศึกษาขั้นประถมศึกษาอย่างทั่วถึง (Universal Primary Education) (วัดได้โดยอัตราส่วนโดยรวมของการสมัครเข้าเรียน), การรู้หนังสือของผู้ใหญ่ (อัตราการรู้หนังสือของกลุ่มอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป), ความเท่าเทียมกันทางเพศ (ค่าเฉลี่ยของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในระดับขั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา และการรู้หนังสือของผู้ใหญ่) และคุณภาพทางการศึกษา (การคำร้องยื่นของชั้นประถมศึกษาปีที่ 5) ซึ่งสามารถดำเนินได้จาก 94 ประเทศ ในปีพ.ศ.2543 ประเทศ OECD ส่วนใหญ่ถูกแยกออกไปเนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล อย่างไรก็ตาม สามารถประเมินได้ระหว่างร้อยละ 50 และร้อยละ 80 ของประเทศในแถบ sub-Saharan Africa สาธารณรัฐอาหรับ เอเชียใต้ และเอเชียตะวันตก และลาติน อเมริกาและเคริบเนียร์

ผลลัพธ์ที่ได้สรุปไว้ในกรอบ 2.2 นั้นยังแสดงให้เห็นว่าความเท่าเทียมกันทางเพศคือการพยายามที่การศึกษาเพื่อมวลชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

บทที่ 3 เหตุใดเด็กผู้หญิงจึงยังถูกรังไไว

ความสัมพันธ์ในครัวเรือน
พลังของประเพณีนิยม
แรงงานช่อนเร้นในครัวเรือน
ความประนองต่อโรคเดอดส์
รายจ่ายเพื่อการศึกษา
ทนกับบทบาทด้วยตัว
ผู้สัมฤทธิ์สูง
ความไม่เท่าเทียมกันในตลาดแรงงาน

สิ่งใดรังเด็กผู้หญิงเอาไว ว่าระการประชุมเรื่องสิทธิฯ สามขั้นน่าจะวางแผนการทำงานให้เข้าใจมิติหลากหลายของความไม่เท่าเทียมกันได้ทั้งที่มีอยู่ในโรงเรียนและอยู่นอกโรงเรียน มิติแรก เป็นสิทธิที่จะได้รับการศึกษา ซึ่งนำไปสู่ประดิษฐ์เรื่อง อุปสรรคที่ทำให้เด็กไม่ได้เข้ารับการศึกษา ทั้งที่เป็นอุปสรรคจากครอบครัวและจากสังคมโดยรวม มิติที่สอง เป็นสิทธิ ภายในระบบการศึกษา ซึ่งเรียกร้องให้พุงความสนใจไปที่เรื่องระบบของโรงเรียนที่จะนำความต้องการเฉพาะของเด็กผู้หญิง มาสะท้อนอยู่ในหลักสูตร วิธีการสอน และสภาพแวดล้อมของการเรียน ได้อย่างไร มิติสุดท้ายเป็นสิทธิที่ได้มาผ่านทาง ระบบการศึกษา มิตินี้นำไปสู่ประดิษฐ์เรื่องข้อความสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของเด็กผู้หญิงและความสัมฤทธิ์ผลเหล่านั้น มีผลต่อโอกาสที่เท่าเทียมกันในมิติทางสังคมและเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด เราจะสามารถจัดการเรื่องความเหลื่อมล้ำทางเพศ ได้ก็ต่อเมื่อเราได้พิจารณาประดิษฐ์เรื่องต่างๆ ทั้งสามประดิษฐ์นี้แล้วเท่านั้น

สิทธิที่จะได้รับการศึกษา – เกิดอะไรขึ้นนอกโรงเรียน

การตัดสินใจส่งเด็กไปโรงเรียนกิดขึ้นในครอบครัว งานวิจัยเมื่อไม่นานมานี้พบว่าทรัพยากร งาน และโอกาส ไม่ได้ถูก จัดสรร โดยท่าเที่ยมกันในหมู่สุภาพกิจครอบครัว เช่นเดิมที่เคยเชื่อกันตามทฤษฎีดังเดิม การที่เด็กผู้หญิงและสตรีมีชีวิตที่ ลำบากกว่าเด็กผู้ชายและบุรุษนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะพวกผู้หญิงไม่ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในครัวเรือนเท่าพวกผู้ชาย เช่นนั้นหรือ คุณเหมือนว่าหากมีสุภาพกิจครอบครัวหลายคนช่วยกันหารายได้พิเศษเพิ่มเติมให้ครอบครัว ผู้หญิงจะใช้เงินไปกับ การศึกษา สุขภาพ และบริการในครัวเรือนมากกว่าผู้ชาย

ลักษณะการกระจายอำนาจในครัวเรือนเป็นตัวสะท้อนค่านิยมของสังคมโดยรวม สังคมส่วนใหญ่ที่มีความไม่เท่าเทียมกัน ทางเพศอย่างเห็นได้ชัดมักเป็นสังคมที่เก็บผู้หญิงไว้กับบ้าน ช้ากว่าเด็กอื่นๆ เช่นการให้ผู้ชายสืบทอดทรัพย์สมบัติหรือสืบ ทอดวงศ์ตระกูลยิ่งจำกัด โอกาสในชีวิตของผู้หญิงให้แคบยิ่งขึ้นไปอีก ในสังคมประเภทนี้จะมีความถูกห้าม ไม่ถูกห้าม ที่มีการกีดกันเด็กผู้หญิงตั้งแต่ยังเด็ก บรรดาประเภทหรือภูมิภาคที่ความถูกห้ามห้ามมากเป็นประเทศหรือภูมิภาค ที่มีความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในระดับสูงสุดด้วย เช่น แอฟริกาเหนือ ตะวันออกกลาง ปากีสถาน ส่วนใหญ่ของบังคลา เทศและอินเดีย รวมทั้งอิหร่านและอิสราเอล เชียะวันออก ในที่เหล่านี้ ความเหลื่อมล้ำทางเพศอาจรุนแรงถึงชีวิต แต่ อำนาจในครัวเรือนและค่านิยมในสังคมสามารถเปลี่ยนได้ หากรัฐและสังคมลงมือทำงานกันอย่างจริงจังโดยไม่ต้องใช้ความ รุนแรงเพื่อตอบสนองการพัฒนาสังคมและการเมืองในวงกว้างออกไป

แรงงานเด็ก – สาเหตุหลักของการสอดคล้องด้านการศึกษา

สาเหตุที่พบบ่อยที่สุดข้อหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่ไปเรียนหนังสือก็คือ ครอบครัวเด็กต้องการให้เด็กทำงาน การวางแผนนโยบาย ควรคำนึงถึงสาเหตุข้อนี้ด้วย ตัวเลขประมาณการทั่วโลกเป็นตัวเลขของเด็กที่มี “บทบาทเบื้องหลังเศรษฐกิจ” หรือเป็นเด็ก ที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดเท่านั้น เป็นตัวเลขของเด็กที่รับถึงเป็นคราวๆ ไปและเด็กที่ทำงานประจำในไร่นาหรือกิจการของ ครอบครัว จากตัวเลขประมาณการเมื่อไม่นานมานี้ ร้อยละ 18 ของเด็กอายุตั้งแต่ 5 ถึง 14 ปี เป็นเด็กที่มีบทบาทเบื้องหลังทาง เศรษฐกิจ นับเป็นจำนวนได้ 211 ล้านคนเศษ ประมาณครึ่งหนึ่งเป็นเด็กผู้หญิง และสามารถสันนิษฐานได้อย่างมั่นใจว่า ตัวเลขที่แท้จริงต้องมากกว่านี้ เนื่องจากการเมืองจากตัวเลขนี้ยังไม่ได้รวมเด็กที่ทำงานบ้านหรืองานในบ้านที่ไม่มีผลผลิตออกสู่

ตลาดไว้ อย่างไรก็เมื่อไม่นำเด็กกลุ่มที่ทำงานในบ้านกลุ่มนี้เข้ามาร่วมไว้แล้ว ประมาณได้ว่ามีเด็กที่ทำงานอยู่ในภูมิภาคเอเชียร้อยละ 61 (128 ล้านคน) ในแอฟริการ้อยละ 32 (68 ล้านคน) และในลาตินอเมริการ้อยละ 7 (15 ล้านคน) เด็กที่ทำงานส่วนมากจะทำงานด้านการเกษตร ส่วนมากเป็นไร่นาที่ครอบครัวคู่ครอบครัว เด็กส่วนใหญ่ทำงานควบคู่ไปกับการเรียนแม้ว่าการทำงานไปด้วยจะส่งผลเสียอย่างเห็นได้ชัดต่อการเข้าเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ผู้ปกครองเป็นนายจ้างคนสำคัญของลูก มีผลกระทบต่อสถานการณ์และทัศนคติของลูกซึ่งท้าทายต่อการศึกษา หากการพัฒนาทางเศรษฐกิจรุดหน้าการใช้แรงงานเด็กก็จะลดลง การที่ซึ่งมีการใช้แรงงานเด็กอยู่เป็นผลมาจากการความยากจนอย่างไม่ต้องสงสัยเลย ผลการวิจัยเมื่อไม่นานมานี้ยังแสดงอีกว่า ในที่ที่มีการใช้แรงงานเด็ก หากสามีและภรรยาไม่อำนวยในครัวเรือนเท่าๆ กันแล้ว จะมีการใช้แรงงานเด็กต่ำสุด

ยกให้เป็นเรื่องของประเพณีนิยม

“ฉันอายุเจ็ดขวบตอนแต่งงาน ตอนนี้อายุ 14 ฉันเกิดอยากลับไปเรียนหนังสือต่อถึงได้ทิ้งสามีมา ตอนนี้ฉันไปได้สวาย”
ชีเลอนแนต ลินเซอร์วิร์ค จาก เอ็ชไอโอเปียกล่าว⁶

การแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อยถ้วนความก้าวหน้าทางการศึกษาในเด็กผู้หญิง ไม่ว่าการแต่งงานนี้จะเพื่อเป็นการปลดภาระของครอบครัวหรือเพื่อสร้างความมั่นคงในอนาคตของตัวเด็กก็ตาม ในประเทศไทย เป้าหมาย มีเด็กผู้หญิงร้อยละ 40 ที่แต่งงานตอนอายุ 15 ในเอ็ชไอโอเปียและบางประเทศในแอฟริกาตะวันตก เด็กผู้หญิงที่แต่งงานตอนอายุ 7-8 ปีไม่ใช่เรื่องแปลก การเปลี่ยนอายุที่ทำการกำหนดให้แต่งงานได้ไม่น่าจะเปลี่ยนพฤติกรรมในห้องนอนได้หากเงื่อนไขที่เป็นข้อกำหนดพฤติกรรมนั้นไม่ได้เปลี่ยนไปด้วย และ เพราะเหตุนี้วิธีการสำคัญที่จะทำให้เด็กผู้หญิงเรียนจบการศึกษาได้คือการส่งเสริม ความสำคัญของการศึกษาของเด็กผู้หญิงด้วยการรณรงค์ ด้วยบทบาทตัวอย่าง ด้วยการพัฒนาสภาพที่ปลดภัยและมั่นคงรวมทั้งด้วยการทำงานร่วมกับเด็กวัยรุ่นโดยตรงเพื่อให้พวกเขามีสิทธิ์มีสิ่งแข็งข้นขึ้น

การปฏิบัติตามประเพณีนิยมที่เกี่ยวกับข้อรุ่นและพิธีกรรมการก้าวเข้าบ้าน หรือวัยหุ่นสามมักรส่งผลเสียต่อการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กผู้หญิง ในสังคมบางแห่ง เด็กผู้หญิงอาจต้องเป็นทาสไปบ้านของญาติผู้ชาย หรือต้องเป็นตัวสร้างความมั่นคงให้ครอบครัวด้วยวิธีอื่นๆ ความกดดันที่สังคมมีต่อเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายมักฐานแรงเป็นพิเศษ เมื่อก้าวสู่วัยหนุ่มสาว ในหลายประเทศ การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นมักลงอยู่ที่เด็กผู้หญิงต้องหยุดการศึกษาเสมอ การที่โรงเรียนไม่ให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาที่พอเพียงส่งเสริมให้เกิดเหตุการณ์แบบนี้ต่อไป

โรคเอดส์ ความขัดแย้งและความพิการ

การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ไปทั่วโลก (กรอบที่ 3.1) ทำให้เกิดความขัดแย้งและรูปแบบความพิกลพิการหลายรูปแบบซึ่งล้วนเป็นเครื่องมือของเด็กผู้หญิงในการรับการศึกษาทั้งสิ้น

⁶ ดูน้ำอุปเชกพื้น “รายงานประเทศไทยอิโไอปีช” เอกสารปูมหลังประกอบการประชุม โอกาสที่ยุติธรรม – การบรรลุความเสมอภาคทางเพศในการศึกษาขั้นฐานฐานภายในปีพ.ศ.2548. กรุงรัตนโกส拉. การอบรมครรภ์ระดับโลกเพื่อการศึกษา. พ.ศ.2546

ถ้ามกรอบ3.1 ผลร้ายทีมากับโรคเอดส์

ในปี 2545 มีคนเป็นโรคอุดอต์ 42 ล้านคน ในแอฟริกาเขตถึงจะมีผู้หญิงที่เป็นโรคครายนี้ถึงร้อยละ 58 เมื่อเทียบกับในทวีปอเมริกาตอนเหนือที่มีเพียงร้อยละ 20 เป็นภาพที่น่าเศร้าสำหรับเด็กวัยรุ่นผู้หญิง ในแอฟริกาตอนใต้และในหมู่เกาะแคริบเบียน เด็กผู้หญิงอายุระหว่าง 15 ถึง 19 ปีติดโควิดนี้สูงกว่าเด็กผู้ชายถึง 4-7 เท่า เป็นความไม่เท่าเทียมที่โยงไปปลื้มการใช้ประโยชน์และการล่วงละเมิดทางเพศรวมทั้งการปฏิบัติแบบลำเอียงที่มีอยู่อย่างแพร่หลาย ความรุนแรงทางเพศ และการถูกบังคับให้ร่วมประเวณีทั้งในและนอกโรงเรียนยังเพิ่มความเสี่ยงไว้ให้เด็กผู้หญิง

การศึกษาเป็นเสมือนวัสดุเชื่อมทางสังคม มีหลักฐานชี้ว่าการศึกษาซึ่งออกเดตส์คล่องอย่างเห็นได้ชัดในหมู่เด็กผู้หญิงที่มีการศึกษามากกว่าในหมู่เด็กที่ได้รับการศึกนน้อยกว่า การศึกษาชี้ให้เห็นด้วยอย่างในประเทศไทยแพร่หลายซึ่งการระบาดของโรคในหมู่เด็กผู้หญิงอายุระหว่าง 15 – 19 ปี ลดลงจากร้อยละ 27 ในปีพ.ศ. 2536 เป็นร้อยละ 15 ในปีพ.ศ. 2541 การลดลงนี้ลดมากกว่าในหมู่เด็กที่มีการศึกษาระดับมัธยมหรือสูงกว่า การทำสิ่งความกันโรคระบาดร้ายแรงนี้ต้องอาศัยทรัพยากรที่มากกว่าในการส่งเสริมการอบรมใหม่ๆ หลักสูตรใหม่ และการให้คำปรึกษาใหม่ๆ รวมทั้งปิดทางให้เด็กกำพร้าและเด็กที่ติดอเดตส์ให้ได้รับการศึกษาด้วย ประเทศไทยได้โอนโรคที่โอนให้หนังก็ที่สุดไม่สามารถจัดหาทรัพยากรเหล่านี้มาจากการในประเทศไทยเพียงอย่างเดียวได้ หลักการของการจัดระบบการศึกษาแบบยั่งยืนโดยไม่ต้องพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกจำเป็นต้องพึ่งไก่ก่อนตราบใดที่การระบาดของโรคอเดตส์ยังคงคร่าชีวิตของเด็กกำพร้าและเด็กที่ผู้ชายที่ติดเชื้ออเดตส์อยู่เป็นจำนวนมากและยังคงส่งผลทำร้ายจิตใจบรรดาครูอย่างสาหัสอยู่ชั่วนี้

ในกลุ่มประเทศไทยเขตที่ 17 ประเทศไทยที่อัตราการเข้าโรงเรียนลดลงในช่วงปีพ.ศ. 2503-2512 มีอยู่ 6 ประเทศที่ผ่านหรืออยู่ระหว่างส่งครรภ์หรือการรับผู้ในประเทศไทยวันดาก ครูมักกังวลว่าสองในสามหากไม่มีพยพหนี้ภัยส่งความกังวลมาตายไปในช่วงการสังหารล้านผ่าพันธุ์ในปีพ.ศ. 2537 ในประเทศไทยไม่ซัมบิกา เครื่องข่ายโรงเรียนร้อยละ 45 ถูกทำลายระหว่างส่งครรภ์กลางเมือง มีหลักฐานนานับการที่บ่งบอกว่าในช่วงเวลาแห่งความขัดแย้ง เด็กผู้หญิงยังมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกข่มขืน ถูกทางเพศและถูกกลุ่มเมดิทางเพศมากขึ้น ประมาณกันว่าเด็กผู้หญิงราว 100,000 คนมีส่วนร่วมโดยตรงในความขัดแย้งนี้ในอุบัติเหตุ 30 ประเทศไทยระหว่างปีพ.ศ. 2503-2512 ในฐานะนักกรับ แม่ครัว คนงานสัมภาระ สายลับ คนรับใช้หรือแม่แต่ท้าสบานรือความต้องการทางเพศ

ความขัดแย้งที่นำไปสู่การรับฟังยังส่งผลให้เกิดผู้ลี้ภัยจำนวนเพิ่มขึ้นมหาศาล ส่วนใหญ่ของผู้ลี้ภัยพลัดถิ่นทั่วโลกประมาณ 25 ล้านคนเป็นผู้หลบภัยและเด็ก และมีจำนวนก่ออุบัติเหตุที่ประสบกับความรุนแรงทางเพศ ผลที่เกิดจากความขัดแย้งอีกข้อหนึ่งที่มักถูกกล่าวถึงคือความพิการ มีเด็กที่ต้องตายไปในระหว่างเกิดความขัดแย้งนี้ในอัตราส่วน 1: 3 ของเด็กที่ต้องบาดเจ็บ และพยาบาลพารากอนการเหยียบกับระเบิด

ในระหว่างที่เกิดความขัดแย้ง ผู้หลงใหลอิสลามก็ทำงานอกบ้านเป็นครั้งแรก กลายเป็นผู้หารายได้ และใช้ชีวิตนอกบ้านมากกว่าเดิม ในสังคมที่ความขัดแย้งผ่านพื้นที่ไปแล้ว บางครั้งมีการใช้การศึกษาเป็นอาชญากรรมต่อต้านวัฒนธรรม(ดึงเดิม) เปิดโอกาสให้ปรับเปลี่ยนระบบก่อ แล้วใช้กระบวนการสอนรวมทั้งหลักสูตรใหม่ด้วย

องค์การยูเนสโกกล่าวว่า ร้อยละ 90 ของเด็กที่ทุพพลภาพในประเทศไทยที่กำลังพัฒนาไม่ได้ไปโรงเรียน ความยากจนบวกกับความทุพพลภาพก่อให้เกิดวิกฤติที่ชั่ว ráy เมื่อมีทรัพยากรจำกัด ผู้หญิงและเด็กหญิงมากกว่าที่จะเป็นพากผู้ชายมักถูกเป็นฝ่ายที่ไม่ได้สิ่งจำเป็นในชีวิตอย่างอาหารและยา ซึ่งทำให้เพิ่มความเสี่ยงต่อความไม่สมดุลรั้ว่างกายและจิตใจ พากคนที่ตั้งใจสนับสนุนให้เกิดความเสมอภาคทางเพศ หรือ ความเสมอภาคระหว่างคนพิการและคนปกติอาจก้มไม่ใส่ใจการศึกษาของเด็กผู้หญิงที่พิการ จนถึงปัจจุบัน ไทยฯ ที่ให้ความสนใจปัญหาอย่างปัญหาที่เด็กนักเรียนผู้หญิงต้องประสบทั้งการถูกละเมิดทางเพศและถูกทำให้ทุพพลภาพรวมกันยังอยู่ในระดับที่น้อยมาก

การศึกษาที่ดีและไม่มีค่าใช้จ่าย

แม้จะมีกลไกด้านสิทธิมนุษยชนกำหนดให้รัฐจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับและไม่เสียค่าใช้จ่ายให้ประชาชน แต่ก็ยังมีการจัดเก็บค่าเล่าเรียนกันอยู่ในประเทศไทยต่างๆ อายุตั้งแต่ 101 ประเทศทั่วโลก นอกจากนี้แล้วยังมีค่าหนังสือ เครื่องแบบ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือเงินช่วยเหลือจากชุมชนบวกเข้าไปอีก ในขณะเดียวกันก็มีอยู่ 6 ประเทศที่พบว่าผู้ปกครองให้เงินช่วยเหลือกันเกือบทุกหนึ่งในสามของค่าเล่าเรียนต่อปีในระดับประถมศึกษาทั้งหมดรวมกัน

มีหลักฐานที่แน่นหนาซึ่งแสดงว่า ค่าใช้จ่ายเหล่านี้บวกกับความจำเป็นที่ต้องทำงานเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เด็กๆ ไม่ได้เรียนหรือต้องออกจากโรงเรียน รายได้ของครอบครัวจะเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดการเข้าโรงเรียนของเด็กๆ ในประเทศไทยโดยปีเดียว ดัชนีความมีฐานะของครอบครัวพิมพ์ขึ้นหนึ่งหน่วยจะเพิ่มโอกาสให้เด็กผู้ชายได้ไปโรงเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 16 ในขณะที่เพิ่มโอกาสให้เด็กผู้หญิงถึงร้อยละ 41

ด้วยเหตุนี้มาตรการในการลดค่าใช้จ่ายตรงสำหรับการศึกษาจึงเป็นวิธีที่ได้ผลที่สุดวิธีหนึ่งที่จะเพิ่มจำนวนเด็กเข้าโรงเรียนให้สูงขึ้น โดยเฉพาะในหมู่ครอบครัวที่ยากจน และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กผู้หญิง จากประสบการณ์ที่ผ่านมากามายพบว่าเด็กมีแนวโน้มที่จะมาลงทะเบียนเรียนกันเป็นจำนวนมากเมื่อมีค่าใช้จ่ายลดลง (ดูบทที่ 5)

มีหลักฐานที่ชี้ชัดว่า แม้เมื่อค่าใช้จ่ายตรงไม่ไปอุปสรรคของการเรียน ระยะทางระหว่างโรงเรียนกับบ้านก็ส่งผลต่อการเข้า โรงเรียนด้วย ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในที่ห่างไกลหรืออยู่ริมแม่น้ำจะต้องเดินทางไกลกว่าเด็กในสภาพเปรียบชั้นมีผลร้ายแรงต่อ ลักษณะพัฒนาการของเด็ก

โครงสร้างพื้นฐานของ โรงเรียนมักพบอยู่บ่อยมากกว่าไม่เหมาะสม การแยกห้องสุขาสำหรับนักเรียนหญิงเท่านั้นได้ชัดว่าเพื่อเป็นการแยกเด็กผู้หญิงที่มีรอบเดือนออกมา เช่นเดียวกับประดิษฐ์เรื่องการยันระยะเวลาห่วงบ้านกับโรงเรียนรัฐพยาบาลชั่วโมงให้ลงทุนเรื่องนำห้องสุขา และปัจจัยพื้นฐานในโรงเรียนซึ่งจากประสมการณ์ที่ผ่านมา หากทำได้ก็จะเป็นความก้าวหน้าสำคัญของการพยาบาลอนซ่องห่วงเวลาเพศและการจัดการศึกษาให้ได้อย่างทั่วถึง ในประเทศไทยบังคลาเทศในปัจจุบันมีน้ำดื่มน้ำดื่มในโรงเรียนถึงประมาณร้อยละ 90 กระนั้นร้อยละ 30 ของโรงเรียนสหศึกษาลับไม่มีห้องส้วมเลย

การศึกษาเอกชนจะอัดฉีดการศึกษาเด็กผู้หญิงได้หรือไม่

ในประเทศไทยกำลังพัฒนาส่วนมาก การศึกษาเอกชนมีประวัติจัดบริการทางการศึกษาที่ยาวนานกว่าภาครัฐ หน่วยงานเอกชนเป็นผู้จัดการศึกษารายใหญ่ซึ่งโดยทั่วไปมีพันธกิจในการจัดการศึกษาให้เข้าไปถึงกลุ่มคนที่ยากจนที่สุด และกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสที่สุด การศึกษาเอกชนนี้ประกอบด้วยผู้จัดการศึกษาเพื่อหวังผลทางการค้าซึ่งเป็นกลุ่มที่กำลังโตเร็วมากและกลุ่มต่างๆ ในชุมชนนั้น เช่น องค์กรทางศาสนาต่างๆ เป็นต้น

เนื่องจากข้อมูลที่เป็นทางการมีน้อยมาก การจะสรุปความเกี่ยวกับผลกระทบของการศึกษาเอกชนที่มีต่อความเสมอภาคทางเพศจึงทำได้ยาก แต่จากหลักฐานต่างๆ ก็พือเห็นภาพว่าในหลายประเทศการศึกษาเอกชนกำกับอยู่แต่ครอบครัวคนที่มีฐานะ เท่านั้น การศึกษาเอกชนสำหรับเด็กผู้หญิงส่วนใหญ่ก็จะอยู่ในแวดวงคนที่มีรายได้สูงเท่านั้น ในประเทศไทย (และอาเซียน) ซึ่งการศึกษาเอกชนในชุมชนในระดับประถมศึกษามีมากกว่าโรงเรียนของรัฐแต่เด็กผู้หญิงก็ยังคงไปเรียนกันในโรงเรียนของรัฐมากกว่า สำหรับในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชนมีส่วนช่วยให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเพศ โรงเรียนมัธยมตอนปลายที่เปิดใหม่ช่วยให้คุณที่อยู่ในชุมชนนั้นเข้าถึงโรงเรียนที่มีความปลอดภัยยิ่งขึ้นสำหรับลูกสาว ตามนั้น便ในที่ซึ่งอัตราส่วนระหว่างเพศแตกต่างกันอย่างมาก นโยบายหลักเพื่อเพิ่มจำนวนโรงเรียนสตรีของรัฐให้มากขึ้น และยกระดับคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้นจึงจะช่วยเป็นนโยบายที่ท้าทายยิ่ง

โรงเรียนของชุมชนมักถูกมองว่าสามารถตอบรับการพัฒนาท้องถิ่นได้ดีกว่า ให้ผลคุ้มค่ากว่า และรับผิดชอบมากกว่า โรงเรียนรัฐบาล กรณีเช่นรายงานถึงความสำเร็จในการเพิ่มหนทางสู่การศึกษาได้มากขึ้นและเห็นเด็กผู้หญิงเข้า โรงเรียนเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ดีแผนการศึกษาที่ริเริ่มนี้มาใหม่ก็อาจจะหมายถึงการเพิ่มค่าใช้จ่ายตรงเพื่อการศึกษาสำหรับ ครอบครัวอันทำให้ความเหลื่อมล้ำทางเพศยังคงก่อภาระเดิม ได้ ชุมชนอาจต้องขึ้นภาษีเพื่อมาแบกรับภาระอีก อย่างเช่นเงินเดือนครู เป็นต้น ในประเทศไทย การพูดคุยกับผู้ปกครองและคณะกรรมการโรงเรียนตอกย้ำความคิดที่ว่า กิจกรรมของชุมชนตกลงเป็นภาระของผู้หญิง

ความต้องการศึกษาสำหรับเด็กผู้หญิงพุ่งสูงขึ้นนับแต่มีการนำนโยบายอนุรักษ์นิยมมาใช้หลัง พ.ศ. 2522 อย่างไรก็ดี แนวโน้มนี้เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีหลักฐานแสดงว่าผู้หญิงที่ได้รับการศึกษาจะแต่งงานเมื่ออายุมากขึ้นและพยายามที่จะเปลี่ยนบทบาทตามประเพณีนิยมของตน

แม้ว่าภาคศาสนาจะมีบทบาทสำคัญในการยืนยันความเท่าเทียมกันให้เด็กผู้หญิงที่ด้านทางเพศจึงไม่อ่อนน้อมั่นใจได้นัก ตัวอย่างเช่นประเทศไทยในอดีตมักใช้อิทธิพลของสถาบันปีดกันข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์เรื่องเพศศึกษาและเรื่องที่เกี่ยวข้องกันในโรงเรียน

สิทธิภายในระบบการศึกษา – โรงเรียนที่ปลอดภัย มีการปฏิบัติที่เป็นธรรม

สถาบันการศึกษาต่างๆ น่าจะเป็นสถานที่ของการเรียนรู้ การเรียนรู้และการได้รับอำนาจ แต่โรงเรียนยังห่างไกลจากการเป็นส่วนร่วมของการเรียนรู้ ตรงกันข้ามโรงเรียนเป็นสถานที่ที่สุดจะทบทวน เป็นที่ที่มีการกีดกันและความรุนแรง หรือผู้กระทำการเป็นเด็กผู้หญิงเสียเป็นส่วนใหญ่ การปิดช่องว่างระหว่างเพศหมายถึงการเพชริญหน้ากับการทราบทางเพศ และการคุกคามทางเพศในโลกของความเป็นจริงซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้การเรียนตกต่ำและต้องออกจากโรงเรียนในอัตราสูง รายงานจากแอฟริกาได้มีไว้ในนานมานี้พบว่าความก้าวหน้าของความรุนแรงในโรงเรียนเป็นอุปสรรคของการเรียนที่สำคัญที่สุด ประการหนึ่ง ในยุโรปและทวีปอเมริกาเหนือ ภาพจะต่างกันออกไป งานวิจัยส่วนใหญ่รายงานว่าเด็กผู้ชายมักเกี่ยวข้องกับความรุนแรงมากกว่าเด็กผู้หญิง การศึกษาเรื่องความรุนแรงในโรงเรียนมีอยู่น้อยมาก เท่าที่มีการศึกษาไว้พบว่าความรุนแรงในโรงเรียนส่วนมากจะไม่มีรายงานไว้ หรือไม่รายงานน้อยกว่าที่เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้เพราะเด็กนักเรียนกลัวการตกลงใจ ผู้กระทำการเป็นเด็กผู้ชาย กลัวการถูกกลงโทษ และเยี่ยหัน และแม้มีมีการรายงานขึ้นมา การลงโทษครุชอกห้ำเขย่าทางเพศ หรือบ่บีนกี กลับมีอยู่น้อยมาก มาตรการลงโทษเป็นภาระที่จำเป็นต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายที่เท่าเทียมกันในสังคมให้มากกว่านี้

การปฏิบัติในห้องเรียนเป็นประจำทุกวันมีส่วนตอกย้ำความแตกต่างทางเพศ จากการศึกษาในประเทศไทยต่างๆ ประเทศไทยในแอฟริกาเขตที่ง่ายจะเห็นภาพว่าเด็กนักเรียนหญิงเป็นส่วนใหญ่จะทำงานอย่างถูกต้อง ตักเตือนมากกว่าเด็กนักเรียนผู้ชาย การศึกษาในประเทศไทยประทับใจว่าครูมักมองว่าเด็กผู้หญิงคลาดเคลื่อนอยกว่าเด็กผู้ชาย และต้องได้รับการสอนที่ร้ายแรงกว่าเด็กผู้ชาย ในประเทศไทยบังคลาเทศครุส่วนมากไม่ได้คาดหวังให้ลูกสาวของตนเองทำงานหลังเรียนจบ ในขณะที่ในประเทศไทยไม่กลับมีแนวโน้มตรงกันข้ามกัน ครูนักเรียนมักจะคำชี้แจงเด็กผู้ชายน้อยกว่าจะให้ทำงานรับใช้มากกว่า

การอบรมครูมีน้อยมากที่จะเน้นเรื่องของสำนึกในเรื่องเพศในขณะที่ความละเอียดของเพศในสังคมที่ต้องให้เห็นเป็นประจำในตำราเรียน แม้ในประเทศไทยจะมีประชุมวันออกซิ่งผู้หญิงเข้าไปปีดส่วนแบ่งในตลาดแรงงาน ได้อย่างรวดเร็วในช่วงรัฐบาลสังคมนิยมในอดีต แต่ความจำเป็นของเพศศึกษาที่มีลักษณะในหลักสูตร ในตำราเรียนจากหลายประเทศยังคงเพียงภาพของผู้หญิงที่อยู่ในบ้านเท่านั้น

ความสำคัญของผู้หญิงที่เป็นบทบาทตัวอย่างเป็นที่ยอมรับกันแพร่หลายในฐานะเครื่องมือในการส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศ แต่ในหลายประเทศครูผู้หญิงยังมีจำนวนน้อยมาก ในประเทศไทยนิยมสอนโดยเด็กผู้ชาย โรงเรียนที่มีครูสอนเด็กผู้ชายเป็นจำนวนมาก ร้อยละ 20 ของโรงเรียนทั้งหมด เกือบร้อยละ 90 ใช้ครูผู้ชาย ส่วนโรงเรียนที่มีครูสอนคนร้อยละ 72 ไม่มีครูผู้หญิงเลย โรงเรียนเหล่านี้มักตั้งอยู่ในชนบทที่ห่างไกลซึ่งเด็กผู้หญิงมักด้อยโอกาส ในประเทศไทยมีครูผู้ชายสอนเด็กผู้หญิงต่อครูผู้ชายต่ำมากคืออยู่ที่ 0.24

อาชีพครูมักมีผู้หญิงมากขึ้นเมื่อการเข้าศึกษาสูงขึ้นและบทบาททางเศรษฐกิจของผู้หญิงก้าวขึ้น ในบางกรณี แนวโน้มนี้เป็นไปได้ที่จะมีการลดค่าจ้างครูในช่วงร้อยต่อและปรับตัวทางเศรษฐกิจ เช่น ในประเทศไทยต่างๆ ในยุโรปและญี่ปุ่น ตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเงินเดือนครูอยู่ต่ำกว่าค่าครองชีพพื้นฐาน ทำให้ผู้ชายเดินบนถนนของการเป็นครู การศึกษาในประเทศไทยอ่อนๆ พบว่า อาชีพครูที่เปลี่ยนมาอยู่ในมือผู้หญิงเป็นเพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอาชีพครู ตัวอย่างเช่น สถาบันจัดการครุรับช่วงสอน หรือสถาบันจัดการครุตามโรงเรียนเอกชนซึ่งมักเป็นสัญญาณของสังคม ไม่มีความมั่นคง รายได้ต่ำน้อยกว่าโรงเรียนของรัฐ ผู้หญิงมักจะรับงานประเภทนี้ในอัตราส่วนที่สูงกว่าผู้ชาย

สิทธิที่ได้มาผ่านทางระบบการศึกษา

หลักฐานที่พบว่าเด็กผู้หญิงเรียนเก่งกว่าเด็กผู้ชายในประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศก่อให้เกิดกระแสในสังคม แต่ก็มีการตีความให้ด้านล่างถ้วนว่าเด็กผู้หญิงกลุ่มใดที่เรียนเก่งกว่าเด็กผู้ชายกลุ่มใด และอยู่ในบริบทของสถาบันใด และในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมใด ประเทศที่กำลังพัฒนาจะให้ภาพที่แตกต่างออกไปอย่างมาก ในหลายประเทศ ความเสมอภาคทางเพศยังห่างจากเป้าหมายนัก ทึ่งเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงยังไม่ประสบผลลัพธ์

มีตัวอย่างมากมายที่แสดงให้เห็นว่าเด็กผู้หญิงไม่สามารถเปลี่ยนผลลัพธ์ทางการศึกษาที่มากกว่าเด็กผู้ชายให้เป็นความเสมอภาคที่มากขึ้น ได้แก่ในภาคอื่นของชีวิต การเลือกวิชาเป็นประเด็นที่น่าศึกษา เด็กผู้หญิงมีแนวโน้มที่เหมือนกันทุกแห่งที่มักจะเลือกวิชาในแขนงวิทยาศาสตร์กันน้อยมาก ในประเทศชิลี มีการเลือกแขนงวิชาเมื่อก้าวสู่มัธยมปลาย ปรากฏว่า มีเด็กผู้หญิงมากกว่าร้อยละ 80 เลือกริียนสาขาวิชาค้านการพาณิชย์ (เมื่อเทียบกับเด็กผู้ชายร้อยละ 33.8) ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 13 ที่เลือกริียนในสาขาวิชาอุตสาหการ ในสังคมชูໂປະຈຸດวันออกในอดีตในช่วงปีพ.ศ. 2533-2542 ที่โดยเด่นด้วยประภูมิการที่มีผู้หญิงเข้าริียนในระดับอุดมศึกษามากเป็นพิเศษ ผู้หญิงก็ยังเลือกที่จะริียนในสาขาวิชาศึกษาและสุขภาพอนามัย ในขณะที่ผู้ชายจะเลือกริียนในสาขาวิชาภิครอง การเงิน และการธนาคาร เด็กผู้ชายที่ริียนไม่เก่งในสังเวียนการศึกษา ไม่เคยเป็นการล้มเหลวในสาขาวิชาครุศาสตร์และการปกครอง ผู้หญิงอาจต้องใช้ความสำเร็จที่เหนือกว่าเพื่อให้ชนะการแข่งขันในตลาดแรงงานเพื่อให้ได้ค่าจ้างเท่าเทียมกันหรือเพื่อให้ได้ตำแหน่งผู้บริหาร ผลการสำรวจผลการทำงาน ในประเทศต่างๆ ในเอเชียก็ยังกับความเท่าเทียมกันทางเพศพบว่า มีผู้หญิงทำงานสูงในทุกระดับการศึกษา รายงานจากยูนิฟเอน (กองทุนพัฒนาสตรี) เมื่อไม่นานมานี้ได้ว่าในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ผู้หญิงโดยเฉลี่ยจะได้ค่าจ้างน้อยกว่าผู้ชายร้อยละ 22 ในปลายทศวรรษ 1990s (พ.ศ. 2533-2542)

การประเมินว่าผู้หญิงถูกรังวัดไว้มากน้อยเพียงใดในแต่ละชั้นของประเด็นเรื่องสิทธินี้ – ในบ้าน และในสังคม ด้วยการศึกษา และค่าใช้จ่ายในการศึกษา การขาดความมั่นคง การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม และการขาดโอกาส – นำไปสู่การท้าทายชุดใหม่ การดำเนินการโดยเร่งด่วนเป็นเรื่องที่จำเป็น ในประเทศที่ซ่องซ่อนระหว่างเพศยังก้าวอยู่远มาก โดยการจัดการกับอุปสรรค ด้านความยากจน ทำโรงเรียนให้ปลอดภัย ปรับเปลี่ยนเนื้อหาที่สะท้อนความสำเร็จทางเพศและปรับเปลี่ยนทัศนคติ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของสมการนี้ทั้งสิ้น แต่ความเสมอภาคระหว่างเพศมิได้หยุดที่จำนวนหรือตัวเลขเท่านั้น ความสำเร็จหรือความก้าวหน้าในเรื่องนี้จะเป็นต้องด้วยโอกาสที่เท่าเทียมกัน การปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน และผลลัพธ์ทางการศึกษาและในสังคมที่เท่าเทียมกันด้วยซึ่งล้วนเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญด้วยกันทั้งสิ้น

บทที่ 4

บทเรียนจากตัวอย่างที่ดี

การเคลื่อนย้ายทางประชารถ
ผู้หญิงกับการทำงาน
การแก้ไขภูมาย
แรงจูงใจให้ลดการใช้แรงงานเด็ก
ทุนการศึกษาและอาหาร
การเปลี่ยนพัฒนาดิคติ
ผลประโยชน์วัยเด็ก
การมอบอำนาจให้ผู้หญิง

แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายสุนวิเศษที่สามารถยิ่งออกไปลดช่องว่างระหว่างเพศและส่งเสริมความเสมอภาคด้านการศึกษาได้ แต่ก็มีตัวอย่างมากจากประสบการณ์ในประเทศไทยต่างๆ ทั่วโลกที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญอันมีส่วนช่วยให้เด็กผู้หญิงเข้ามารับการศึกษาอย่างที่ดีขึ้นและพัฒนาการเรียนให้ดีขึ้น แรงจูงใจเหล่านั้นประกอบด้วยการลดค่าใช้จ่ายในการศึกษาและปรับปรุงคุณภาพสภาพแวดล้อมของการเรียนให้ดีขึ้น

นโยบายทางการศึกษาพัฒนาขึ้นในบริบทที่เฉพาะเจาะจงของประเทศไทยและของโลกในภาระนี้ มุ่งมองทางประวัติศาสตร์ช่วยเตือนความจำให้เราทราบมากกว่าเรցขั้นตอนที่ทำให้สังคมต้องการให้การศึกษากับผู้หญิงจากอุดมการณ์ที่กว้างกว่าที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้ การขยายการศึกษาให้ผู้หญิงเข้มข้นเป็นเรื่องของการเมืองอยู่เสมอในประวัติศาสตร์ของการกีดกันทางเพศที่เป็นลักษณะเฉพาะของสังคมส่วนใหญ่ ในประเทศไทยบรรลุความเสมอภาคแล้ว การศึกษาของผู้หญิงที่กว้างขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นสิ่งที่ก่อขึ้นในช่วงหลังของศตวรรษที่ 20 ประเทศไทยเป็นประเทศในแอฟริกาเขตง่ำชาราและเอเชีย การศึกษาในโรงเรียนแต่เดิมมีไว้สำหรับเด็กผู้ชายอย่างเดียว

นโยบายของรัฐสามารถเปลี่ยนโฉมหน้าการศึกษาของผู้หญิงแม้ในที่ซึ่งอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่มากนัก การเปลี่ยนแปลงโดยมากจะถูกกระตุ้นด้วยการเคลื่อนไหวทางสังคมในวงกว้างซึ่งเกิดจากแนวคิดในเรื่องสิทธิที่จะได้สิ่งที่ดีกว่าในการประชุมระดับนานาชาติหลายครั้งในช่วงปีพ.ศ. 2533-2542 ผู้หญิงก่อตั้งให้มีการปฏิรูปทางการเมืองและกฎหมายซึ่งรัฐตอบสนองด้วยวิธีต่างๆ กัน มีทั้งการลงนามในสนธิสัญญาสากล นำระบบโควต้ามาใช้ หรือประกาศยกเลิกกฎหมายที่สำคัญ

การเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจโลก

แนวโน้มเศรษฐกิจโลกและการที่ผู้หญิงมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานทั่วโลกมีผลต่อนโยบายทางการศึกษาถูกพัฒนาขึ้นมา ในตลาดแรงงานทั่วโลกผู้หญิงเพิ่มมากขึ้น คือเพิ่มจากร้อยละ 36 ในปีพ.ศ. 2503 เป็นร้อยละ 40 ในปีพ.ศ. 2540 ตัวเลขนี้ยังไม่รวมผู้หญิงส่วนมากที่ทำงานโดยไม่ได้รายงานด้วย แนวโน้มนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการความยากจน หรือวิกฤตทางเศรษฐกิจ ในปัจจุบันในภูมิภาคหลายส่วนของโลก ผู้หญิงจำเป็นต้องทำงานเพื่อความอยู่รอดของครอบครัวในภาวะที่ค่าจ้างที่แท้จริง (ค่าจ้างที่แท้จริงหลังปรับค่าของเงินและอัตราเงินเฟ้อแล้ว - ผู้เปล) กำลังลดลงและบริการรวมทั้งความช่วยเหลือจากภาครัฐกำลังถูกตัด การมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นในตลาดแรงงานของผู้หญิงในเศรษฐกิจระดับโลกมักเกิดควบคู่ไปกับงานที่มีความมั่นคงลดลง มีเงื่อนไขการทำงานที่ขาดระเบียบ และปราศจากหรือมีการคุ้มครองตามกฎหมายหรือจากสังคมในระดับต่ำ

นอกจากนี้ ผลประโยชน์ที่ผู้หญิงได้จากการทำงานก็สั่นคลอน ในภาคการผลิตเพื่อการส่งออกบางแห่ง ผู้หญิงอาจถูกไล่ออกโดยอ้างว่าต้องการทักษะที่สูงกว่า ในยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก การจ้างงานที่เป็นทางการล่มสลายลงตั้งแต่มีการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ ในเศรษฐกิจแบบนี้ การศึกษาประสบปัญหาเมื่อการตัดงบประมาณ ครอบครัวมีความสามารถน้อยลงที่จะใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและต้องพึงการหารายได้จากเด็ก แม้จะมีแนวโน้ม เช่นนี้ การที่มีผู้หญิงอยู่ในตลาดงานเพิ่มขึ้นก็สามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ สามารถมีอิทธิพลต่อรูปแบบโดยปกติทางสังคมและต่อทัศนคติที่มีต่อความสามัคคีและบทบาทของผู้หญิง ได้อย่างค่อยเป็นค่อยไปด้วย

ความเปลี่ยนแปลงด้านประชาราศาสตร์

ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจในระดับโลก ก็เกิดมีแนวโน้มที่เด่นชัดและคงที่ของอัตราการตายที่ลดลงและตามมาด้วยอัตราการเกิดที่ลดลง อัตราการตายที่ลดลงอย่างมากพบในภูมิภาคเอเชียและตะตินօเมริกาในขณะที่แอฟริกาเขตกึ่งทะเลสาบตามหลังมาห่างอย่างเห็นได้ชัด เชื่อกันในวงกว้างว่าการศึกษาของผู้หญิงมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ เมื่อผู้หญิงมีการศึกษาสูงขึ้นอัตราการเกิดก็ลดลงรวมทั้งจำนวนบุตรที่ต้องการก็ลดลงด้วย แต่ทั้งนี้ตัวแปรสำคัญคือค่าเฉลี่ยุ่นที่สูงจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ในสังคมบางแห่งที่ถือการสืบทอดสายวงศ์หรือการรับมรดกผ่านฝ่ายชาย การศึกษาระดับประถมศึกษาเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะเข้าถึงแหล่งงานออกไปได้ และอัตราการเกิดที่ต่ำก็มีได้เกิดขึ้นจากการที่ผู้หญิงได้อ่านงานเพิ่มขึ้นในภาคเศรษฐกิจและการเมืองเสมอไปถึงแม้ว่าทั้งสองอย่างจะมีความสัมพันธ์กันอย่างมากก็ตาม

นโยบายของรัฐที่หมายความกับเด็กผู้หญิง

ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องของการศึกษาจำเป็นต้องกำหนดขึ้นภายในบริบทระดับโลกนี้ เพราะโอกาสเข้ารับการศึกษาสามารถส่งเสริมแนวโน้มนี้และแนวโน้มนี้จะกลับมาหนุนโอกาสเข้ารับการศึกษาอีกต่อหนึ่ง การศึกษายังคงเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่จะทำลายพัฒนาไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางเพศ เมื่อเป็นเช่นนี้รัฐจะมีบทบาทที่สำคัญอย่างน้อย 3 บทบาทคือ (1) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาของผู้หญิงซึ่งได้แก่การปฏิรูปนโยบายและกฎหมาย (2) ลงทุนในการกระจายรายได้และ (3) ผลักดันให้มีการปฏิรูปเพื่อตอบสนองสถานการณ์เฉพาะของผู้หญิง และเด็กผู้หญิง ทั้งนี้ควรรวมถึงการพยายามบรรเทาภาระที่ต้องแบกรับความตึงเครียดจากภายนอกไว้ เช่น ผลกระทบความขัดแย้ง วิกฤตเศรษฐกิจ หรือความตึงเครียดจากโรคเอดส์

การแก้กฎหมาย

การปฏิรูปหรือปรับแก้กฎหมายเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้ความเท่าเทียมกันทางเพศห่างจากได้ในสังคม สิทธิในทรัพย์สมบัติ และมรดก และการจัดให้กฎหมายครอบครัวมีความเท่าเทียมกันทางเพศเป็นฐานที่จะประกันความยุติธรรมทางเศรษฐกิจ และสังคมให้ผู้หญิง การปฏิรูปทางกฎหมายเหล่านี้สามารถช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาคการศึกษาได้ ตัวอย่างเช่น ในประเทศไทยสถาบันการศึกษา มีรัฐบัญญัติเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางสังคมของผู้หญิง (ปีพ.ศ. 2533) รัฐบัญญัตินี้มีผลบังคับให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งจัดให้ผู้ชายและผู้หญิงมีโอกาสเท่าเทียมกัน รัฐบัญญัติเช่นนี้จำต้องมีการอบรมการทำงานที่เข้มแข็ง มาสนับสนุน ประเทศไทยจึงจะสามารถให้เด็กผู้หญิงได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ควรจัดตั้งคณะกรรมการทำงานที่เข้มแข็ง ทั้งนี้ควรจัดตั้งคณะกรรมการที่มีอำนาจและหน้าที่ในการตรวจสอบและดำเนินการต่อต้านความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ และเน้นร่องการรับและฝึกอบรมครุกรุกที่เป็นผู้หญิงด้วย มีการรับกลุ่มผู้หญิงที่มีความต้องการที่จะเข้าร่วมกับเด็กผู้หญิง ที่จะแต่งงานได้จาก 15 ปีให้สูงขึ้นเป็น 18 ปี จัดให้มีโอกาสการจ้างงานที่เท่าเทียมกันและสนับสนุนให้ผู้หญิงทำงานราชการ

นับแต่องค์การสหประชาติประกาศให้มีมาตรการของผู้หญิง (ปีพ.ศ. 2519- 2528) หลายประเทศได้สร้างกลไกพิเศษขึ้น ในรัฐบาลเพื่อจัดการกับประเด็นความเสมอภาคทางเพศในการศึกษา น่าเสียดายที่หน่วยเหล่านี้มักไม่ค่อยได้รับความสำคัญ ได้รับงบประมาณน้อยกว่า 20% และไม่สามารถสร้างผลกระทบในการวางแผนพัฒนาระดับประเทศได้

การสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกัน –

ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของเด็กผู้หญิง

ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 ค่าใช้จ่ายตรงและค่าใช้จ่ายอ้อมเพื่อการศึกษาที่ครอบครัวต้องจ่ายเป็นอุปสรรคต่อการเข้ารับศึกษา การยกเลิกเก็บค่าเล่าเรียนระดับประถมศึกษาอาจก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญในการเพิ่มการเข้าศึกษาในเด็กทั้งชายและหญิง ดังรายละเอียดในบทที่ 5 อย่างไรก็ตาม ค่าเล่าเรียนก็เป็นเรื่องหนึ่งที่ต้องจ่าย แม้จะเป็นส่วนสำคัญก็ตาม แต่ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการบรรลุความเท่าเทียมกัน จำเป็นต้องมีการแทรกแซงอย่างมีเป้าหมายเพื่อให้แน่ใจว่าเด็กทั้งหญิงและชายมีโอกาสสร้างการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

ความจำเป็นต้องทำงานเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดสาเหตุหนึ่งของการเข้าศึกษาต่ำกว่าที่ควร เมื่อเป็นเช่นนี้ มาตรการในการลดหรือตัดความจำเป็นในการทำงานน่าจะเป็นวิธีหลักในการเพิ่มการเข้าศึกษาในหมู่เด็กหญิงและชาย การออกกฎหมายห้ามการใช้แรงงานเด็กเป็นสิ่งที่น่าทำแต่ก็ไม่ได้มีผลกระทบกับเด็กที่ทำงานกับหรือให้ฟัง-แม่ของเด็ก ในการบังคับใช้กฎหมายห้ามเด็กทำงานในประเทศบังคลาเทศ และเนปาล การศึกษามีอยู่นานมากนี้จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีเป้าหมายเพื่อให้แน่ใจว่าเด็กทั้งหญิงและชายมีโอกาสเข้ารับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

ในเมื่อสถานที่เด็กต้องทำงานคือความยากจนก็ควรต้องมีนโยบายและมาตรการต่อสู้กับความยากจนด้วยการลดการกีดกันในการทำงานและการกดค่าจ้างผู้หญิง ในเมื่อแรงผลักดันที่ส่งลูกไปทำงานคือการเปรียบเทียบผลตอบแทนที่ได้จากการส่งลูกไปทำงานกับส่งไปเรียน การลงทุนเพื่อให้มีการศึกษาและเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพด้วยกันน่าจะคุ้มค่าการลงทุน

เปลี่ยนสมดุลของแรงงานใจ

อาจหาญนโยบายที่คิดขึ้นมาเฉพาะเพื่อเปลี่ยนสมดุลของแรงงานใจที่ส่งให้เด็กโดยเฉพาะผู้หญิงต้องออกจากโรงเรียน อาจเป็นทุนการศึกษา หรือแผนการสนับสนุนให้เกิดรายได้ หรือโครงการโรงเรียนเลี้ยงอาหาร มาตรการสามข้อนี้มักมีประสิทธิผลในบริบททางภูมิภาค

แรงงานใจที่เป็นตัวเงินอย่างเช่นการโอนเงินทดแทนค่าจ้างเด็กที่ต้องเสียโอกาสไปให้นับว่ามีผลต่อการเข้าศึกษาโดยการสร้างเงื่อนไขว่าจะจ่ายเงินต่อเมื่อเด็กเข้าเรียนเท่านั้น แผนโนบลชา-เอสโกลา ของประเทศไทยเป็นแผนระดับชาติที่ครอบคลุมเด็กได้ประมาณ 2 ล้านคน แผนนี้เป็นความพยายามที่จะจัดการกับอัตราการออกจากโรงเรียนที่สูงด้วยการให้รายได้อุดหนุนครอบครัวที่มีลูกอยู่ในวัยเรียนทุกคน โดยมีเงื่อนไขว่าเด็กทุกคนต้องเข้าเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 และจะโอนเงินสดจ่ายโดยตรงกับแม่เด็ก การศึกษาพบว่าอัตราการออกจาก การศึกษาลดลงอย่างมากและอัตราการเข้าศึกษาสูงขึ้นในระดับที่สูงกว่าระดับปฐมศึกษา แม้ว่าเงินสนับสนุนจะน้อยกว่าเงินค่าจ้างที่เด็กคาดว่าจะได้รับจากการทำงาน แต่เป็นเงินที่มั่นคง ซ้ำซียงคลปัญหาความรุนแรงและปัญหาด้านสุขภาพที่มักมีกับการทำงานในภาคเอกชนด้วย ปัจจัยเหล่านี้สำหรับครอบครัวส่วนมากแล้วมีกำหนดมากกว่ารายได้ที่ต้องขาดไป

ทุนการศึกษาเพื่ออนาคตที่ดีกว่า

ในประเทศไทย โครงการเงินเลี้ยงชีพเพื่อการศึกษาสำหรับผู้หญิงในระดับมัธยมศึกษามีผลกระทบที่สำคัญต่อการเข้าโรงเรียน (ดูกล่องข้อความประกอบ) ในบางเขต ผู้ใดรับทุนเพิ่มขึ้นถึงห้าเท่า ในประเทศไทยกับพูชา การดำเนินการศึกษาระดับปฐมศึกษาแห่งประเทศไทยได้จัดให้มีโครงการนำร่องให้ทุนการศึกษากับเด็กผู้หญิงที่มาจากครอบครัวรายได้น้อยในชั้นประถม 6 เพื่อให้ศึกษาต่อได้อีก 3 ปี

โครงการโรงเรียนเลี้ยงอาหาร

การเลี้ยงอาหารในโรงเรียน จัดอาหารว่างให้ หรือมีการปันส่วนอาหารแห้งให้นำกลับบ้านอาจกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้ปกครองใช้ตัดสินใจว่าควรส่งลูกไปโรงเรียนหรือไม่ การศึกษาในประเทศไทยเดียวกันด้วยแสดงว่า เมื่อทางโรงเรียนจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน มีเด็กผู้หญิงเข้าเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 จุด โครงการจัดอาหารเพื่อสร้างแรงจูงใจจะได้ผลต่องานเงื่อนไขหลายประการ เช่น ควรตั้งเป้าให้ครอบคลุมครอบครัวที่ยากจนที่สุด การปันส่วนอาหารต้องมากพอสมควรให้ผู้ปกครองเห็นว่า เป็นการโอนรายได้ที่สำคัญและชุมชนห้องคุ้นและผู้ปกครองต้องรับผิดชอบดูแลโครงการนี้เพื่อไม่ให้มีการดำเนินงานที่ไม่ซ้อมมาหากก ในการแยกจ่ายอาหาร แรงงานใจด้านอาหารควรเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานที่ใหญ่และซับซ้อนกว่าเพื่อการศึกษาของเด็กผู้หญิง และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

หล่อหลอมประสบการณ์การศึกษาใหม่

ดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 คุณภาพของประสบการณ์การศึกษามักเต็มไปด้วยการเข้มงวดและความไม่เป็นมิตรต่อเด็กผู้หญิง ความรุนแรงทางเพศ ทัศนคติเกี่ยวกับผู้หญิงแบบด้วยตัวว่าเก่งสูงสุดเด็กผู้ชายไม่ได้ และวิธีการสอนที่ต้องยกย่องเด็กที่เช่นนั้น สิ่งเหล่านี้ปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปในหลายประเทศ การที่จะให้แน่ใจว่าการศึกษาจะไม่ทำให้เด็กล้มเหลวจำต้องให้ความสนใจกับ “ซอฟแวร์” แห่งการเปลี่ยนแปลง หลักสูตรมีบทบาทที่สำคัญในเรื่องนี้ หลายประเทศเริ่มการปฏิรูปทั้งเพื่อลดความล้าอึดในการเลือกวิชาเรียนของเด็กนักเรียนหญิง-ชาย และเพื่อล้างบทบาทด้วยอุปกรณ์ทางการศึกษา อย่างไรก็ดี ไม่ว่าหลักสูตรจะเป็นแบบใดก็ตาม วิธีที่ครุตีความหลักสูตรนั้นว่าเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่ง

ควรเป็นบทบาทตัวอย่างที่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง สามารถท้าทายบทบาทด้วยตัว หากได้รับการสนับสนุนที่ถูกต้อง ความเคลื่อนไหวอย่างหนักเรื่องสิทธิมนต์ในช่วงปี พ.ศ. 2513- 2522 ในประเทศไทยสุภาพประเทศ ช่วยให้พุ่งความสนใจไปที่ความคิดริเริ่มที่จะช่วยให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในด้านคุณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และที่การพยาบาลสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นมิตรกับผู้หญิง

ในประเทศไทยกำลังพัฒนาหอหลายประเภท ผู้คนมองข้ามการอบรมครูให้ใส่ใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศหญิง-ชายในห้องเรียนและห้องคติส่วนตัวต่อความสามารถของผู้หญิงและผู้ชาย การประชุมนักวิชาการศึกษาเพื่อผู้หญิงและผู้ชายในห้องเรียนและห้องคติที่ใช้กลวิธีแบบบูรณาการพัฒนาการเรียนของเด็กผู้หญิง ให้ความสนใจสู่การเรียน การสอนและหลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นวัตถุ การให้คำปรึกษา การแนะนำและการเข้าถึงชุมชน ครูได้รับการอบรมให้ไวต่อความแตกต่าง และอุดมด้วยเนื้อหาสอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ในบริบทที่นี้ กลยุทธ์ตั้งเป้าไปที่เด็กผู้ชายเพื่อจัดการกับปัญหาความรุนแรง การก้าว舞 และความประพฤติที่เสื่อมเสียต่อผู้หญิง

ล้อมรอบที่ 4.1 บังคับเทศ – เงินเดือนชีพเพื่อการศึกษา

โครงการเงินเดือนชีพเพื่อการศึกษาสำหรับผู้หญิงในระดับมัธยมศึกษา ริเริ่มนี้ในปีพ.ศ. 2525 โดยหน่วยงานองค์กรเอกชนท่องถิ่นแห่งหนึ่งโดยได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินจากญี่ปุ่น โครงการนี้มีจุดประสงค์ที่จะเพิ่มการเข้าศึกษา ระดับมัธยมศึกษาของเด็กผู้หญิงและให้อยู่ในโรงเรียนต่อไป ช่วยเด็กพกนี้ให้ผ่านการสอบไล่ เสริมโอกาสในการทำงานและชีวิตการทำงานต่อไป ในปีพ.ศ. 2537 โครงการนี้กล่าวเป็นโครงการระดับประเทศโดยได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศ เช่น จากรัฐบาลโลก ธนาคารพัฒนาอาเซียน และ NORAD โดยการจัดการเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้เงินเดือนชีพกับเด็กนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาทุกคนที่คุณสมบัติถึงที่ศึกษาอยู่ในสถาบันที่ได้รับการรับรองและอยู่ในอุตสาหกรรม คุณสมบัติที่ต้องการคือ เด็กผู้หญิงคนนั้นต้องเข้าเรียนไม่น่ากว่าร้อยละ 75 ในปีการศึกษานั้น ได้คะแนนสอบและการประเมินผลถึงเกณฑ์หนึ่ง และยังไม่ได้แต่งงาน เงินเดือนชีพจะจ่ายเข้าบัญชีธนาคารโดยตรง จากกรณีศึกษาพบว่า เด็กที่มาจากพื้นที่ชนบทที่ยากจนสามารถเข้าไปทำงานธุรกิจและชีวิตการทำงานต่อไปเพื่อทำงานเสียก่อน แต่มีแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์คือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาลดลงและอัตราการออกจาก การศึกษาเพิ่มขึ้น ในหมู่เด็กผู้หญิง (ร้อยละ 46 เมื่อเทียบกับร้อยละ 39 ในหมู่เด็กผู้ชาย) ในชั้นระดับ 6-10 ทำให้เห็นความเสี่ยงของการลับข้ามระหัวใจการเข้าศึกษามากแต่คุณภาพต่ำ เว้นเสียแต่ว่าจะมีการลงทุนที่มากพอเท่านั้น

การรับครูผู้หญิงเข้าทำงานในโรงเรียนโดยเฉพาะในห้องที่ชั้นบทหรือห้องที่ห้องน้ำ ไกด์จัดคว้ามีความสำคัญอยู่ในลำดับสูง ข้อจำกัดที่ผู้หญิงต้องเดินทางหรือไปทำงานอยู่ไกลบ้าน ปัญหารื่องที่พัก และการครอบครัวจะเป็นข้อห้ามห้องในการเปิดรับครู ดังกล่าว ในหลายประเภทผู้หญิงต้องการการสนับสนุนและกำลังใจในการแทรกซ้อนออกจากการศึกษาลดลงและอัตราการออกจาก การศึกษาเพิ่มขึ้น ให้ครูผู้หญิงมีส่วนร่วมในค่ายพักอบรมเพื่อสนับสนุนให้ออกไปเป็นครูฝึก

การทำลายข้อห้าม

เด็กผู้หญิงเป็นบางกลุ่มลูกกันออกจากการสอนในโรงเรียนด้วยเหตุผลอย่างอื่นที่ไม่ใช่ความยากจน มีการอภิปรายกันเพิ่มขึ้นทุกขณะว่าเหตุใดเด็กผู้หญิงที่ตั้งครรภ์จึงต้องถูกไล่ออกจากโรงเรียน ในปีพ.ศ. 2541 ศาลาวุฒิธรรมนุญาตในโนโภตา ประเทศไทย โกลด์มอนเบีย มีคำชี้ขาดว่าการกีดกันนี้เป็นการลงโทษ กฎหมายและสังคมต้องห้ามเด็กที่ตั้งครรภ์ที่จะได้รับการศึกษา เพื่อเป็นการตอบสนองกฎหมายบัตรดังกล่าว ประเทศไทยประทับตรา บอตswana กินี เคนยา มาลาวี และแซมเบีย ปัจจุบันก็อนุญาตให้เด็กผู้หญิงกลับเข้าเรียนในระบบได้แล้วภายหลังตั้งครรภ์

มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องให้ความสนใจกับประเด็นเรื่องเพศศึกษา และการให้ข้อมูลทั่วสารที่เกี่ยวกับสุขภาพด้านการเจริญพันธุ์กับวัยรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโรคเอดส์ โดยเฉพาะสำหรับเด็กผู้หญิงแล้วเรื่องเพศเป็นเรื่องสำคัญ ในหลายประเภท เพศศึกษาเป็นวิชาที่ต้องห้ามและมักถูกคัดค้านจากทั้งครูและผู้ปกครอง รวมทั้งการขาดการฝึกอบรมครูในด้านนี้ แต่ถึงแม้ว่าจะมีกระแสต่อต้าน หลายประเทศในละตินอเมริกา และแอฟริกาที่ทำงานที่ท้าทายอุปสรรคในรูปแบบงานต่างๆ ที่จัด แนวทางอุปกรณ์เพื่อจัดการกับเรื่องนี้

การแก้ความรุนแรง

ตามที่ได้เกริ่นไว้ในบทที่ 3 โรงเรียนไม่ใช่สวรรค์ที่ปลอดภัยของการเรียน โดยเฉพาะสำหรับเด็กผู้หญิง เมื่อไม่กี่ปีมานี้ ประเทศไทยและแอฟริกา 7 ประเทศได้จัดตั้งโครงการป้องกันจิตสำนึก สอนเด็กผู้หญิงถึงกลวิธีในการขัดขืนหรือปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ต้องการ และป้องกันจิตสำนึกในหมู่เด็กผู้ชายวัยรุ่นให้ทราบในสิทธิของเด็กผู้หญิงและผู้หญิงบ้าง ศูนย์ศึกษาความรุนแรงและการไก่เกลี่ยในแอฟริกาได้มีโครงการโรงเรียนปลอดภัยซึ่งมุ่งสอนเด็กวัยรุ่นให้ทราบถึงทางเลือกอื่นๆ แทนการใช้กำลังหรือการใช้พฤติกรรมในทางลบ

งานนักแสวงเพื่อต่อต้านความรุนแรงในโรงเรียนส่วนมากเป็นงานที่ริเริ่มโดยหน่วยงานต่างๆ ในภาคเอกชน ซึ่งส่วนมากจะอยู่นอกโรงเรียน ส่วนหนึ่งเป็นพระภารกิจสาธารณะไม่ประสงค์จะแตะต้องประเด็นนี้ เรายังต้องมีการปฏิบัติที่จริงจังกว่านี้ โดยร่วมมือกับเด็ก ผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียนเพื่อคุ้มครองเด็กนักเรียนหญิงจากการถูกความยั่วเยิน จากการรุกล้ำทางเพศหรือแม้แต่จากการถูกข่มขืนในโรงเรียน

โอกาสครั้งที่สอง

มีเด็กผู้หญิงหลายคนที่เข้าเรียนช้า หรือกลั้นเข้ามาระยิบหลังจากหยุดเรียนไปชั่วขณะ เด็กพากันนี้ต้องการการช่วยเหลือเพื่อให้เรียนทันเพื่อน โรงเรียน “สะพาน” จึงเกิดขึ้นในรูปของค่ายพักแรม หรือศูนย์ศึกษาในชนบท โรงเรียน “สะพาน” นับว่าเป็นกลไกที่คุ้มค่าการลงทุน และสามารถเป็นแบบอย่างที่อื่นนำไปสร้างทำนองเดียวกันได้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการให้การศึกษาระดับประถมกับเด็กทุกคน (UPE – Universal Primary Education) ในประเทศไทยโดย มูลนิธิเมื่ม วิ ไนรัชญา อนธ ประเทพ ได้จัดตั้งค่ายเพื่อให้การศึกษากับเด็กที่ทำงานและเด็กในที่คุณขังเพื่อให้สามารถเรียนทันเพื่อนในโรงเรียนปกติได้

จากผลการศึกษาหลายชิ้นพบว่า การขยายการศึกษาก่อนวัยเรียนส่งผลดีกับเด็กผู้หญิงทั้งต่ออัตราการเข้าศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา และต่อความสัมฤทธิ์ในการเรียน การศึกษาในรัฐต่างๆ 8 รัฐในประเทศอินเดียพบว่า เด็กที่ได้รับการศึกษาก่อนวัยเรียนจะอยู่ในโรงเรียนทั่วประถมศึกษาต่อไปอีกนานกว่าเด็กกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาก่อนวัยเรียนถึงร้อยละ 10-20 จุด โดยเด็กผู้หญิงจะได้ประโยชน์มากที่สุด รายงานการศึกษาจากประเทศไทยพบว่า เด็กที่มีประสบการณ์จากการศึกษาก่อนวัยเรียนจะมีความมั่นใจมากกว่า มีความพร้อมมากกว่า มีแรงกระตุ้นให้ศึกษาและสามารถเรียนรู้ข้อมูลและทักษะใหม่น่าได้เร็วกว่าเด็กอีกกลุ่มนี้

มีโครงการหน่วยโครงการที่พยาบาลศึกษาผลร่วมของการศึกษาก่อนวัยเรียนกับการมีอำนาจของผู้หญิง ส่วนมากจะดึงผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ให้การอบรมเหมือนที่อบรมครุภู่ช่วยหรือครุผู้ให้การศึกษาก่อนวัยเรียน ในประเทศไทยในภาคโครงการคุณแม่วัยรุ่นดึงทึ่งแม่และลูกเข้าโครงการศึกษาด้วยเหตุผลที่ว่าหากแม่ได้รับการศึกษาก็จะเพิ่มความตระหนักรถึงความสำคัญของการเรียน

องค์กรภาคเอกชน และรูปแบบใหม่ของการศึกษา

ในหลายประเทศองค์การภาครัฐออกชื่อว่าเสริมความพยาบาลของรัฐที่จะบรรลุเป้าหมายของการให้การศึกษาระดับประถมศึกษากับเด็กทุกคนด้วยวิธีการใหม่คือแนวคิดมืออาชีพ ในตอนได้ของประเทศไทย ดำเนินการทำงานของมูลนิธิเครื่องเพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการส่งบุตรหลานโดยเฉพาะที่เป็นเด็กผู้หญิงเข้าโรงเรียนมีรายงานว่าได้ผลดีมากสามารถเพิ่มอัตราการเข้าโรงเรียนในเด็กผู้หญิงได้ถึงร้อยละ 96 ในประเทศไทยนักศึกษาที่การเข้าโรงเรียนพุ่งสูงขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1990 (พ.ศ. 2533-2542) และการ “กลับหลังหัน” ของช่องว่างระหว่างเพศ นั้นส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการขยายตัวของโรงเรียนต่างๆ ที่ดำเนินการโดยองค์กรภาครัฐ ตัวอย่างสำคัญตัวอย่างหนึ่งได้แก่ โครงการการประถมศึกษานอกโรงเรียนซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งบังคลาเทศ (BRAC – Bangladesh Rural Advancement Committee) ซึ่งจะรับนักเรียนร้อยละ 70 ที่เป็นผู้หญิงที่มาจากการครอบครัวยากจน ห้องเรียนจะอยู่ใกล้บ้านและมีอาหารให้เด็กประมาณ 30 คน มีตารางนัดพบผู้ปกครองที่เน้นร่อน ครูต้องผ่านการอบรมเรื่องและมีการอบรมฟื้นความรู้ทุกปี หลักสูตรจะเน้นวิธีการเรียนที่เด็กต้องมีส่วนร่วม และฝึกครองและชุมชนจะมีส่วนในการจัดการโรงเรียนในด้านต่างๆ อย่างเชิงขั้น

การให้อ่านอาจารกับผู้หลง

โอกาสในการเรียนสำหรับผู้หลงวัยรุ่นแตกต่างกันไปในด้านความเชื่อในตัวเอง แต่จะเพิ่มโอกาสให้ผู้หลงเหลือได้รับการศึกษาด้วย การอบรมให้รู้หนังสือจะกระทำควบคู่ไปกับการเพิ่มทักษะในด้านการออมและการกู้ การเป็นแม่สุภาพอนามัย และการวางแผนครอบครัว การศึกษามีอยู่ไม่นานนานี้เริ่มนั่งพูดว่า หากการศึกษามีอยู่ค่าประกอบของการฝึกทักษะเพื่อให้เกิดรายได้ การเข้าเรียนจะเป็นร้อยละ 80 เมื่อเทียบกับร้อยละ 20 ที่ไม่มีองค์ประกอบนี้ เนื้อหาที่สอนหากได้ถูกยกผู้เรียนก็จะดีมาก ในบางกรณีผู้เรียนอาจหันเรื่องหือเอกสารประกอบการเรียนมาให้ด้วย ความคิดริเริ่มเป็นพหุหนาที่สำคัญที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการการเมืองของผู้หลง ในประเทศไทยดี องค์กรภาคเอกชนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ คือ MARG – Multiple Action Research Group ได้พัฒนาคู่มือออกแบบมาตรฐานนี้เพื่อให้การศึกษากับผู้หลงลึกลงสู่ชีวิตตามกฎหมายของผู้หลงซึ่งในที่สุดได้ทำให้ผู้หลงกลุ่มนั้น ขอคำชี้แจงให้ทั้งเที่ยงกัน และต่อสู้เพื่อไม่ให้เกิดการแต่งงานเมื่ออายุยังน้อย

บทสรุป

ดังที่ความคิดริเริ่มที่เลือกนำเสนอได้สรุปไว้ การที่จะส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศในทางการศึกษามากขึ้น นั้นจำเป็นต้องมีการแทรกแซงในหลายประการ ทั้งการลดค่าเล่าเรียน สร้างแรงจูงใจให้ครอบครัวเห็นว่าการส่งบุตรหลาน ไปโรงเรียนเป็นการกระทำที่ถูกต้อง การเผยแพร่น้ำกับความรุนแรง การทำงานร่วมกับผู้ปกครอง การให้อ่านจากผู้หญิง และ การออกแบบมาตรการต่างๆ ให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ที่ด้อยโอกาสที่สุด ประเด็นสำคัญ ที่เกิดขึ้นจากภาพรวมนี้ได้แก่

- ❖ รัฐต้องสนับสนุนในการส่งเสริมโอกาสเข้ารับการศึกษาเพื่อมวลชนที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องทำกันในประเทศหลายประเทศที่ได้ทำงานจนมีความก้าวหน้าไปมากแล้ว การแก้กฎหมาย การปรับหลักสูตร การบริหารแผนการสร้างแรงจูงใจ การเพิ่มเติมอ่าน่วยประโยชน์ทางการศึกษาในลิ้นที่ขาดแคลน และพัฒนาการอบรมครูในทุกที่ สิ่งเหล่านี้ต้องการการมุ่งมั่นอาจริบจากฝ่ายรัฐ และการสนับสนุนจากภาคเอกชน
- ❖ มาตรการกระจายทรัพยากรของการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของเด็กผู้หญิงที่มีความต้องการทางการศึกษา เฉพาะเรื่องนับเป็นความสำคัญสูงสุด การลดค่าใช้จ่ายตรงและค่าใช้จ่ายอ้อมที่ครอบครัวต้องใช้ไปกับการให้การศึกษาเด็กผู้หญิงยังสามารถกระทำได้อีกมาก นอกจากราเงินอุดหนุนแล้ว รัฐจำต้องวางแผนนโยบายด้านสังคมและเศรษฐกิจในวงกว้างอีกมากเพื่อชัดปัญหาการใช้แรงงานเด็กและการให้คำชี้แจงและงานที่ไม่เท่าเทียมกัน
- ❖ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจเป็นไปอย่างช้าๆ แต่ไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้เลยหากไม่ให้ผู้หญิงมีอำนาจ ความคิดริเริ่มที่จะช่วยให้ผู้หญิงสามารถออกความต้องการของตนได้ (ด้านสุขภาพ ลิ่งแวงล้อม การศึกษาฯลฯ) ให้ตัดสินใจได้ และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่นับเป็นเรื่องสำคัญในการบรรลุความเท่าเทียมกันมากกว่านี้ในสังคม การศึกษานับเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ในกระบวนการแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้

บทที่ 5

จากเป้าหมายสู่การปฏิรูป – การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ระดับประเทศ

การปักธงที่ดีกับการศึกษา
การขยายผลพันธกิจระดับโลก
กลุ่มประชาสังคม – กระตุ้นการมีส่วนร่วม
การกระจายศูนย์ – การขยายฐาน
ประสบการณ์ตัดค่าเล่าเรียนในแอฟริกา
ความท้าทายในประเทศไทยอุตสาหกรรมและประเทศหัวเลี้ยวหัวต่อ

การจะบรรลุความเท่าเทียมกันทางเพศที่มากกว่านี้จำเป็นต้องอาศัยทั้งการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีเป้าหมายและมาตรการพื้นฐานกว่านั้นทางด้านสังคมและการเมืองซึ่งครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับว่าอ่อนางหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการมากันนัก หากมิได้จัดการกับบริบทที่ก่อว้างกว่าในด้านการปักธงและการมีส่วนร่วมในกระบวนการการตัดสินใจของกลุ่มประชาสังคมแล้ว นโยบายเฉพาะใดๆ ทางการศึกษาคงไม่มีพลังพอที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ได้

ตามที่ได้ชี้ให้เห็นในบทที่ 2 ดัชนีการพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชน (EDI – Education for All Development Index) เสนอวิธีการมองความก้าวหน้าของการศึกษาเพื่อปวงชนวิธีหนึ่งที่ให้ภาพที่ผสมสมพานมากขึ้น เมื่อนำไปเชื่อมโยงกับข้อมูลอื่นๆ ดัชนีตัวนี้จะช่วยให้เข้าใจได้เจนชัดขึ้นถึงผลกระทบของสถาบันที่พัฒนาดีแล้ว ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความช่วยเหลือที่ได้มา รวมทั้งนโยบายเฉพาะด้านการศึกษา ที่มีต่อการบรรลุเป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชน ความสัมพันธ์กับฯ ที่มองเห็นได้จากการศึกษาดัชนี EDI ใน 94 ประเทศที่มีตัวเลขดัชนี EDI ของปีพ.ศ. 2543 อยู่จำเป็นต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ กรณีนี้ เราถึงสามารถเรียนรู้จากความสัมพันธ์นี้ได้

ตัวแปรที่สำคัญ

โดยทั่วไป ประเทศไทยและก็ประเทศไทยที่มีประชากรทุกประเทศมีดัชนี EDI อยู่ในระดับที่สูงหรือปานกลาง การลงทุนในการศึกษาจะลดลงอย่างเห็นได้ชัดจากประเทศไทยที่เป็นประชาธิปไตยเดิมรูปปีศาจที่ใช้อำนาจเผด็จการ โดยประเทศไทยที่เป็นประชาธิปไตยเดิมรูปแบบสหภาพนิยมอยู่กว่าร้อยละ 4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในขณะที่ตัวเลขความสัมพันธ์กับระหว่างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับ EDI ไม่สูงนัก ผลกระทบจะเห็นได้ชัดในประเทศไทยที่มีสถาบันทำงานเดิมรูปแบบ มูลค่าเฉลี่ยต่อหัวของเงินช่วยเหลือที่ได้รับทั้งหมดคิดเป็นผลกระทบทางบางต่อค่า EDI เพราะโครงสร้างทางสถาบันที่มีประสิทธิภาพสามารถนำทรัพยากรที่มีไว้ใช้ได้อย่างเหมาะสม ระดับหนึ่งที่สูงมีผลกระทบลบต่อ EDI การที่มีข้อกำหนดทางกฎหมายรับรองการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในประเทศไทยที่ยากจนแม้จะเป็นประเทศประชาธิปไตยก็ไม่มีผลกระทบทางบางต่อค่า EDI ข้อกำหนดทางกฎหมายจะเกิดประ予以ชันหากสามารถมั่นใจได้ในเรื่องการจัดการศึกษา และประชาชนอยู่ในฐานะที่สามารถได้ประโยชน์จากโอกาสทางการศึกษาเหล่านี้ท่านนี้ ค่าเล่าเรียนมีผลกระทบทางลบ โดยผลที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ชัดขึ้นมากในประเทศไทยที่ใช้อำนาจเผด็จการซึ่งอนุญาตได้ว่ารัฐบาลประชาธิปไตยสามารถทำทางให้ผลที่เกิดขึ้นอ่อนลงได้ เช่น ด้วยการให้เงินสนับสนุนที่มีเป้าหมายเป็นต้น

ความสัมพันธ์กับฯ เหล่านี้จำเป็นต้องอยู่ในสถานการณ์และบริบทเฉพาะของแต่ละประเทศ ในบางกรณี ตัวแปรระดับความท้าทายต่างๆ ทางการศึกษาที่มีค่าอ่อนมาเป็นตัวเลขเหล่านี้เป็นปัจจัยตัวกำหนดด ดังเช่นในตารางที่ 5.1 จะเห็นได้ว่าจำนวนเด็กที่ไม่ได้เข้าโรงเรียนใน 15 ประเทศที่อยู่ในตารางนี้นับเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 40 ของประชากรโลกทั้งหมดที่ไม่ได้เข้าโรงเรียน และมีสัดส่วนที่คล้ายคลึงกันในกลุ่มประชากรโลกที่ไม่รู้หนังสือ และตัวเลขนี้ยังไม่รวมสาระธรรมรัฐประชาธิปไตยของโภ อินเดีย และในจีเรีย ในประเทศไทยเจอร์ เด็กที่ไม่ได้เข้าโรงเรียนและผู้ใหญ่ไม่รู้หนังสือมีสัดส่วนถึงร้อยละ 54 ของประชากรทั้งประเทศ ในประเทศไทยโดยปี พ.ศ. 2542 มีร้อยละ 42.1 ในภาคستان ร้อยละ 38.6 และในประเทศไทย ไม่แนบกันนี้ร้อยละ 37.7 มีอยู่ 17 ประเทศซึ่งทั้งหมดตั้งอยู่ในกลุ่มรัฐอาหรับและแอฟริกาเขตที่ชาวยังคงมีรายงานว่าอัตราการเข้าโรงเรียน (NER – Net Enrollment Rate) อยู่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ในปีพ.ศ. 2543 สำหรับทุกประเทศในกลุ่มนี้และ

ประเทศอื่นๆ ที่ไม่มีข้อมูลในปีพ.ศ. 2543 การปฏิรูปเฉพาะเรื่องหรือโครงการใดโครงการเดียวเฉพาะเรื่องไม่อาจมีผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้ สิ่งที่ต้องทำคือ การขยายการศึกษาขั้นบูรณากรอกไปบนแนวใหม่

นอกจากนี้ สภาพทางภูมิศาสตร์อาจเป็นอุปสรรคต่อนโยบายทางการศึกษา ในกลุ่มประเทศทั้งหมด 203 ประเทศที่บันทึกไว้ในเอกสารแนบท้ายรายงานการศึกษาเพื่อปวงชนบัญสมบูรณ์ มีอยู่ประมาณ 100 ประเทศที่มีประชากรน้อยกว่า 1.5 ล้านคน ส่วนมากจะอยู่ในแถบหมู่เกาะแคริบเบียนและมหาสมุทรแปซิฟิกตอนใต้ การยกข่ายถินที่อยู่และกระแสโลกาภิวัตน์ที่รุกคืบไปอย่างรวดเร็วเพิ่มความท้าทายทางการศึกษาให้กับรัฐบาลของบรรดาประเทศเล็กๆ เหล่านี้ที่มีกำลังจำกัดอยู่แล้วในการจัดโอกาสทางการศึกษาให้สมบูรณ์ในทุกด้าน

แม้ในประเทศไทยอัตราการเข้าโรงเรียนจัดว่าสูง (85 ขึ้นไป) การพยายามสนับสนุนด้านการศึกษาที่มีปัญหาเข้ารับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสภาพทางภูมิศาสตร์ ภาษา ชนกลุ่มน้อย เด็กกำพร้า หรือความยากจนในชนบทหรือในเมืองก็ตามล้วนต้องการการแก้ไขเป็นเรื่องๆ ไปทั้งสิ้น สิทธิของชนกลุ่มน้อยเป็นตัวอย่างที่ดี ในประเทศไทยเด็กในหมู่ชนกลุ่มน้อยมีอัตราไม่เคยได้รับการศึกษาเลยหรือไม่เคยไปโรงเรียนและสูงกว่าเด็กกลุ่มที่พูดภาษาล้วนเป็นภาษาแม่มาก

โดยทั่วไป โศกนาฏกรรมที่ทำให้ระบบการศึกษามีสาระให้บริการพื้นฐานกับเยาวชนได้ ดังที่มิสเตอร์สตีเฟ่น เลโววิส ผู้แทนพิเศษของ联合国ในการสหประชาติเรื่องเชื้อชาติ/อุดสินแผลฟริกากล่าวไว้หลังจากการเยือนแอลฟริกาว่า “ผู้รู้สึกว่า การศึกษา (ที่นี่) อยู่ในที่หนึ่นเหมือน (...) ทุกขณะตั้งแต่เด็กจนมีอนาคตในการศึกษาทำลังกูดโอบล้อมโจนติ” เนพาร์ทั่มณฑลคาวาชูกู-นาตาล ในแอฟริกาใต้ที่เดียวกันมีความต้องการครูเพิ่มถึง 70,000 คน ในปีพ.ศ. 2553

ช่วงเวลาของพันธกิจและเป้าหมาย

การศึกษาเพื่อปวงชนลือเป็นพันธกิจที่หวังประเทศไทยย่างเป็นทางการเสมอมา ได้ขาด แต่การขยายผลพันธกิจดังกล่าวให้เป็นโอกาสทางการศึกษาขั้นนี้ให้เรื่องง่ายในหลายประเทศ กรณั้น พันธกิจเหล่านี้เป็นเวทีที่ชัดเจนของการปฏิบัติและการรับผิดชอบและเป็นเครื่องมือผลักดันให้เกิดนโยบายที่ให้ความสนใจในเรื่องนี้โดยเร่งด่วน

ตามที่ได้แสดงไว้ในบทที่ 1 พันธกิจระหว่างประเทศมีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ ได้แก่ ข้อผูกพันตามสนธิสัญญา และ พันธกิจทางการเมือง ข้อผูกพันตามสนธิสัญญาระบุให้ประเทศไทยต่างๆ กระทำการและรายงานผลการดำเนินงาน และแม้ว่ารายงานจากประเทศต่างๆ จะแตกต่างกันไป แต่ส่วนใหญ่แล้ว ประเทศ

ส่วนมากในโลกได้ให้การรับรองสิทธิ -- โดยสมบูรณ์บ้างเป็นบางส่วนบ้าง -- ในการรับการศึกษา ซึ่งขยายผลเป็นพันธกิจทางการเมือง

รัฐบาลประเทศไทย ยังคงรับแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศด้วย อาทิเช่น เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหสัมരยของสหประชาติและแผนปฏิบัติการตามข้อตกลงที่เมื่อต่อมา ผู้นำประเทศเหล่านี้มีไว้ข้อผูกมัดหากเป็นพันธกิจที่มีอิทธิพลและนับวันจะเป็นเรื่องที่ถูกติดตามผลทั้งในเวทีระหว่างประเทศและระดับชาตินอกขั้นทุกขณะ ประเทศไทยจำนวนไม่น้อยได้นำสิทธิที่จะได้รับการศึกษา普遍化ไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศไทย จากการสำรวจหนึ่งพบว่ามีอยู่ 83 ประเทศใน 131 ประเทศ-- ยกเว้นประเทศไทยในกลุ่ม OECD -- ที่รับรองสิทธิที่จะได้รับการศึกษาในรัฐธรรมนูญของชาติ ทว่าประเทศไทยต่างๆ จะสามารถนำสิทธิที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญเหล่านี้ไปขยายผลเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับและนโยบายที่ชัดเจนได้มากน้อยเพียงใดต่างหากที่เป็นเรื่องที่สำคัญ

รัฐบาลประเทศไทยต่างๆ ได้แนวทางส่วนหนึ่งจากพันธกิจระหว่างประเทศเหล่านี้ รัฐบาลในหลายประเทศกันตั้งเป้าหมายทางการศึกษาระดับชาติที่เฉพาะเจาะจงขึ้นในแผนงานของตนกันมากขึ้น ทั้งนี้ได้รวมถึงเป้าหมายเรื่องที่เกี่ยวกับมิติหญิง-ชายด้วย ประเทศไทยต่างๆ ไม่เพียงใช้ตัวเลขอัตราส่วนการเข้าโรงเรียนสูง แต่ อัตราส่วนการเข้าโรงเรียนโดยมวลรวมมาตั้งเป็นเป้าหมายทางการศึกษาระดับประเทศเพื่อปวงชน เท่านั้น หากยังตั้งมาตรฐานต่อการเข้าเรียน การคงอยู่ในระบบการศึกษา การจัดการศึกษาและการสำเร็จการศึกษาด้วย ในหลายประเทศรวมการรู้หนังสือและการดูแลเด็กก่อนวัยเรียนเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการศึกษา ประเทศไทยภาคีประกาศว่าภายในปีพ.ศ. 2553 การไม่รู้หนังสือจะต้องหมดไปจากประเทศ ประเทศไทยสถาณตั้งเป้าไว้ว่าภายในปีพ.ศ. 2558 จะต้องให้การไม่รู้หนังสือลดลงให้ได้ครึ่งหนึ่งและจะต้องให้อัตราการเข้าโรงเรียนในระดับก่อนวัยเรียนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 ให้ได้ในปีเดียวกัน ฝ่ายประเทศไทยจึงตั้งเป้าไว้ว่า

จะต้องให้การไม่รู้หนังสือลดลงเหลือต่ำกว่าร้อยละ 15 ให้ได้และจะจัดการศึกษาท่องวัยเรียนโดยไม่มีค่าใช้จ่ายและเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นนักเรียนภาคบังคับ

ประเทศไทย – ความเห็นยิ่งใหญ่นักการสังคมและการแบ่งปัน

ในโลกอุดมสังคม การตั้งเป้าหมายที่เกี่ยวเนื่องกับความสำเร็จทางการศึกษาจะเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันเป็นปกติวิถี ความท้าทายอยู่ที่ต้องการจัดการศึกษาคุณภาพดีให้กับนักศึกษาและให้ติดอันดับตัวยิ่งในระบบเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ รัฐบาลของประเทศไทยหรือรัฐธรรมนูญไว้วางแผน “ไม่มีเด็กคนใดถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง” แผนดังกล่าวต้องการขัดความสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่าชั่งมักพบบ่อยในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ครอบครัวชนบทกลุ่มน้อย และในหมู่เด็กที่ทุพพลภาพ ให้หมวดไปภายในปีพ.ศ. 2557 ซึ่งคาดว่าถึงตอนนี้เด็กทุกคนจะมีความสามารถในการอ่าน/ในภาษา ในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ผู้เข้าร่วมประชุมในการประชุมสุดยอดของสหภาพฯ โกรที่เมืองลิสบอนเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2543 ทำความตกลงร่วมกันที่จะมุ่งมั่นต่อไปเพื่อทำให้สหภาพฯ เป็นสังคมเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ที่มีพลวัตรและมีการแบ่งขั้นกัน สูงสุดให้ได้ภายในปีพ.ศ. 2553 ขณะนี้กำลังพัฒนาขั้นตอนเพื่อวัดระดับการพัฒนาซึ่งจะเป็นเครื่องท้าทายให้ประเทศไทยให้ประเทศสมาชิกเร่งพัฒนาการศึกษาและการฝึกอบรมครุในประเทศให้ได้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

ความเป็นผู้นำ

ประเทศไทยทั้งที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา จึงเป็นต้องมีการฐานด้านกฎหมายที่เข้มแข็ง มีทรัพยากรที่พอเพียงและแน่นอน มีการบริหารจัดการที่ดี มีการศึกษาที่รองรับด้วยบุคลากรที่มีความสามารถด้านการศึกษาและกระบวนการของการสอนที่ดี จึงจะสามารถพัฒนาการศึกษาได้ รายงานการศึกษาเพื่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2546/47 ชี้ว่าในประเทศไทยมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก อยู่หลายประเทศที่เห็นได้ชัดว่าการปฏิรูปการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปที่ในมิติที่กว้างกว่าเพื่อส่งเสริม

ประชาธิปไตย ลดความยากจน และในทางอ้อมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจให้ดีขึ้น อาทิเช่น ประเทศไทยเริ่มบังคับใช้กฎหมายฯ จึง เอกวัตร์ คิรินาท และมอริเตเนีย ประเทศคิริลตั้งป้าสนับสนุนโรงเรียนในชนบทและในแหล่งที่มีรายได้ต่ำ และได้แสดงความสนใจด้านกระบวนการสอนที่เกี่ยวข้องด้วยมิติหญิง-ชายเป็นการเฉพาะ ในประเทศคิรินาท (หนุนake แพชฟิก) ผู้นำทางการเมืองที่เข้มแข็งผลักดันให้มีโรงเรียนมัธยมต้น (junior secondary school) ในทุกภาคที่มีคนอาศัยอยู่ ทั้งหมด 20 เกาะ ประเทศคิริลตั้งให้ความสนใจเพิ่มขึ้นในเรื่องของการศึกษาของชนกลุ่มน้อย คนที่ย้ายถิ่นระหว่างชนบทและเมืองใหญ่และคนพิการ อันเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์เพื่อขัดการศึกษาให้เด็กทุกคนและกำหนดเป้าหมายคือการศึกษาภาคบังคับทั่วสิ่งที่มีชีวิต

ประชาสัมคม -- โอกาสแลกเปลี่ยนความคิดกัน

ภายใต้การปฏิรูปว่างๆ นี้ ควรให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาสังคม (civil society organizations – CSOs) ความสำคัญของการจึงกลุ่มประชาสังคมเข้ามาพัฒนาการศึกษาเป็นเรื่องที่ขยันเน้นกันมาหลายครั้งแล้วนั้นแต่การประชุมระดับโลกเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชนเมื่อปีพ.ศ. 2533 ที่จัดโดยประเทศไทย นานาประเทศคล่าว่าถึงกลุ่มธุรกิจและนักวิชาการ ว่า การบริหารมิใช่เป็นการบริหารประชาชนหากเป็นการบริหาร “ร่วมกัน” ประชาชน กลุ่มประชาสังคมมีความหลายหลากหลายมาก ทำให้การพยายามจัดทำแนวโน้มนโยบายโดยรวมเพื่อสนับสนุนความต้องการเฉพาะของประชาสังคมที่มีความหลากหลาย เป็นเรื่องที่ท้าทายอย่างยิ่ง องค์กรภาคเอกชนต่างๆ ที่ทำงานด้านการศึกษาก็ทำงานกันแข่งขันในฐานะผู้ให้บริการทางการศึกษาโดยไม่มีทรัพยากรที่จะไปมีส่วนร่วมและเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องของนโยบายที่ต้องใช้เวลามาก และถึงแม้ว่าจะมีความประสงค์อย่างเด่นชัดกับทั้งมีทรัพยากรพร้อมจะเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องนโยบายแต่ก็ไม่อาจเข้าไปมีส่วนร่วมได้วันเสียแต่ว่ารูบากต่างๆ จะเปิดทางและเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันก็ติดขึ้นท่านั้น

สภาการศึกษาเพื่อป้องชนแห่งชาติพากันถือกำเนิดขึ้นภายหลังจากการประชุมที่ดำเนินการเพื่อเป็นกลไกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ประสานงานและวางแผน แต่การประเมินผลงานทำไม่ได้ยังนัก สภาแลกเปลี่ยนความเห็นร่วมกันในหมู่องค์กรภาคเอกชน (CCNGO – Collective Consultation of NGOs Forum) ที่จัดตั้งขึ้น ณ เมืองปอร์トイ อเลเกโร ประเทศบราซิล ในปีพ.ศ. 2546 สรุปไว้ว่าเป็นเพระเจัดดี้ไว้ไม่ดี ในขณะที่มีงานสำรวจเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในประเทศเขตเอเชียและแปซิฟิกซึ่งว่าสภาพเหล่านี้ทำหน้าที่หลักเป็นกลไกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลทั่วสารภัน อุปสรรคสำคัญของการหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพได้คือ การขาดความรู้ในทางวิชาการและในทางการเมือง ในประเทศแอฟ

ริกา 11 ประเทศไทยองค์การยูนนานสกูโกลได้ริเริ่มแผนเพื่อสนับสนุนให้กลุ่มประชาสังคมมีส่วนช่วยการศึกษาได้มากขึ้นด้วยการส่งเสริมทักษะด้านอาชีพให้ห้องภาคประชาสังคมและภาคเอกชน

การสร้างโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับรัฐบาลมักเกิดขึ้นในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตัวอย่างเช่น ในประเทศไทยก้าวตามมา หลังการลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพปีพ.ศ. 2538 ที่เกิดมีกระบวนการการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อให้คำจำกัดความของการปฏิรูปและดึงภาคประชาสังคมเข้ามายในการจัดทำนโยบาย มีการดึงชนพื้นเมืองและประชาชน กลุ่มอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการศึกษา ที่ประชุมได้ออกเสนอกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ที่ประชุมได้ออกเสนอกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ ในประเทศไทยเวียดนามแผนการศึกษาเพื่อป้องชนแห่งชาติปีพ.ศ. 2546-2558 ได้จัดทำขึ้นจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางระหว่างจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทยทั้งหมด 61 จังหวัด ในประเทศไทยอนเดียรัฐบาลเพื่อพิมพ์แผนปฏิบัติการเพื่อการศึกษาแห่งชาติซึ่งกำหนดแนวทางการศึกษา นักพัฒนาสังคมเชิงรุก อาจารย์มหาวิทยาลัย ตัวแทนสหภาพครุ ตัวแทนรัฐบาลท้องถิ่น กลุ่มศูนย์รัฐเข้าร่วมพัฒนาการศึกษาด้วย การเข้ามามีส่วนร่วมที่เป็นทางการมากกว่าที่เคยได้ในประเทศไทยบรรชิต สถาบันวิหารซึ่งจัดตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2533 ปฏิบัติงานดังแต่ในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันระหว่างตัวแทนประชาสังคม ภาคการให้บริการ และตัวแทนจากรัฐบาล สถานีสื่อส่วนใหญ่จะเน้นงานในด้านสุขอนามัยและการศึกษาโดยคุณแล้ว่องทัศนพยากรของรัฐ และโครงสร้างพื้นฐานในโรงเรียน ที่ประชุมรวมของชุมชน รวมทั้งศูนย์อนามัยชุมชน

แม้ว่ากลุ่มประชาสังคมคุณเมื่อจะได้เรียนรู้จากการทำงานในระดับระหว่างประเทศและระดับชาติ รวมทั้งจากการส่งเสริม ให้ใช้กลยุทธ์เพื่อสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายอย่างแข็งขันก็ตาม แต่ก็ยังไม่เป็นที่แน่ใจได้ว่า ทศวรรษนี้ จะเรียกว่าเป็นทศวรรษของการมีส่วนร่วมมากกว่าทศวรรษก่อน (พ.ศ. 2533-2542) หรือไม่

การกระจายศูนย์ เพื่อการเรียนรู้ที่ดีกว่าหรือ

การปฏิรูประบบราชการเพื่อสนับสนุนการกระจายศูนย์มักยกขึ้นเป็นตัวอย่างของหนทางหนึ่งสู่การตอบสนองความต้องการในท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการสำรวจชิ้นห้องน้ำที่มีน้ำมาน้ำที่ระบุว่าร้อยละ 80 ของประเทศที่กำลังพัฒนากำลังทดลองใช้การกระจายศูนย์ในรูปใดรูปหนึ่งอยู่ เหตุจุ่งใจในการถ่ายโอนอำนาจของรัฐไปในระดับท้องถิ่นนั้น แตกต่างกัน บ้าง ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรความช่วยต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือของการสนับสนุนประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น บ้างก็เป็นผลมาจากการแรงกดดันทางการเมืองเฉพาะเรื่องไป ตัวอย่างเมื่อไม่นานมานี้ได้แก่การถ่ายโอนอำนาจในป้าปันนิวัตน์ พลีบีนส์ สถาพรสเซย์และชูดาน ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อป้องกันการถูกครอบครองอำนาจ นอกจากนี้ยังมีเหตุจุ่งใจอย่างอื่นด้วย เช่นเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารงาน ตัดทอดภาระด้านการเงินของรัฐบาลกลางลง

แม้ว่าการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างการกระจายศูนย์กับการศึกษาที่เกิดขึ้นจะทำได้ยาก แต่ก็ยังพอมีกรณีศึกษาให้ศึกษาได้บ้าง ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2535 ประเทศไทยอนเดียร์ได้พัฒนาการกระจายศูนย์ขึ้นเรื่อยๆ นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงในรัฐธรรมนูญที่บังคับให้แต่ละรัฐแต่ตั้งองค์กรของผู้แทนในชนบทและในเมือง ในบางรัฐ ผู้มีอำนาจในหมู่บ้านจะรับผิดชอบตรวจสอบการทำงาน นำร่องโรงเรียน จัดให้มีการแยกจ่ายหนี้สือเรียนและเครื่องแบบนักเรียน โดยไม่มีค่าใช้จ่ายและบริหารทุนการศึกษาสำหรับชนชั้นทางสังคมที่กำลังดี ไว้รวมทั้งเด็กจากชนเผ่าต่างๆ ด้วย ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนคือ ผู้ปกครองเดินทางสู่ลูกสาวไปรับการศึกษามากขึ้น แต่การศึกษานางชิ้นก็ระบุว่า เรื่องของผลประโยชน์ส่วนตัวยังคงมีอิทธิพลอยู่มากและเจ้าหน้าที่ระดับหมู่บ้านเองบางครั้งก็ขาดความเชื่อใจว่าจะทำงานให้บรรลุผลได้ ในขณะเดียวกัน หน่วยงานที่คุ้มครองเรียนภาคบังคับได้รับมอบหมายให้ช่วยผู้บริหารของโรงเรียนและครุ ส่งเสริม

ให้ผู้ปกครองสนับสนุนการศึกษาของลูก และช่วยในด้านการพัฒนาทรัพยากรเพื่อใช้ในการศึกษา บรรชิตเป็นประเทศไทยหนึ่งซึ่งมีระบบที่มีการกระจายศูนย์ยังประมาณมากที่สุดในบรรดาประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ภายใต้การก้อนหนึ่งที่จะใช้เพื่อการศึกษาจะกันไว้ให้แบ่งสันกันระหว่างรัฐต่างๆ และเมืองต่างๆ เพื่อให้แน่ใจว่าจะมีเงินลงทุนขั้นต่ำในระดับที่พอเพียง สำหรับการศึกษาของเด็กแต่ละคน และยังกันเงินไว้อีกด้วย ก้อนหนึ่งสำหรับรัฐซึ่งทรัพยากรที่ได้ยังไม่พอที่จะดำเนินการให้บรรลุภาระรับผิดชอบนี้ด้วย

ข้อมูลที่มีจันถีปัจจุบันนี้บ่งชี้ว่า การกระจายศูนย์เป็นการขยายสถานที่ที่รับผิดชอบในการบริหารเป็นหลัก เรื่องที่จะมีการพิจารณาถึงนิยามรวมทั้งการติดตามประเมินผลการเรียนการสอนนั้นไม่ค่อยมีหลักฐานปรากฏ เช่นเดียวกับที่มีหลักฐานน้อย

มากที่ปัจจุบันว่าการกระจายศูนย์มีผลต่อผลลัพธ์ทางการศึกษา ในขณะที่หลายประเทศกำลังอยู่ในครรลองของการกระจายศูนย์ ประเทศเหล่านั้นควรระวังเป็นพิเศษที่จะไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษามากขึ้นไปอีก

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาที่สามารถรับได้

ทุกอย่างแพลงลิ่วเมื่อเป็นคนจน มีการศึกษาหลายต่อหลายครั้งที่พบว่าความยากจนเป็นอุปสรรคสำคัญของการศึกษา การศึกษาใน 6 ประเทศ⁷ เมื่อไม่นานมานี้ยืนยันว่าขาดเงินเป็นปัจจัยหลักของการอุดหนุนโรงเรียน การศึกษาซึ่งพึงอึง ว่า แม้ในครอบครัวที่ยากจนที่สุดก็จะคำนึงถึงคุณภาพและความสอดคล้องของการศึกษาในโรงเรียนกับชีวิตและสังคมหรือ ความต้องการของคนหรือไม่ และพบว่าเมื่อต้องตัดสินใจว่าจะส่งลูกคนใดไปเรียน มักไม่เลือกส่งเด็กผู้หญิง เมื่อเป็นเช่นนี้ เกิดอะไรขึ้นเมื่อรัฐบาลตัดสินใจให้การศึกษาระดับประถมศึกษาโดยไม่มีค่าใช้จ่าย การศึกษาประเทศแอฟริกาในเขตทึ่งชา รา ร ประเทศ⁸ ที่มีการประกาศให้การศึกษาระดับประถมศึกษาไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายมา 9 ปีก่อนแล้วมีผลที่น่าศึกษา ล่าสุดใน ประเทศเคนยาในปีพ.ศ. 2545 ผู้หาเสียงเป็นประธานาธิบดีคนต่อไปได้ใช้ร่องน้ำเป็นประเด็นหลักในการหาเสียง ที่ในโรมบี (เคนยา) เมื่อต้นปีพ.ศ. 2546 โรงเรียนหลายแห่งมีนักเรียนเข้ารับการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว บางแห่งเพิ่มขึ้นถึงเท่าตัว ส่วนคำว่า “ไม่เสียค่าใช้จ่าย” นั้นก็มีหลายรูปแบบ – ในสหราชอาณาจักรและประเทศไทย เช่น สำหรับครื่องแบบและหนังสือ เรียนยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาตามปกติอยู่ รัฐบาลของทั้ง 5 ประเทศเพิ่มสัดส่วนของงบประมาณให้กับ การศึกษา กระบวนการเพิ่มงบประมาณนี้เป็นการตอบสนองต่อจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นเสียเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อหัวลดลงอย่างมาก การรักษาคุณภาพทางการศึกษาในสถานการณ์เช่นนี้เป็นไปได้ยากและข้อคง ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกอยู่เป็นอย่างมาก การศึกษามีไม่นานมานี้พัฒนาการอุดหนุนโรงเรียนในระดับที่มี นัยสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน แต่พัฒนาการขาดครุฑ์ที่มีคุณสมบัติถึงอย่างหนักในประเทศมาลาวี จากการคาดการณ์ ของสื่อในที่ประทุมพบว่าประเทศเหล่านี้จะต้องการความช่วยเหลือทางการศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัวเพื่อให้สามารถ ดำเนินการต่อไปให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้เด็กทุกคนได้ภายในปีพ.ศ. 2558 นโยบาย เหล่านี้ดำเนินการโดยมีภาคหลังของโรคยอดสั่งส่งผลกระทบกับกำลังครุ พลเมืองที่มีความสามารถที่จะเข้าร่วมใน การศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศอุตสาหกรรมและประเทศหัวเฉียวหัวต่อ

แม้ว่ารายงานฉบับนี้จะให้ความสำคัญอันดับแรกกับประเทศที่งานการบริการล้ำหน้าของ การศึกษาเพื่อปวงชนเป็นงานที่ ให้กลุ่มคนจำนวนมาก แต่ประเทศอุตสาหกรรม และประเทศที่อยู่ระหว่างหัวเฉียวหัวต่อ⁹ ก็ประสบปัญหานำในการนำสืบทอดกงที่เมือง ดาการ์ นามีกูบติดให้เข้ากับนวนิพนธ์ของประเทศตนด้วยเหมือนกัน แม้จะมีการศึกษาภาคบังคับมานานนี้ศศตวรรษแล้วก็ตาม ประเทศอุตสาหกรรมต่างๆ ก็ยังไม่สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสูงให้กับเด็กทุกคนได้ จากการประมาณคร่าวๆ ยังมี ความต้องการทางการศึกษาที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองอยู่ที่ประมาณร้อยละ 10-20 ของประชากรทั้งหมด สถานการณ์ใน ประเทศหัวเฉียวหัวต่อของประเทศไทยไม่ได้ดีกว่าภูมิภาคที่กำลังพัฒนาบางแห่งอย่างมีนัยสำคัญ ประสบการณ์ของประเทศ เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า แม้การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้เด็กทุกคนก็เป็นความสำเร็จที่เป็นไปได้ พร้อมที่จะถูกวิเคราะห์ ทางเศรษฐกิจ-สังคมทำลายได้ทุกเมื่อ

ประเทศอุตสาหกรรมน้อยมากที่กำหนดนโยบายการศึกษาในกรอบของการศึกษาเพื่อปวงชน และมีเพียงไม่กี่ประเทศ เท่านั้นที่มีแผนการศึกษาเพื่อปวงชน แผนการศึกษาของประเทศนอร์เวย์ของงานการพัฒนาระหว่างประเทศเป็นประเด็น หลักของการศึกษาเพื่อปวงชน ประเทศในยุโรปหลายประเทศเห็นความสำคัญของมิติด้วยประเทศที่มีต่อการกำหนด นโยบายการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษามากขึ้นทุกขณะดังเห็นได้จากตัวบ่งชี้ต่างๆ ที่ใช้เปรียบเทียบผลการดำเนินงาน ด้านการศึกษาและการบ่งชี้วิธีการปฏิรูปต้นแบบต่อว่าดี การศึกษาโดยไม่มีค่าใช้จ่ายและภายใต้ใช้ในการเรียนการสอนสำหรับ ชนกลุ่มน้อยนับเป็นประเด็นที่โดดเด่นเช่นกัน ประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจกันได้แก่การพยายามดึงเยาวชนซึ่งเรียนไม่จบชั้น มัธยมศึกษา ความพยายามนี้กระตุ้นให้มีนโยบายใหม่ ในการศึกษาเพื่อปวงชน ไม่ว่าจะเป็นในประเทศสหราชอาณาจักรและประเทศอื่นๆ กำลัง ทดลองใช้ “บัญชีการเรียนรู้ส่วนบุคคล” เพื่อประกันสิทธิในการเรียนโดยไม่จำกัดอายุ เวลา สถานที่และผู้จัดการศึกษา

⁷ บังคลาเทศ เคนยา เมียวดี ศรีลังกา ญี่ปุ่น แคนาดา และเซเชลส์ ศึกษาโดยขอส อนขอ และคอมฯ การไปให้จึงคงกางกูน - ค่าใช้จ่ายในการส่งลูกเข้าเรียน การศึกษาเปรียบเทียบในหกประเทศ กรรมการพัฒนาระหว่างประเทศ แห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2545

⁸ เกนยา มาลawi ญี่ปุ่น ศรีลังกา ไทยและประเทศไทยนี้ยังคงและแซมเบีย

⁹ คำว่าหัวเฉียวหัวต่อ ในที่นี้หมายถึง ประเทศที่กำลังปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจที่ควบคุมโดยรัฐบาลเป็นระบบตลาดเสรี

ในการวิเคราะห์สถานการณ์ในประเทศตอน โดยอาศัยแผนการศึกษาเพื่อป้องชนเป็นเกณฑ์ ประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวียขึ้น เน้นปัญหาที่เกี่ยวกับความพิการด้านสมองและด้านร่างกาย ปัญหานอกลุ่มน้อย และปัญหานอกลุ่มที่ระดับการรู้หันสีอ่อนลง ในแผนการศึกษาได้ให้ความสนใจกับประเด็นเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศไว้ด้วย เอกสารของประเทศนอร์เวย์ระบุไว้ว่า “นอร์เวย์เป็นประเทศที่แบ่งแยกเพศในการทำงานมากที่สุดประเทศหนึ่งในประเทศ OECD ทั้งหลาย เป้าหมายหนึ่งของสภาพัฒนาปรับสำหรับปีพ.ศ. 2558 คือการเพิ่มจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการทำให้วิชาเหล่านี้น่าสนใจมากขึ้นสำหรับเยาวชนที่เป็นผู้หญิง”

ประเทศที่กำลังออกจากเศรษฐกิจระบบที่ควบคุมโดยรัฐมาสู่ระบบตลาดเสรีในยุโรปและເອົ້າກຳລັງຕ່ອສູ້ກັບແນວໃນນີ້ທີ່
ลดลงของการເຫຼົາໂຮງເຮືອນ ໃນປະເທດສາທາລະນະລົມໄຕ ອັດຕາການເຫຼົາໂຮງເຮືອນໂດຍຮັມຄຸດລົງຈາກ 93.1 ນາມເປັນ 83.8
ໃນຊ່ວ່າງປີ.ພ.ສ.2533 ລົງປິ. 2543 ຈໍານວນເດືອນທີ່ຢູ່ອັກໂຮງເຮືອນສູງທີ່ຂ່າຍເຈັນທີ່ໄມ້ມີເຈັນພອສຳຫັນ
ຄໍາໃຊ້ຈ່າຍໃນໂຮງເຮືອນໄດ້ ໃນສະພາພັສເຊີຍ ການປົງປົງປະບົບການສຶກສາໃຫ້ເປັນສົມຍໍໃໝ່ມໍສ່ວນທີ່ນີ້ເປັນການຜັກດັນມາຈາກ
ວິສັດທະນາໃນຮະບາຍາທີ່ຕ້ອງການໃຫ້ຮັສເຊີຍເປັນສັງຄົມໜັງສັງຄົມອຸດສາຫກຮຽນທີ່ຕ້ອງພື້ນໜູ້ລ່າງວ່າສາຮເປັນສຳຄັນທີ່ຈະກຳລັງ
ຮັສເຊີຍສາມາດແພັ່ງຂັນໃນຮະບົບເສຍງົງຈົງຂ້າມາດໃສ່ໄດ້ ແຜນຂອງຮັບປັດໃຫ້ການສັນໃຈເປັນພິເສດຍໃນເງິນຕະຫຼາດ
ການຄາ້ວາໃຫ້ສາມາຮັດຢືນຢັນໄດ້ມາກັນ

ประเทศที่กำลังออกจากเศรษฐกิจระบบที่ควบคุมโดยรัฐมาสู่ระบบตลาดเสรีในยุโรปและເອົ້າກຳລັງຕ່ອສູ້ກັບແນວໃນນີ້ທີ່
ลดลงของการເຫຼົາໂຮງເຮືອນ

การปฏิรูปเพื่อการศึกษาที่ดีขึ้นเป็นแผนของทั่วโลก

การศึกษาเพื่อป้องชนเป็นแผนของประเทศทั่วโลก ในหมู่ประเทศที่กำลังพัฒนา ความท้าทายที่หนีกວ່ານີ້ກີ່ອກຈັດໃຫ້
ເດືອກຸກຄົນໄດ້ເຈົ້າຮັບການສຶກສາທີ່ໜ້າມີໃນຮະບາຍາທີ່ນັບວ່າສັນ ຄວາມກົດດັນທີ່ຕ້ອງຮັບທຳມານີ້ໃຫ້ສຳເນົາທຳໃຫ້ຍາກທີ່ຈະ
ສາມາດຕອບສັນອອກຈັດໃນການຮັບຮັດການສຶກສາໃຫ້ຍຸດທະຮົມ ແມ່ປະເທດອຸດສາຫກຮຽນເອງກີ່ກຳລັງພື້ນໜູ້ໃນຮະບາຍາ
ປັດຕະຫຼາດຢູ່ອັນຫາຍາຫາກໄດ້ຍ່າງຍຸດທະຮົມ ແມ່ປະເທດອຸດສາຫກຮຽນ ກຳລັງອູ້ໃນຮະບາຍາທີ່ຈະກຳລັງພື້ນໜູ້ໃນຮະບາຍາ
ການປະໜຸມເພື່ອກຳຫານຄົນໂຍນາຍການສຶກສາຂອງທັງປະເທດອຸດສາຫກຮຽນ ປະເທດທີ່ລົງທຶນຫົວໜ້ວຕ່ອ ແລະປະເທດທີ່ກຳລັງພື້ນໜູ້
ບັນເສັ້ນທາງແກ່ກາງເຫັນຢືນຢັນໃນການເຫົ້າຮັບການສຶກສາໃຫ້ເດືອກຸກຄົນ ຈະເກີດບັນເສັ້ນຈາກຂອງຈົງໃຫ້ໄດ້ສຶກສາປະເທດ
ກັນຮະຫວ່າງກົມືກາດຕ່າງໆ ກັນໃນໂລກ

บทที่ 6

ไปห้องพัฒนากิจระหว่างประเทศ

สภาพความช่วยเหลือระดับโลก

ความช่วยเหลือตาม FTI

กิจกรรมกับความสำเร็จ

การประสานงานการศึกษาเพื่อปวงชน

หากอยากรู้ว่าในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา ความช่วยเหลือทั่วโลกที่ให้กับการพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชนก้าวหน้าไปเพียงใด จำเป็นต้องมองผ่านตาทั้งสองข้าง ข้างหนึ่งเป็นแนวโน้มของความช่วยเหลือที่ให้เพื่อการศึกษา ส่วนอีกด้านเป็นแผนใหม่ๆ ที่เป็นแผนระหว่างประเทศด้านการศึกษา สองร่องน้ำรวมทั้งจำนวนที่ในการส่งเสริมการประสานงานระหว่างประเทศเป็นสิ่งที่จะเคราะห์กันในบทนี้

ความช่วยเหลือโดยรวมเบยิบสูงขึ้น

ความช่วยเหลือที่ให้กับประเทศไทยกำลังพัฒนาลดลงในช่วงปีพ.ศ. 2533-2542 เมื่อว่าจะเริ่มนิแนวโน้มขึ้นบ้างนับแต่ปีพ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ความช่วยเหลือทั่วโลกเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.7 ตามมูลค่าที่แท้จริง (หลังหักอัตราเงินเฟ้อออกไปแล้ว) จากปีพ.ศ. 2543-2544 เป็นเงินถึง 52.4 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ กระนั้นตัวเลขความช่วยเหลือก็ยังอยู่ต่ำกว่าตัวเลขของปีพ.ศ. 2533 ซึ่งสูงถึง 60.6 พันล้านเหรียญ ความช่วยเหลือจากองค์กรทวิภาคีคิดเป็นร้อยละ 69 ของความช่วยเหลือทั่วโลกในปีพ.ศ. 2544 ความช่วยเหลือที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543 เป็นเพราะความช่วยเหลือจากองค์กรทุกภาคีที่เพิ่มขึ้นเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ได้รับจากนานาชาติ โลก และสหภาพยุโรป แอฟริกาเขตตั้งจะชาราได้รับความช่วยเหลือเกือบหนึ่งในสี่ของการช่วยเหลือการพัฒนาแบบทางการ (ODA – Official Development Assistance) ตามด้วยเอเชียตะวันออกในสัดส่วนหนึ่งในหกและเอเชียใต้และเอเชียตะวันตก ในสัดส่วนหนึ่งในสิบ ความช่วยเหลือที่ให้กับเอเชียตะวันออกและหมู่เกาะแปซิฟิกลดลงไปปีบ้างในช่วงสองปีอยู่สองครั้งคือ พ.ศ. 2541-2542 และพ.ศ. 2543-2544 และความช่วยเหลือที่ให้กับแอฟริกาเขตตั้งจะชาราและเอเชียใต้และเอเชียตะวันตกสูงขึ้นเล็กน้อย

ความช่วยเหลือแบบทวิภาคีสำหรับการศึกษาลดลง...

เช่นเดียวกับการช่วยเหลือการพัฒนาแบบทางการ (ODA) ความช่วยเหลือแบบทวิภาคีลดลงในช่วงปีพ.ศ. 2533-2542 จากเกือบ 5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เมื่อช่วงต้นกิจกรรมลงมาต่ำกว่า 4 พันล้านเหรียญล้านบาทในปีพ.ศ. 2544 และเริ่มอย่างมาก ลดลง และเมื่อร่วมความช่วยเหลือทั่วสองปีเข้าด้วยกัน ความช่วยเหลือแบบทวิภาคีลดลงร้อยละ 16 และความช่วยเหลือทั่วโลกลดลงจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 8 ในช่วงพ.ศ. 2541-2542 และ 2543-2544 (ดูในตาราง 6.1)

มีอยู่ 6 ประเทศได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร และสหราชอาณาจักรที่ให้ความช่วยเหลือมากกว่าสามในสี่ของความช่วยเหลือแบบทวิภาคีทั่วโลกที่ให้สำหรับการศึกษาในช่วงปีพ.ศ. 2543-2544 เมื่อว่าสามประเทศแรกจะเป็นประเทศที่ลดความช่วยเหลือลงในช่วงสองปีนี้

... ในขณะเดียวกันส่วนแบ่งสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงขึ้น

ตรงกันข้าม ความช่วยเหลือสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานกลับเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 60 จาก 486 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เป็น 800 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในช่วงเวลาระหว่างปีพ.ศ. 2541-2542 กับ 2543-2544 การสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานจากกลุ่มประเทศ OECD-DAC เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13 เป็นร้อยละ 24 ของความช่วยเหลือทวิภาคีเพื่อการศึกษาในช่วงเวลาเดียวกัน มีประเทศอยู่กลุ่มหนึ่งที่มีหลักฐานที่น่าพอใจเกี่ยวกับความช่วยเหลือที่ให้เพิ่มขึ้นสำหรับการศึกษา (รวมทั้งการศึกษาขั้นมูลฐานที่อยู่ในตัวเลขรวมด้วย) ได้แก่ เบลเยียม แคนาดา เดนมาร์ก ลักเซมเบร็ก โปรตุเกส และสหราชอาณาจักร ในบางประเทศ (ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น) ความช่วยเหลือสำหรับการศึกษาโดยรวมลดลงแต่ความช่วยเหลือสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้น สำหรับประเทศไทย (อดัตเตรีย เยอรมัน สวิตเซอร์แลนด์ และประเทศไทยในกลุ่มสแกนดิเน维ียอิก 3 ประเทศ) ความช่วยเหลือสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานลดลง อย่างไรก็ตามเพื่อให้ได้ภาพที่สมบูรณ์ทั้งหมดของความช่วยเหลือสำหรับการศึกษาควรรวมเงินช่วยเหลือที่ให้กับงบประมาณของรัฐโดยตรงและที่ให้สำหรับการศึกษาโดยตรงภายใต้แผนงานในภาคอื่นๆ ด้วย

ในคำแคลงนโภบายเมื่อไม่นานมานี้ หน่วยงานทวิภาคีชี้ให้เห็นการสนับสนุนการศึกษาที่แข็งขันโดยเน้นถึงบทบาทของการศึกษาในการลดความยากจน และมีหลายหน่วยงานที่เรียกร้องให้สนับสนุนการพัฒนาโอกาสของเด็กผู้หญิงและผู้หญิงเป็นการเฉพาะ สิ่งที่เหล่านี้มาพร้อมกับการให้สัญญาเรื่องการสนับสนุนทางการเงินก้อนใหม่ๆ ในการประชุมสุดยอดของประเทศกลุ่ม G8 ที่เมืองคานานาสกีส์ ประเทศแคนาดา (พ.ศ. 2545) ผู้ปั่นและแคนาดาประกาศเพิ่มเงินสนับสนุนการศึกษาระดับพื้นฐาน ในที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการให้เงินช่วยการพัฒนาที่เมือง Monterrey ประเทศเม็กซิโก ในปีเดียวกัน ฝรั่งเศสก็กล่าวถึงการเพิ่มการช่วยเหลือการพัฒนาแบบทางการของฝรั่งเศสให้เป็นร้อยละ 0.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเป็นเวลาสิบปี สร้างสรรค์เมริการีก่อประการสร้างในอีกสามปีข้างหน้าจะเพิ่มการช่วยเหลือในเรื่องสำคัญจริงๆ แก่ประเทศกำลังพัฒนาอีกร้อยละ 50 นับเป็นจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นอีก 5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ จากรอบที่ให้อัญในปีจุนปี ภายในปีพ.ศ. 2549 เงินช่วยเหลือก้อนใหม่นี้จะนำไปเข้าบัญชี Millennium Challenge Account ซึ่งจะเก็บไว้ให้ประเทศที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นตั้งใจ นโยบายการพัฒนาที่มีเหตุผลได้ นอกจากนี้ ความช่วยเหลือของสร้างสรรค์เมริการีสามารถใช้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานกันได้ สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานกันเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 50 ในช่วงปีพ.ศ. 2544-2546 ประเทศเนเธอร์แลนด์ประการเมื่อไม่นานมานี้ว่าตั้งใจจัดสรรเงิน 2.5 พันล้านยูโร (2.9 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ) ให้เป็นเวลา 5 ปีเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระบบที่ดีดึงดูดเงินสนับสนุน

ซอฟต์วิเคราะห์ที่ดีดึงดูดเงินช่วยเหลือประมาณร้อยละ 27 ของความช่วยเหลือแบบทวิภาคีสำหรับการศึกษา ตามมาด้วยเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกในสัดส่วนร้อยละ 22 และรัฐอาหรับในสัดส่วนร้อยละ 16 (ครุํป 6.2) ภูมิภาคอื่นๆ อาทิเช่นเอเชียใต้และเอเชียตะวันตกซึ่งมีสัดส่วนเด็กที่อยู่นอกโรงเรียนในสัดส่วนถึงหนึ่งในสามของโลกกำลังเพิ่มขึ้นปีละ 1% ท่านองเดียวทันเดือนที่ให้เงินสนับสนุนน้อยกว่ามาก (ร้อยละ 10) ภูมิภาคที่ให้เงินสนับสนุนมากกว่านี้ให้แก่ประเทศกลุ่มละตินอเมริกาและหมู่เกาะแคริบันเป็นจำนวนมาก จากการวิเคราะห์ข้อมูลระดับประเทศพบว่า หัวระบบที่ดีที่สุดเป็นระบบที่ดำเนินการได้ดีกว่าที่ดึงดูดเงินสนับสนุน ตัวอย่างเช่น จากการวิเคราะห์ประเทศ 77 ประเทศพบว่าความช่วยเหลือแบบทวิภาคีต่อเด็กที่อยู่นอกโรงเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญพร้อมกับระดับการเข้าโรงเรียนสูง แต่ในท่านองเดียวทันการวิเคราะห์ประเทศ 120 ประเทศที่มีตัวเลขพวนน้อยที่สุดว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอย่างเห็นได้ชัดระหว่างอัตราการรู้หนังสือและเงินสนับสนุนต่อหัวสำหรับผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือ

การช่วยเหลือแบบพหุภาคี

ความช่วยเหลือจากสมาคมการพัฒนาระหว่างประเทศ (IDA – International Development Association) ของธนาคารโลกลดลงมาหนึ่งแต่ก่อตั้งทศวรรษ 1990s (ปีพ.ศ. 2533-2542) การศึกษาที่ตกลงมาตั้งกันในสัดส่วนของเงินที่ให้ขึ้นมาทั้งหมดในปีก่อนๆ ในปีจุนปี สดส่วนเงินอุดหนุนของ IDA อยู่ที่เพียงครึ่งหนึ่งของระดับเงินอุดหนุนเมื่อก่อตั้งทศวรรษ 1990s ประเทศที่จัดอันดับไว้ในอันดับสูงได้แก่ ซอฟต์วิเคราะห์ที่ดี อาทิเช่น ความช่วยเหลือจากองค์กรพหุภาคีต่างๆ (ไม่นับธนาคารโลก และประเทศไทย) ที่ให้กับการศึกษาขั้นพื้นฐานลดลงในช่วงปี 2541- 2542 และ 2543-2544 อันเป็นผลมาจากการช่วยเหลือที่ได้รับจากธนาคารพัฒนาระดับภูมิภาค

โดยสรุปแล้ว ความช่วยเหลือสำหรับการศึกษาไม่ว่าจะเป็นแบบทวิภาคีหรือพหุภาคีก็ลดลงในช่วงปีพ.ศ. 2541-42 และพ.ศ. 2543-2544 แม้ว่าจะมีแนวโน้มในทางบวกสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน ความช่วยเหลือแบบทวิภาคีมีสัดส่วนการให้ที่สูงที่สุด กระนั้นระดับการช่วยเหลือการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีจุนปี 1.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ต่อปีซึ่งนับว่าขั้นต่ำอยู่แล้วเทียบกับประมาณการความช่วยเหลือที่สร้างสรรค์เมริการะให้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 5.6 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ต่อปีซึ่งต้องใช้ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้เด็กทุกคนตามรายละเอียดในรายงานการศึกษาเพื่อปีงบประมาณ ปีพ.ศ. 2545

การให้ความสนใจต่อมิติหญิง-ชาย

เป้าหมายด้านมิติหญิง-ชายสะท้อนอยู่ในพัฒนกิจของความช่วยเหลือมากน้อยเพียงใด หุ้นส่วนด้านกลยุทธ์ที่ยังคงสำหรับการศึกษาของเด็กผู้หญิง¹⁰ กล่าวว่าประเทศเดินเรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างเพศนี้เข้าไปมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นทุกขณะใน

¹⁰ หุ้นส่วนที่ประกอบด้วยกรรมเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาฯ องค์การอนามัยโลก และธนาคารโลก

นโยบายขององค์กรที่ให้เงินช่วยเหลือหอหลายองค์กร องค์กรที่วิภาคร้ายแต่ได้ออกแคลงการณ์นโยบายกำหนดให้เรื่องความท่าเที่ยมกันระหว่างเพศเป็นวัตถุประสงค์หลัก กระบวนการที่ประดิษฐ์ร่องมิติหญิง-ชายจะได้รับการกล่าวถึงกันอย่างจริงจังในโครงการหรือแผนการต่างๆ ในภาคการศึกษามากน้อยเพียงใดนั้นเป็นเรื่องที่ยังไม่กระจ่าง การศึกษาเอกสารกลุ่มธุรกิจการลดความยากจนสืบบันพวนว่ามีการกล่าวถึงประเด็นเรื่องมิติหญิง-ชายไว้น้อยมากจนน่าตกใจ¹¹ มีการวิเคราะห์ที่ยังอ่อนหลักฐานเรื่องปัจจัยที่ขับขี่ให้เด็กผู้หญิงเข้ามารับการศึกษายิ่งเต็มที่ได้ หลักฐานที่อ่อนเพี้ยมปราบฎให้เห็นเด่นชัดในรายงานเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหสวรรษระดับประเทศ ซึ่งโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติหรือยูเอ็นดีพีได้ทบทวนรายงานจาก 13 ประเทศและพบว่าไม่ใช่ทุกประเทศมีข้อมูลเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำหรือการกีกันทางเพศ ยิ่งกว่านั้นมีอยู่ถึง 3 ประเทศที่ไม่กล่าวถึงประเด็นเรื่องมิติหญิง-ชายในการศึกษาเลย

ความคิดริเริ่มระหว่างประเทศ

ความมุ่งมั่นระดับโลกผลักดันให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ๆ ขึ้นทั่วโลกอย่างรวดเร็ว รวมถึงเงินทุน และการพัฒนาระหว่างประเทศด้านการให้เงินทุนเพื่อการพัฒนาและให้เกิดความร่วมมือในขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือ กองทุนโลกเพื่อต่อสู้กับโรคเอดส์ วัณโรค และมาเลเรีย นับเป็นตัวอย่างที่ดี

Fast-Track Initiative (FTI) เป็นกระบวนการที่ธนาคารโลกริเริ่มขึ้นและเริ่มดำเนินการครั้งแรกเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2545 เพื่อให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและทางการเงินโดยด่วนและต่อเนื่องในอัตราที่เพิ่มน้ำหนักเพื่อให้ประเทศที่มีนโยบายแต่ยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายของการให้การศึกษาระดับประถมศึกษากับเด็กทุกคนได้ภายในปีพ.ศ. 2558 FTI ก่อให้เกิดความคาดหวังอย่างสูงว่าจะมีการผันเงินช่วยเหลือให้มากพอที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายนี้ได้แต่ก็ต้องได้แรงสนับสนุนที่มากพอและเฉพาะเจาะจงจากนานาประเทศเพื่อสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ ประเทศต่างๆ ที่มีเอกสารกลุ่มธุรกิจการลดความยากจนและมีแผนของภาคการศึกษาที่น่าเชื่อถือและผ่านการทดลองแล้วทุกประเทศสามารถจัดทำข้อเสนอขอเข้าร่วมกับ FTI ได้ แผนที่เสนอมาจะพิจารณาโดยอิงกรอบตัวบ่งชี้ชั้นนำ (กล่องข้อความที่ 6.1) จากการที่ธนาคารโลกวิเคราะห์ประเทศกำลังพัฒนาอยู่ในช่วงบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้เด็กทุกคนหรือไม่ก็ได้พิจารณาไปมากจนก้าวไปไกลถึงเป้าหมายแล้ว

ในจำนวน 18 ประเทศที่ได้ประเมินส่งข้อเสนอเข้าร่วมกับ FTI มีอยู่ 7 ประเทศที่ได้รับการลงนามจัดสรรงบประมาณสนับสนุนไปเมื่อเดือนพฤษภาคม 2545 (บูร์กินาฟาโซ คินิ กายアナ ชอนดูรัส มอริตเตเนีย นิการา瓜 และไนเจอร์) โครงการอีก 3 โครงการ ได้รับอนุมัติไปแล้วเมื่อเดือนมีนาคม 2546 (แแกมเบีย โนซัมบิก และเยเมน) ส่วนที่เหลืออีก 8 ประเทศกำลังจัดทำเอกสารกลุ่มธุรกิจการลดความยากจน และแผนสำหรับภาคการศึกษาอยู่ (แอลเบเนีย โบลิเวีย เอธิโอเปีย ยูกันดา ลางสา漳拉瓦 แทนซาเนีย เวียดนามและแซมเบีย)

ลักษณะของ FTI

- ❖ รายได้ของรัฐ : ร้อยละ 14-18 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)
- ❖ รายจ่ายเพื่อการศึกษา: ร้อยละ 20 ของรายได้รัฐ
- ❖ ค่าใช้จ่ายเพื่อการประถมศึกษา: ร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาทั้งหมด
- ❖ อัตราส่วนนักเรียนต่อครุ: 40:1
- ❖ ต้นทุนที่ไม่นับเงินเดือน: ร้อยละ 33 ของต้นทุนการผลิตแปร์เซนต์
- ❖ เงินเดือนครุ: 3.5 เท่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเฉลี่ยต่อประชากรแต่ละคน
- ❖ อัตราการเข้าชั้น : ร้อยละ 10

ประเทศไทยเชิญมาการลุ่มแรกมีจำนวนเต็กที่อยู่นอกโครงร่างเรียนเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนเต็กที่อยู่นอกโครงร่างเรียนทั่วโลก FTI จึงพุ่งความสนใจเป็นพิเศษไปยังประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลก 5 ประเทศด้วยกันได้แก่ บังคลาเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก อินเดีย ในจีเรียและปากีสถาน ประเทศทั้ง 5 ประเทศนี้ถูกคัดเลือกให้เป็น Analytical Fast Track ซึ่ง FTI จะให้การสนับสนุนทางวิชาการเพื่อให้ประเทศเหล่านี้สามารถมีคุณสมบัติที่จะรับความช่วยเหลือจาก FTI ได้

¹¹ ดร.ไวนิเชล. ผู้หญิงแท้ ความยากจนอันขึ้น – มิติหญิง-ชายในกลุ่มที่เพื่อลดความยากจน เอกสารกลุ่มธุรกิจ ผลงานดอน. เครื่องข้อมูลมิติหญิง-ชายกับการพัฒนาแห่งราชอาณาจักร. พ.ศ. 2546

ด้วยตนเอง มีหลักฐานอยู่บ้างที่ชี้ว่าอาจมีการพูดคุยกันน้อยไประหว่างระหว่างรัฐบาลที่กล่าวมานี้และในหน่วยงานกันเองระหว่างสำนักงานใหญ่กับสำนักงานสาขา และกำลังพิจารณาถึงความพยายามเป็นพิเศษที่จะช่วยประเทศที่ภายในระยะเวลาอันสั้นอาจไม่มีคุณสมบัติพอที่จะได้รับการช่วยเหลือจาก FTI หากเป็นประเทศที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างยิ่ง วัตถุประสงค์โดยรวมก็เพื่อให้ประเทศได้ว่าประเทศที่มีรายได้น้อยทุกประเทศจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ FTI ภายในเวลาสองถึงสามปีข้างหน้านี้

และสำหรับประเทศไทยที่ได้รับอนุมัติแล้วนั้น สถานการณ์จนถึงทุกวันนี้เป็นอย่างไรบ้าง การพยายามปรับให้ได้มาตรฐานตามมาตรฐานของ FTI ส่งผลไปถึงนโยบายที่สำคัญหลายประการ ในบางครั้ง มีการคาดการณ์บนพื้นฐานของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจรายปี หรือคาดการณ์โดยสันนิษฐานว่ารัฐบาลจะสามารถกำหนดอัตราหันตัวของเงินเดือนครูได้สำเร็จ นอกจากราชบัญชี ตัวข้อเสนอที่ไม่อาจทราบแน่ชัดว่าจะสะท้อนความเป็นเจ้าของของประเทศไทยนี้ได้มากเพียงใด เพราะมีหุ้นส่วนจากภายนอกเข้ามามีส่วนอย่างมากในการจัดทำแผนของภาคการศึกษาซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการขอความช่วยเหลือจาก FTI

FTI กำลังมาถึงทางแยกที่สำคัญยิ่ง ประมาณเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2546 คาดว่าจะมีช่องว่างทางการเงินสำหรับประเทศไทย ประเทศไทยท่อน้ำดีความช่วยเหลือไปแล้วสำหรับปีพ.ศ. 2546-2548 อยู่ประมาณ 118 ล้านเหรียญสหรัฐ ตัวเลขนี้อาจดูไม่มาก เมื่อเทียบกับเงินก้อนใหม่ที่การช่วยเหลือการพัฒนาแบบทางการ (ODA) สัญญาไว้จะให้ แต่นับว่าใหญ่มากเมื่อเทียบกับเงินจำนวน 207 ล้านเหรียญสหรัฐที่ FTI สัญญาไว้จะให้ ในเวลาเดียวกันบรรดาองค์กรที่มีภารกิจทำงานหนึ่งยังมีความคล่องแคล่ว ใจว่า FTI จะกลายเป็นช่องทางหลักที่จะให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาได้ เรื่องนี้ต้องแก้ไขหัก FTI ยังคงสามารถเป็นคำตอบต่อพันธกิจตามข้อตกลงเมื่อองค์การที่เป็นปูร์ปัตรรัมและนำไปปฏิบัติได้จริง หากปราศจาก FTI พวากที่วิพากษ์ว่า FTI ต้องชี้แจงให้ชัดว่าจะนำความช่วยเหลือทางการศึกษาไปให้ประเทศไทยที่มีตัวบ่งชี้ทางการศึกษาต่ำที่สุด มีทรัพยากรน้อยที่สุด และมีความสามารถน้อยที่สุดด้วยวิธีที่มีการประสานงานกันอย่างดีได้อย่างไร

โครงการ ทศวรรษ และ การรณรงค์

กิจกรรมและโครงการระหว่างประเทศใหญ่ๆ หลายชิ้นเน้นในด้านกลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหสัมരิทั้งนี้รวมถึงโครงการแห่งสหสัมริที่ชื่่อลายชิ้นกิจกรรมต่างๆ โดยพุ่งความสนใจในประเด็นที่เป็นวิกฤตของโลก ทั้งนี้จะต้องมีการประสานงานกันอย่างดีด้วยทั้งในระดับประเทศและในระดับระหว่างประเทศเพื่อหลักเลี่ยงการวางแผน ติดตามและประเมินผลที่ช้าช้อนกัน

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา องค์กรภาคเอกชนระหว่างประเทศ (INGOs – International non-governmental organizations) มีบทบาทที่สำคัญเพิ่มมากขึ้นในการรณรงค์เพื่อการศึกษาและสื่อประดิษฐ์ดังกล่าวกับรัฐบาลของประเทศไทยต่างๆ รวมทั้ง องค์กรระหว่างประเทศที่ชื่่อลายด้วย นับแต่มีการประชุมสภาพการศึกษาที่กรุงดาร์ฟูร์ องค์กรภาคเอกชนระหว่างประเทศ เช่น การรวมตัวระดับโลกเพื่อการศึกษา (the Global Campaign for Education) ที่มีส่วนผลักดันนโยบายการศึกษาและการพัฒนาของประเทศไทย รวมถึงการสนับสนุนการศึกษาและการพัฒนา

การพัฒนาการประสานงานให้เข้มแข็ง

องค์การยูนิโซในฐานะที่มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานได้ก่อตั้งกลุ่มความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อป้องชนในระดับสูง (the EFA High-Level Group) ซึ่งจะประชุมร่วมกันทุกปี และ คณะกรรมการด้านการศึกษาเพื่อป้องชน (the EFA Working Group) ที่ประชุมมาแล้วสี่ครั้งนับแต่ปีพ.ศ. 2543 เป็นต้นมา ในปัจจุบัน กลุ่มความร่วมมือระดับสูงกำหนดอุดมการณ์กลุ่มนี้เพื่อ “ทำหน้าที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดพันธกิจทางการเมือง และผนัพรัพยากรด้านการเงินและวิชาการ” แต่ก็ยังไม่พบว่าจะเห็นผลกระบวนการในระดับระหว่างประเทศที่ชัดเจน

คณะกรรมการเพื่อการศึกษาเพื่อป้องกันดำเนินคดีความผิดกฎหมาย ไว้กว้างกว่า ซึ่งรวมเอกสารจัดทำแนวทางทางวิชาการให้กับการเคลื่อนไหวของ EFA และเสนอแนะประเด็นสำคัญก่อนหลังที่ควรประสานความร่วมมือกันด้วย คณะกรรมการนี้จะใช้วิธีทำงานแบบกันสองทางคือการทำงานเชิงรุก บังสร้างไปกับการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ประสบการณ์กันบ้างซึ่งนับว่าคุ้มค่ามาก เพราะจะได้มีหลักฐานสนับสนุนในการปรึกษาหารือกัน ในการทำงานในระบบเครือข่าย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเวทีระหว่างประเทศ ทว่าในรูปการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่มีสิ่งใดบ่งชี้ว่าคณะกรรมการใดในส่องคณานี้จะสามารถบรรลุอุดมการณ์ที่ตั้งไว้ได้เลย

มีความเห็นหลายประดิษฐ์ที่ควรนำมาพิจารณา คณฑ์ทำงานระดับสูงอาจประกอบด้วยคนกลุ่มเล็กๆ แต่เป็นกลุ่มของคนที่มี
ตำแหน่งหน้าที่หรือการงานโดยเด่นเป็นที่รู้จักกว้างขวาง หรือเป็นข้าราชการเก่าซึ่งชื่อเสียงของคนกลุ่มนี้อาจสามารถนำสิ่ง
ที่คณฑ์ทำงานระดับสูงคืนพบไปสู่ความสนใจในระดับโลกได้ และเพื่อผลอันยั่งยืนน่าจะใช้คุณพากวนนี้ให้อยู่ในตำแหน่ง
อย่างน้อยสามปี ผลงานของคณฑ์ทำงานระดับสูงควรนำเสนอให้เสนอต่อเลขานุการองค์การสหประชาชาติ และระบุช่องทางที่จะ
เน้นความสำคัญของสิ่งที่คณฑ์ทำงานระดับสูงคืนพบต่อธนาคารโลก ประเทศกลุ่มจีแปด และเวทีระดับภูมิภาคที่สำคัญๆ
ทั้งหลายด้วย ส่วนคณฑ์ทำงานอีกคณะน่าจะเป็นคณะกรรมการธุการด้านเทคนิคทำหน้าที่เตรียมงานเพื่อการประชุมของ
คณฑ์ทำงานระดับสูง ติดตามความก้าวหน้าของงาน และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละปีไป

องค์การยูเนสโกมีทรัพยากรไม่พอที่จะดำเนินงานตามบทบาทที่ได้รับการร้องขอให้ทำ ความสามารถในการเป็นผู้ประสานงานการศึกษาเพื่อปวงชนเท่าที่มีอยู่ไม่สามารถทำกันไปกว่างานธุรการเท่านั้น ควรจัดตั้งสำนักเลขานุการที่ใหญ่กว่าที่มีความสามารถท่องวิชาการหลากหลายกว่าที่ขึ้นมาเพื่อจะได้มีการปรึกษาหารือที่เป็นวิชาการมากกว่านี้และยังเชื่อกว่า นี้ สถาบันต่างๆ ของยูเนสโกรายอาจอาเจ้าไปมีส่วนอย่างเต็มที่ในกระบวนการนี้ การศึกษาเพื่อปวงชน (EFA) จะไม่สามารถแข่งกับประเด็นการพัฒนาที่สำคัญอื่นๆ เพื่อความสนใจของผู้นำต่างๆ ของโลกได้เลย หากปราศจากซึ่งเวทีที่มีการประสานงานกันอย่างดีและสามารถประคัคคลาสส์ EFA ให้สามารถรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลที่ดีกว่า การติดตามผลที่ดีกว่า

ข้อมูลที่เที่ยงตรงและทันเวลาเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง因为ต่อการกำหนดนโยบายทางการศึกษาบนพื้นฐานของหลักฐาน และต่อการติดตามความก้าวหน้าที่มีความหมาย หลายประเทศยังมีข้อจำกัดในการส่งเสริมการวางแผนที่มีข้อมูลพร้อมสนับสนุน นี้ เป็นข้อเรียกร้องที่มีเหตุผลให้มีการพัฒนาสถาบันสหกิจของญี่ปุ่นสกอให้เข้มแข็ง ขอบเขตและความซับซ้อนของปรับปรุงข้อมูลให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นจำเป็นต้องมีหุ้นส่วนในระดับระหว่างประเทศที่มีการประสานงานกันเป็นอย่างดีเพื่อหลักเดิมที่ชี้แจ้งและสามารถเป็นกระจากสหท่อนความต้องการของประเทศได้เป็นอย่างดี

ต้นแบบ หน่วยต่างๆ ทำงานร่วมกัน

การประชุมโลกว่าด้วยการศึกษา ณ กรุงดาการ (ปีพ.ศ. 2543) ได้ข้อถึงประโภชน์ของการที่หน่วยงานระหว่างประเทศและหน่วยงานระดับภูมิภาคทำงานร่วมกันเพื่อตัดตอนค่าใช้จ่ายซึ่งจะมีผลต่อความสำเร็จของการศึกษาเพื่อปวงชนเป็นอย่างมาก องค์การยูเนสโกได้จัดทำโครงการด้านแบบความร่วมมือระหว่างหน่วยงานขึ้นเพื่อเป็นหนทางหนึ่งที่จะรวมความร่วมมือระหว่างประเทศมาไว้ด้วยกันและยกระดับภารกิจกรรมต่างๆ ให้คุณลักษณะเด่นมากขึ้นกว่าที่จะอยู่อย่างเดียวฯ ขณะนี้มีด้านแบบเช่นนี้อยู่ 9 โครงการแล้วในสาขา สุขภาพในโรงเรียน เอช ไอวีเอดส์ การบรินบาลและให้การศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน การรู้หนังสือ การศึกษาของเด็กผู้หญิง ความพิการ การศึกษาสำหรับคนชราฯ การศึกษาในสถานการณ์ฉุกเฉินและวิกฤต และครุภัณฑ์คุณภาพการศึกษา โครงการด้านแบบบางโครงการเป็นความริเริ่มที่เป็นทางการและมีช่วงเวลาที่แน่นอน บางโครงการก็เน้นกิจกรรมที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ โดยตรงกับประเทศไทยต่างๆ ในขณะที่บางโครงการก็เน้นเรื่องการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย ทำงานวิจัยและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสาร

ในขณะนี้อาจจะเร็วเกินไปที่จะด่วนสรุปว่าโครงการต้นแบบเหล่านี้จะสามารถเพิ่มคุณค่าที่มีความหมายต่อการบรรลุเป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชนหรือไม่แม้ว่าจุดใหญ่ในความจะเป็นการให้ความรู้สึกของความพยายามที่เป็นก้าวสำคัญก้อนและให้กรอบการทำงานที่มีการประสานเชื่อมต่อ กัน อาทิเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษานโยบายของเด็กผู้หญิงกับโภคอดส์ การจะก้าวไปข้างหน้าได้จำต้องอาศัยเงื่อนไขพื้นฐานต่างๆ เช่น โครงการต้นแบบแต่ละโครงการจำต้องมีผู้นำที่เข้มแข็งจากหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องหรือมีหน่วยประสานงานและงานทรัพยากรที่พอเพียงเพื่อให้แน่ใจว่ากิจกรรมต่างๆ จะมีการ

ประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สุดท้ายแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ขอบเขตงานที่โครงการนั้นๆ ทำอันมีส่วนให้เกิดผลลัพธ์ที่มีความหมายในระดับประเทศ

มีการอภิปรายกันพอสมควรถึงการที่องค์การยูนนานาชาติเป็นผู้ประสานงานกลางของโครงการต้นแบบเหล่านี้ ในปัจจุบันนี้ องค์การยูนนานาชาติเป็นองค์กรนำของโครงการต้นแบบอยู่ 2 โครงการ และมีส่วนร่วมในการเป็นองค์กรนำของโครงการต้นแบบที่เหลืออีก 5 โครงการ ซึ่งเปิดโอกาสให้องค์การยูนนานาชาติได้ทำหน้าที่ประสานงานให้โครงการต้นแบบเหล่านี้เป็นส่วนใหญ่

บทที่ 7

กลยุทธ์ด้านมิติหลูง-ชาຍสำหรับการศึกษาเพื่อปวงชน

การจัดซ่องว่างระหว่างเพศควรอยู่ในความสำคัญลำดับต้นๆ ของแผนการขยายโรงเรียนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกแผน เพื่อปฏิบัติตามภาระหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนและพันธกิจด้านการเมืองซึ่งผู้นำรัฐบาลส่วนมากกำหนดไว้ ซ้ำยังเป็นสิ่งที่รัฐบาลและประชาชนของทุกประเทศต้องการ เพราะการลงทุนในการศึกษาของเด็กผู้หญิงและผู้ชายจะช่วยบรรเทาความยากจน เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ยกระดับคุณภาพชีวิต มีสุขภาพและโภชนาการที่ดีขึ้น ลดอัตราการเพิ่มของประชากรลง และสร้างโอกาสที่ดีกว่าให้กับคนรุ่นต่อไป ลิงเหล่านี้จะเห็นชัดเจนขึ้นในประเทศที่ความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษามีนัยสำคัญ เมื่อเป็นเช่นนั้นทรัพยากรของประเทศจึงควรจัดสรรให้กับการศึกษาเป็นอันดับแรก

รายงานฉบับนี้แสดงให้เห็นแล้วว่ามีประเทศอีกหลายประเทศที่ขึ้นห้างไกลจากการบรรลุเป้าหมายของความเท่าเทียมกันทางเพศในการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาและกว่า 70 ประเทศก็อาจไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้สำหรับปีพ.ศ. 2548 ได้ ประเทศส่วนมากยังอยู่ใกล้เป้าหมายของความเท่าเทียมกัน โดยสมบูรณ์ระหว่างเพศหญิงและชายในทางการศึกษาอย่างไรก็ตาม รายงานนี้แสดงว่ามีนโยบายและกลยุทธ์ในการเปลี่ยนสถานการณ์ที่เป็นอยู่ มีการศึกษาหลักฐานคุณค่าของ การเข้าแทรกแซงชายวิธีซึ่งได้สรุปไว้ร่องสำคัญๆ ไว้ด้านล่างนี้แล้ว

รัฐมีบทบาทพื้นฐานที่ต้องทำ โครงการแรก รัฐต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคทางเพศในการศึกษาด้วยการออกกฎหมายและการปฏิรูปนโยบาย มาตรการทางกฎหมายต้องรับประกันว่าผู้หญิงจะไม่ถูกกีดกันและต้องคุ้มครองเสริมภาพพื้นฐานของผู้หญิง การให้สิทธิในทรัพย์สินและการปฏิรูปกฎหมายครอบครัวเป็นวาระที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ได้สูงแต่ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะมีผลต่อรูปแบบโดยปกติทางสังคมที่จะกำหนดค่าเด็กควรเข้าโรงเรียนหรือไม่ ในหลายประเทศ จำเป็นต้องมีนโยบายกว้างๆ ที่เพียงกรีว่าด้านความเสมอภาคระหว่างเพศเพื่อจะได้ พิจารณาผลประโยชน์ของทั้งผู้หญิงและผู้ชายในอุดมการณ์ชัดเจนในการพิจารณาออกกฎหมาย วางแผนนโยบายหรือร่างแผนงานทุกชนิด

องค์กรภาคเอกชน (NGOs) อาจเป็นผู้จัดการศึกษารายใหญ่ในประเทศที่กำลังพัฒนาหิ้งหลาย หน่วยงานเหล่านี้มักมีประสบการณ์やานานในการให้บริการมากกว่าหน่วยงานของรัฐและส่วนมากจะมุ่งมั่นเพื่อให้การศึกษาเข้าไปถึงกลุ่มคนที่ยากจนที่สุดและด้อยโอกาสที่สุดด้วย รัฐสมควรต้องให้การสนับสนุนเพลิงและความคิดริเริ่มขององค์กรภาคเอกชนเหล่านี้โดยไม่ทำลายพันธสัญญาหลักของรัฐในการเป็นผู้จัดการศึกษา

ประการที่สอง จำเป็นต้องมีกลยุทธ์เพื่อการกระจายการศึกษาให้เด็กผู้หญิงและผู้ชายใหม่ หากที่ได้มีการเก็บค่าเล่าเรียนในระดับประถมศึกษาควรให้เลิกเก็บเลี้ยง ค่าเล่าเรียนยังมีการเรียกเก็บกันอยู่ใน 26 ประเทศจากจำนวน 35 ประเทศที่อาจไม่บรรลุเป้าหมายของการเท่าเทียมกันระหว่างเพศในการศึกษาระดับประถมศึกษาภายในปีพ.ศ. 2548 และเพื่อเตรียมรับมือกับเด็กที่จะมารับการศึกษาเพิ่มขึ้น ควรสร้างชั้นเรียนเพิ่มขึ้น ฝึกอบรมครุ แล้วรับความช่วยเหลือต่างประเทศซึ่งพุ่งความสนใจเป็นพิเศษในการรณรงค์ว่างด้านทรัพยากรให้ประเทศที่มีความต้องการอย่างแท้จริง

มาตรการเพื่อลดหรือขัดความจำเป็นในการใช้แรงงานเด็กนับเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มอัตราการเข้าโรงเรียนในเด็กหิ้งหญิงและชาย การออกกฎหมายและการงดการสนับสนุนการค้าที่ใช้แรงงานเด็กเป็นสิ่งที่จำเป็น ควบคู่ไปกับการให้สิ่งจุうใจในรูปตัวเงินเพื่อประกันการเข้าเรียนในอัตราที่สูงด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กผู้หญิง มีข้อมูลมากขึ้นทุกขยะถึงเรื่องการใช้แรงงานเด็กในบ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้หญิงก็ควรได้รับการพิจารณาโดยด่วนด้วยเช่นกัน

องค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งของกลยุทธ์นี้คือ โรงเรียนต้องเป็นสถานที่ที่ทำให้บทบาทชายตัวอ่อนลง ไม่ใช่ที่สนับสนุนให้ฟังแน่นอน หลักสูตรหรือการอบรมครุต้องคำนึงถึงมิติหลูง-ชาຍเสมอ การอบรมเรื่องมิติหลูง-ชาຍควรเป็นข้อกำหนดในคุณสมบัติครุที่จะรับมาสอน การจัดวางตำแหน่งของโรงเรียนให้อยู่ใกล้บ้าน จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขอนามัย จัดเครื่องเรือน รวมทั้งจัดขนาดของห้องเรียนให้เหมาะสมสมดุลเป็นการลงทุนที่จะช่วยให้พ่อ-แม่ส่งบุตรสาวเข้าเรียนที่สิ่ง

ประการที่สาม ผลกระทบของวิกฤตต่างๆ ที่มีต่อผู้หญิงและเด็กผู้หญิงจำต้องนำไปพิจารณาวางแผนนโยบายเป็นการเฉพาะผลกระทบนี้รวมถึงผลกระทบจากความขัดแย้งที่นำไปสู่การสูญเสียซึ่งมีผลต่อประเทศที่ยากจนที่สุดหลายประเทศในช่วง

ทควรรยที่ผ่านมา การให้การศึกษากับผู้อพยพและการฟื้นฟูหลังความขัดแย้งจำเป็นต้องใช้มาตรการพิเศษสำหรับเด็กผู้หลบภัยและผู้หลบซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประชากรที่ได้รับผลกระทบนี้ การให้การศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์และเกี่ยวกับสุขอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์และของระบบสืบพันธุ์ควรเป็นสาขาที่ควรจัดให้มีด้วยมีประโยชน์ในตัวเองอยู่แล้วโดยต้องให้การสนับสนุนครูอย่างพอเพียง ประการสุดท้าย จำต้องเผยแพร่หน้าอย่างอาจริงอาจจังกับปัญหาร่องการคุกคามทางเพศและความรุนแรงทางเพศในโรงเรียน

ประชาชนโลกจำเป็นต้องให้การสนับสนุนกระบวนการนี้ Fast-Track Initiative (FTI) กำลังถึงวาระวิกฤตที่ต้องการดำเนินที่จะให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรในปริมาณที่มากพอ ความช่วยเหลือทั้งหมดที่ได้รับสำหรับการศึกษาขั้นมูลฐานยังห่างไกลจากที่ต้องการใช้อยู่อีกมาก คือหากจะให้พอใช้ต้องได้ความช่วยเหลือเป็นสี่เท่าของความช่วยเหลือที่ได้รับรายปีในระดับที่ได้รับอยู่เมื่อไม่นานมานี้ ด้วยเหตุนี้จึงยังต้องการความร่วมมือจากนานาประเทศเป็นอย่างมากเพื่อสนับสนุนประเทศในกลุ่มประเทศที่ยากจนที่สุดให้สามารถปฏิบัติงานก้าวหน้าต่อไปเพื่อจะได้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชนได้ การใช้มิติหญิง-ชายเป็นหัวหอกในการขอความช่วยเหลือดังกล่าวในประเทศซึ่งปัจจุบันมีอัตราการเข้าโรงเรียนต่ำและมีความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศสูงในการเข้ารับการศึกษาและการรู้สึกหงส์อ่อนน้อมเป็นก้าวสำคัญ – หากมิใช่เป็นการ “รุดหน้า”—สู่ความเสมอภาคทางเพศและสู่การบรรลุเป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชน

รายงานสรุป

นิพัทธ์ชัยและการศึกษาเพื่อป้องชัน

การรุดหน้าสู่ความเสมอภาค

ทุกประเทศเรียกร้องให้เข้าด้วยความเหลื่อมล้ำทางเพศให้หมดไปจากระบบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาภายในปีพ.ศ. 2548 ในการประชุมสภากาชาดโลกที่ กรุงดาร์บะรู ประเทศไทย ประจำวันที่ 29-30 มกราคม พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นปีที่มีเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือทั้งสิ้น 104 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นเด็กผู้หญิงอยู่ในสัดส่วนที่มากและมีคนที่ไม่รู้หนังสือทั้งสิ้น 860 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นผู้หญิงอยู่ในสัดส่วนถึงเกือบสองในสาม

ทว่า การประกันสิทธิที่จะได้รับการศึกษามิได้วัดกันที่ตัวเลขเพียงอย่างเดียว สิทธิที่จะได้รับการศึกษาเป็นเพียงส่วนหนึ่งในเป้าหมายที่ใหญ่กว่านั้นมา ก็คือเป้าหมายในการบรรลุความเท่าเทียมกันทางเพศเพื่อให้เด็กหญิง-ชาย และ ผู้หญิง-ผู้ชายสามารถมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน ได้ผลลัพธ์เสมอ กัน ได้การปฏิบัติโดยส่วนตัวหรือมีอนันต์ ในสาขาวิชาพัฒนาและในทางการเมืองเท่าเทียมกัน ความตั้งใจให้บรรลุความเท่าเทียมกันทางเพศนี้ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ไม่ใช่เป้าหมายสำหรับปีพ.ศ. 2558 ซึ่งประกอบด้วยสิทธิในการเข้ารับการศึกษา สิทธิในระบบการศึกษาและสิทธิที่ได้ผ่านทางการศึกษา

รายงานการติดตามประเมินผลการศึกษาเพื่อป้องชันทั่วโลกฉบับปรับปรุงใหม่นี้สะท้อนให้เห็นภาพสถานะในปัจจุบันของประเทศต่างๆ ที่ได้นำกับนับจำนวนเพื่อบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ ซึ่งให้เห็นแนวโน้มที่ดีขึ้น และวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด และเสนอแนะสำหรับการดำเนินการต่อไป

ภาพปก

พุฒา กำลังศึกษาอยู่ที่หน้าบ้านตัวเอง
ที่เมืองกาญจนบุรี ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2546
© VU/Carrie ลีแวนส์

Table 2.1. Gender parity in primary and secondary education: national prospects for goal achievement in 2005 and 2015
 (based on past trends, 1990-2000; all countries with GPI between 0.97 and 1.03 are considered to have achieved parity)

		Gender parity in secondary education				Number of countries
		Achieved in 2000	Likely to be achieved in 2005	Likely to be achieved in 2015	At risk of not achieving the goal by 2015	
Gender parity in primary education	Achieved in 2000	Albania, Australia, Azerbaijan, Barbados, Belgium, Bulgaria, Canada, Cape-Verde, Chile, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Ecuador, France, Georgia, Germany, Greece, Guyana, Hungary, Indonesia, Israel, Italy, Japan, Jordan, Kazakhstan, Kuwait, Rep. of Korea, Latvia, Lithuania, Malta, Moldova, Netherlands, Norway, Poland, Romania, Rwanda, Slovakia, Slovenia, TFYR of Macedonia, United States 40	Austria, Bolivia, Jamaica, Kenya, Malawi, Portugal, Samoa 7	Belize, Botswana, Finland, Namibia, Nicaragua, Panama, Qatar, Spain, United Rep. of Tanzania, Venezuela 10	Bahrain, Bangladesh, China, Colombia, Costa Rica, Denmark, Iceland, Ireland, Malaysia, Mauritius, Mexico, Myanmar, New Zealand, Philippines, Russian Federation, Serbia and Montenegro, Suriname, Sweden, Switzerland, Trinidad and Tobago, United Arab Emirates, United Kingdom, Vanuatu, Zimbabwe 24	81
	Likely to be achieved in 2005	Oman 1	Egypt, Iran, Mauritania, Nepal 4	Brunei Darussalam, Gambia, Lesotho, Saudi Arabia 4	Morocco, Senegal, Tunisia 3	12
	Likely to be achieved in 2015	Paraguay 1	Cuba, Sudan, Syrian Arab Republic 3	Comoros, Congo, Ghana, Uganda 4	Algeria, Benin, Cambodia, Chad, Lao People's Democratic Republic, Togo 6	14
	At risk of not achieving the goal by 2015	Estonia, Kyrgyzstan, Swaziland 3	Sierra Leone 1	Burundi, Macao [China], Niger, South Africa, Thailand 5	Burkina Faso, Côte d'Ivoire, Djibouti, Ethiopia, India, Iraq, Madagascar, Mongolia, Mozambique, Papua New Guinea, Saint Lucia, Turkey 12	21
	Number of countries	45	15	23	45	128

Notes:

1. Where countries are shown in bold blue, enrolment disparities at the expense of boys are observed at both primary and secondary levels; non-bold blue indicates that such disparities occur at secondary level only.
2. Nine countries in the pink zone had high GPI values at both primary and secondary levels in 2000, even though their recent GPI trends had been slightly negative. They are in a different category to most of the other countries in this group, in that policy change could easily and quickly change their circumstances. These countries comprise: Denmark, Estonia, Kyrgyzstan, Macao (China), Madagascar, Mexico, Serbia and Montenegro, South Africa, and Swaziland.

Source: Statistical annex, Tables 5 and 7 in the full EFA Report. The methodology is explained in Appendix 2 of the full Report.

Table 2.2. Estimated number of adult illiterates – population aged 15 and over (1990, 2000 and 2015)

	Adult illiterates (15+)						Percentage change	
	1990		2000		2015		1990 to 2000	2000 to 2015
	Total (thousands)	% F	Total (thousands)	% F	Total (thousands)	% F		
World	879 130	63	861 966	64	799 152	63	-2.0	-7.3
Developed and transition countries	21 970	70	14 895	67	7 521	61	-32.2	-49.5
Developing countries of which:	857 159	63	847 071	64	791 631	64	-1.2	-6.5
Sub-Saharan Africa	131 380	61	135 980	61	132 844	61	3.5	-2.3
Arab States	62 400	63	67 473	64	70 803	64	8.1	4.9
East Asia and the Pacific	232 904	69	186 404	71	114 123	73	-20.0	-38.8
South and West Asia	382 151	60	412 242	61	436 704	62	7.9	5.9
Latin America and the Caribbean	41 932	56	39 254	56	33 055	54	-6.4	-15.8

Source: Statistical annex, Table 2 in the full EFA Report.

Table 5.1. Illustrating the scale of the challenge (2000)

Country	Primary-school -age children out of school (thousands)	Adult illiterates (15+) (thousands)	Out of school and illiterate % of total population
China	8 054	141 903	11.8
Pakistan	7 785	46 702	38.6
Ethiopia	5 499	21 005	42.1
United Rep. of Tanzania	3 618	4 827	24.0
Islamic Rep. of Iran	2 436	10 552	18.5
Sudan	2 405	7 881	33.0
Indonesia	2 046	19 377	10.1
Bangladesh	1 957	50 558	38.2
Kenya	1 909	3 049	16.2
Saudi Arabia	1 438	2 760	20.6
Ghana	1 290	3 239	23.5
Niger	1 287	4 564	54.0
Mozambique	1 153	5 741	37.7
Yemen	1 098	4 914	32.8
Angola	1 010	n.a.	n.a.

Source: Statistical annex, Tables 2 and 5 in the full EFA Report.

